

Program Rewitalizacji gminy Pomiechówek
na lata 2016-2020 z perspektywą do 2023
wersja 3.0

Pomiechówek 2016

Zespół opracowujący: **Akademia Sztuki Architektury Krajobrazu**

ul. Wołoska 80/20, 02-507 Warszawa

KRS: 0000277591

dr inż. Michał Skrobot

(Akademia Sztuki Architektury Krajobrazu)

mgr inż. Beata Rothimel

(Akademia Sztuki Architektury Krajobrazu; Katedra Sztuki Krajobrazu, Wydział Ogrodnictwa, Biotechnologii i Architektury Krajobrazu Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie)

mgr inż. Karolina Wlazło-Malinowska

(Akademia Sztuki Architektury Krajobrazu; Katedra Sztuki Krajobrazu, Wydział Ogrodnictwa, Biotechnologii i Architektury Krajobrazu Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie)

mgr Anna Kalina-Gagnelid – antropolożka kultury

Konsultacje: mgr Marta Ostrowska – socjolożka, konsultantka merytoryczna ds. partycypacji społecznej

(Fundacja Pole Dialogu)

Eksperti: dr hab. inż. arch. Jeremi T. Królikowski, prof. SGGW

(Katedra Sztuki Krajobrazu, Wydział Ogrodnictwa, Biotechnologii i Architektury Krajobrazu Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie)

dr hab. inż. Beata J. Gawryszewska

(Katedra Sztuki Krajobrazu, Wydział Ogrodnictwa, Biotechnologii i Architektury Krajobrazu Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie)

Zespół Urzędu gminy Pomiechówek:

Mariusz Łempicki – koordynator

Bożena Śliwińska

Agnieszka Kleniewska

Katarzyna Tybuchowska

Agnieszka Szajna

Ewa Drzazgowska

Monika Piłkowska-Końska

Nadzór nad pracami zespołu sprawuje wójt Dariusz Bielecki

Skróty stosowane w opracowaniu:

LCIS	Lokalne Centrum Integracji Społecznej
OZ	Obszar Zdegradowany
OR	Obszar Rewitalizacji
PR	Program Rewitalizacji
JST	jednostka samorządu terytorialnego
KSRR	Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie
Strategia	Strategia rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 z perspektywą do 2023
Studium	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Pomiechówek
Ustawa o rewitalizacji	Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. Z 2015r. poz. 1777)
Ustawa o samorządzie gminnym...	Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594 z późn. zm.)
WOChK	Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu
Wytyczne w zakresie rewitalizacji...	Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020
ZPORR	Podręcznik procedur wdrażania Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego

Spis treści

1. Wstęp.....	7
1.1 Wprowadzenie do problematyki rewitalizacji struktur wiejskich.....	7
1.2 Pojęcie rewitalizacji.....	8
1.3 Cele rewitalizacji.....	9
2 Tryb postępowania w opracowaniu Programu Rewitalizacji gminy Pomiechówek.....	10
3 Dokumenty planistyczne i strategiczne dotyczące problemów rewitalizacji gminy Pomiechówek.....	12
3.1 Poziom europejski.....	12
3.2 Poziom krajowy.....	12
3.3 Poziom regionalny.....	15
3.4 Poziom lokalny.....	16
3.5 Podsumowanie.....	18
4 Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych gminy Pomiechówek.....	19
4.1 Syntetyczna charakterystyka gminy.....	20
4.1.1 Ład przestrzenny.....	21
4.1.2 Uwarunkowania przestrzenne – bariery komunikacyjne.....	23
4.1.3 Zasoby środowiska naturalnego, zagrożenia z zakresu ochrony środowiska.....	24
4.1.4 Ochrona zabytków.....	28
4.1.5 Demografia.....	29
4.1.6 Kapitał społeczny i ludzki. Korzystanie z usług społecznych.....	30
4.1.7 Pomoc społeczna.....	33
4.1.8 Bezpieczeństwo.....	34
4.1.9 Kultura.....	35
4.1.10 Turystyka i rekreacja.....	35
4.1.11 Rynek pracy.....	37
4.1.12 Aspekty gospodarcze i infrastrukturalne.....	38
4.1.13 Podsumowanie.....	39
4.2 Diagnoza – część właściwa.....	41
4.2.1 Metoda delimitacji obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji.....	41
4.2.2 Analiza rozmieszczenia negatywnych zjawisk społecznych.....	44
4.2.3 Diagnoza czynników przestrzennych i gospodarczych.....	53
4.2.4 Analiza pogłębiona. Wyznaczenie Obszaru Rewitalizacji.....	95
4.2.4.1. Wyznaczenie obiektów i obszarów istotnych z punktu widzenia rozwoju Lokalnych	

Centrów Integracji Społecznej do ujęcia w Obszarze Rewitalizacji.....	96
4.2.5. Typologia Obszaru Rewitalizacji. Charakterystyka problemów podobszarów.....	107
4.3. Podsumowanie diagnozy. Wytyczne do programu rewitalizacji.....	121
5 Podsumowanie przeprowadzonych konsultacji społecznych	122
6 Wizja rewitalizacji w gminie Pomiechówek. Cel strategiczny i cele szczegółowe rewitalizacji gminy Pomiechówek. Wizja rewitalizacji w gminie Pomiechówek.....	123
6.1 Wizja rewitalizacji.....	123
6.2 Cele rewitalizacji.....	126
7 Identyfikacja przedsięwzięć do realizacji w Programie Rewitalizacji gminy Pomiechówek.....	128
7.1 Przedsięwzięcia podstawowe i uzupełniające w Programie Rewitalizacji gminy Pomiechówek. Charakter przedsięwzięć.....	128
7.2 Powiązania występujące pomiędzy celami szczegółowymi Programu Rewitalizacji gminy Pomiechówek a przedsięwzięciami i projektami.....	131
7.3 Szczegółowa charakterystyka przedsięwzięć i projektów ujętych w Programie Rewitalizacji gminy Pomiechówek.....	137
8 Mechanizmy zapewnienia komplementarności pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi.....	172
8.1 Komplementarność przestrzenna.....	172
8.2 Komplementarność problemowa.....	173
8.3 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna.....	176
8.4 Komplementarność międzyokresowa.....	176
8.5 Komplementarność źródeł finansowania.....	177
9 Plan finansowy realizacji Programu Rewitalizacji gminy Pomiechówek.....	179
10 System wdrażania, monitoringu i nadzoru nad realizacją programu	181
10.1 System wdrażania.....	181
10.2 System monitorowania i oceny skuteczności działań.....	181
10.2.1 Lista wskaźników w ramach PR.....	182
10.3 Upowszechnienie realizacji i mechanizmy włączania interesariuszy w proces rewitalizacji.	183
10.4 Analiza ryzyka.....	184

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

1. Wstęp

Podstawowym narzędziem tworzącym ramy operacyjne, przedstawiającym cele i założenia, programy i projekty, a także zarysującym reguły koordynacji działań rewitalizacyjnych na obszarze gminy jest program rewitalizacji opracowywany oraz przyjmowany przez samorząd lokalny w drodze uchwały na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 *Ustawy o samorządzie gminnym*.... Stanowi on dokument zawierający wieloletni program działań, których efektem jest wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu, a także zapewnienie ciągłości dalszego ich rozwoju dzięki wykorzystaniu kapitału społecznego, gospodarczego, przestrzennego oraz/lub środowiskowego tych terenów. Przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowi zadanie własne gminy.

PR Gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 z perspektywą do 2023 jest dokumentem strategicznym, którego celem jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszarów rewitalizacji gminy poprzez przedsięwzięcia kompleksowe, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone w sposób zaplanowany i zintegrowany. Niniejszy Program opracowany został zgodnie z zasadami zawartymi w *Instrukcji dotyczącej przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego*¹, a także dokumentu – Wymogi wobec Programów Rewitalizacji pod kątem ich zgodności z wymogami ZPORR².

Opracowanie składa się z trzech części – części wstępnej, diagnostyczno-analitycznej oraz programowej. W części wstępnej zarysowano metodologię opracowania PR gminy Pomiechówek, w tym opis przeprowadzonych działań partycypacji społecznej, włączającej różne grupy interesariuszy w ten proces. W części tej omówiono także uwarunkowania zewnętrzne opracowania.

Część diagnostyczno-analityczna obejmuje przedstawienie aktualnego stanu gminy Pomiechówek w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym oraz technicznym. Część właściwa diagnozy przedstawia czynniki i zjawiska kryzysowe występujące na poszczególnych obszarach gminy, poddane analizie w formie obiektywnych, mierzalnych i weryfikowalnych wskaźników. Diagnoza zawiera delimitację obszarów zdegradowanych oraz obszarów rewitalizacji gminy Pomiechówek. W podsumowaniu przedstawia wnioski do płynące do założeń procesu rewitalizacji w ujęciu skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.

Część programowa przedstawia najistotniejsze założenia procesu rewitalizacji obszarów rewitalizacji Gminy Pomiechówek w latach 2016-2020 z perspektywą do 2023, tj.: cel strategiczny rewitalizacji, horyzont czasowy przedsięwzięć rewitalizacji, obszary problemowe określone przestrzennie wraz z celami głównymi i celami szczegółowymi. Wskazano także projekty kluczowe i uzupełniające oraz system ich wdrażania. W części programowej zawarto również przedstawienie system monitoringu wdrożenia działań rewitalizacyjnych, a także system ewaluacji i komunikacji społecznej dokumentu.

1.1 Wprowadzenie do problematyki rewitalizacji struktur wiejskich

Proces rewitalizacji jest utożsamiany przede wszystkim z terenami miejskimi, zwłaszcza dużymi miastami i aglomeracjami, obszarami przemysłowymi czy powojskowymi. Tymczasem analiza czynników wskazujących na postępowanie degradacji społeczno-gospodarczej, wymagającej kompleksowych

1 Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego, Wersja 1.1; Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Warszawa 2016.

2 ZPORR – Podręcznik wdrażania Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego; Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Warszawa 2004.

działań naprawczych o cechach rewitalizacji – takich jak wysoki stopień ubóstwa, wysoki stopień bezrobocia, zwłaszcza bezrobocia długotrwałego, niekorzystne trendy demograficzne, niski wskaźnik przedsiębiorczości, niski stopień aktywizacji społecznej, wzmożenie zdarzeń przestępczych czy też zaniżony poziom wykształcenia – wskazywałyby, że także obszary wiejskie w Polsce są terenami istotnie narażonymi na postępowanie zjawiska trwałej marginalizacji społecznej oraz ekonomicznej.

Proces globalizacji, niekorzystne efekty urbanizacji oraz transformacja ustrojowa i związane z nią przemiany gospodarki wolnorynkowej przyczyniły się do powstania i wzmocnienia znaczenia szeregu niekorzystnych zjawisk na obszarach zarówno miast, jak i wsi. Wśród nich wymienić można by chociażby degradację tkanki materialnej, narastające problemy w sferze społeczno-gospodarczej. W terenach wiejskich zauważalnym jest częsty brak integracji lokalnych społeczności i obniżenie stopnia aktywności społecznej. Co prawda zauważa się, że postęp cywilizacyjny powoduje zwiększenie standardów zamieszkiwania i wyposażenia obszarów wsi, niemniej jednak działania za nimi stojące stanowią najczęściej procesy infrastrukturalne bądź techniczne, nie dotyczące bezpośrednio procesów wzmacniających więzi społeczne. Zmiany odbywają się „według paradygmatu wzrostu z pominięciem paradygmatu rewitalizacji i rozwoju wewnętrznego miejscowości”³. Wzrastający stopień zadowolenia z jakości życia nie dotyka sfery kreatywności społecznej lokalnych społeczności. Zauważyć także trzeba nierównomierność w dostępie do zaopatrzenia czy usług w związku z centralizacją ośrodków publicznych – centra globalne wsi czy gmin są silnie reprezentowane od tworzenia centrów lokalnych.

Innym niekorzystnym trendem zarysowującym się w procesie przekształceń terenów wiejskich jest bardzo częsty brak dbałości o zagospodarowanie przestrzenne obszarów centralnych wsi i niedobór przestrzeni publicznych. Dostęp do przestrzeni wspólnej i jej wysoka jakość służy zaś integracji, aktywizacji i budowaniu więzi lokalnych społeczności, które bez dostępu do niej ulegają rozluźnieniu czy wręcz zanikowi. Wynika to często ze skupienia na produkcyjnej, rolniczej funkcji terenów wiejskich. Dodatkowym negatywnym aspektem często dotyczącym obszary wiejskie jest dowolność w lokalizowaniu, a także doborze wielkości i form architektonicznych obiektów użyteczności publicznej, które nie odnoszą się do lokalnych uwarunkowań. Tym samym nie zachęcają, a wręcz odstraszały mieszkańców od korzystania z nich. Brak uznania miejsca za przeznaczone dla lokalnej społeczności jest bowiem czynnikiem negatywnym z punktu widzenia budowania więzi lokalnych.

Powyższe sytuacje wskazują, iż szczególnie istotnym z punktu prawidłowego funkcjonowania gmin wiejskich jest planowanie oraz realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych, obejmujących aspekty społeczne, gospodarcze, przestrzenne, środowiskowe oraz kulturowe, dotyczące przede wszystkim obszary kryzysowe, a nie tylko obszary centralne gmin. Ważnym jest również odnalezienie w projektowaniu działań wewnętrznych potencjałów, ich aktywizacja i rozwój. Stanowi to podstawowy czynnik motoryczny rozwoju obszarów wiejskich⁴.

1.2 Pojęcie rewitalizacji

Według art. 2.1 Ustawy o rewitalizacji... „rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji (...)”. Wspomniany w definicji stan kryzysowy uniemożliwia prawidłowe funkcjonowanie zarówno przestrzeni, jak i zamieszkującej ją społeczności oraz innych podmiotów w niej funkcjonujących. Degradacja społeczna jest w obszarze zdegradowanym powiązana z degradacją o charakterze funkcjonalnym, ekonomicznym, technicznym lub środowiskowym – obszar zdegradowany to taka przestrzeń, w której kumulacji uległo szereg problemów o zróżnicowanym charakterze, mających

³ Wilczyński R. (red.) *Przestrzeń wiejska*. [w:] Sepiół J. (red.) 2014. *Raport Przestrzeń Życia Polaków*, Warszawa, s. 37-65.

⁴ Kożuch A. 2010. *Rewitalizacja a zrównoważony rozwój obszarów wiejskich*. [w:] *Zarządzanie publiczne*. 1-2(9-10)/2010, *Zeszyty Naukowe Instytutu Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego*, s. 77-90.

we wspólnym mianowniku zaburzenie funkcjonowania społecznego. W efekcie zaburzony jest proces prawidłowego, zrównoważonego rozwoju struktury urbanistycznej.

Rewitalizacja jako proces kompleksowych i komplementarnych działań angażujących wszystkich lokalnych interesariuszy dąży do ponownego ożywienia zarówno przestrzeni, jak i społeczności. Interesariusze to przede wszystkim:

- mieszkańcy obszarów rewitalizacji,
- właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tych obszarach,
- pozostali mieszkańcy gminy,
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą,
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
- jednostki samorządu terytorialnego⁵ i ich jednostki organizacyjne,
- organy władzy publicznej.

1.3 Cele rewitalizacji

Głównymi celami rewitalizacji, które zostały uwzględnione w poniższym dokumencie, a wynikającymi między innymi z Wytycznych w zakresie rewitalizacji..., ZOPRR i jego Uzupełnienia są:

- poprawa warunków życia i pobudzanie rozwoju potencjału społecznego obszarów rewitalizacji gminy Pomiechówek,
- rozwój i wzmocnienie potencjału gospodarczego gminy poprzez tworzenie bodźców dla wzrostu aktywności gospodarczej i tworzenia nowych miejsc pracy,
- zwiększenie potencjału turystycznego i kulturowego oraz poprawa jakości przestrzeni kluczowych dla odnowy struktury społecznej.

W dalszej części opracowania szczegółowo opisano cele PR gminy Pomiechówek. Procesy planowanej rewitalizacji mają doprowadzić do poprawy funkcjonowania terenów zdegradowanych w trzech kierunkach: przestrzenno-funkcjonalnym, społecznym i gospodarczym. Rewitalizacja centrum miejscowości ma na celu stworzenie wibrującej życiem miejscowości, gdzie poprawa układu urbanistycznego i jakości przestrzeni publicznej stworzy miejsca do nawiązywania relacji społecznych, pozwoli na rozwój inicjatyw gospodarczych w zakresie usług i podniesie atrakcyjność turystyczną gminy. Rozwój terenów pod nowe osadnictwo powinien odmienić malejący trend demograficzny i dać możliwości osiedlania się nowym mieszkańcom. Nowi osadnicy będą mogli znaleźć zatrudnienie w rozwijającej się gospodarczo strefie w Nowym Modlinie i uzyskać wsparcie w rozwoju gospodarczym. Rozwój sieci osadniczej, infrastruktury pod rekreację i turystykę, terenów zieleni oraz oferta dla nowych podmiotów gospodarczych pozwoli stworzyć potencjał do aktywizacji społeczno-gospodarczej mieszkańców. Pozwoli to na realizację projektów społecznych uwzględniających wszystkie grupy wiekowe oraz zapobiegających wykluczeniom i patologiom społecznym. W gminie pojawią się lokalne centra będące miejscami integracji, uatrakcyjniające miejscowości dla nowych osadników i posiadające atrakcyjną ofertę spędzenia czasu dla korzystających z oferty turystycznej w gminie.

⁵ Samorząd jest naturalnym liderem procesu, ustawowo odpowiedzialny za sprawy związane z zaspokajaniem podstawowych potrzeb wspólnoty samorządowej

2 Tryb postępowania w opracowaniu Programu Rewitalizacji gminy Pomiechówek

PR gminy Pomiechówek został przygotowany i opracowany z wykorzystaniem modelu ekspercko-partycypacyjnego. Z jednej strony schemat działania polegał na jak największym uspołecznieniu prac nad Programem. Z drugiej – wsparciem merytorycznym dla interesariuszy nie zaznajomionych ze skomplikowanym procesem rewitalizacyjnym, a jednocześnie profesjonalizacją opracowywanego dokumentu, zajęli się zaangażowani w proces eksperci zewnętrzni pochodzący z jednostki naukowej – Katedry Sztuki Krajobrazu SGGW w Warszawie, zajmujący się między innymi tematyką rewitalizacji. Działaniami koncepcyjno-projektowymi zajęło się stowarzyszenie Akademia Sztuki Architektury Krajobrazu wraz ze wsparciem socjologicznym. Metodologia prac nad PR obejmowała etapy:

1. Zainicjowanie działań włączających lokalną społeczność w proces opracowania PR – czerwiec 2016 – w ramach organizacji działań związanych z obchodami Dnia Dziecka:
 1. konkurs plastyczny dla dzieci „Co pokazałbyś Stasiowi i Nel w Pomiechówku?” – 29 maja 2016
 2. warsztaty dla osób w każdym wieku „W moim Pomiechówku – mapa” – 29 maja 2016
2. Oficjalna inauguracja procesu przygotowywania PR gminy Pomiechówek w ramach Uroczystej XVIII Sesji Rady Gminy Pomiechówek w dniu 31 maja 2016 r. w sali konferencyjnej Centrum Integracji Społecznej w Pomiechówku. Podczas sesji zaproszeni goście (w tym m.in. sołtysi wszystkich 26 sołectw i dyrektorzy gminnych jednostek oświatowych) oraz przybyli na nią mieszkańcy i przedstawiciele organizacji pozarządowych mieli możliwość zapoznać się ze znaczeniem procesu rewitalizacji w rozwoju gminy.
3. Dokonanie przeglądu zapisów dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym.
4. Przeprowadzenie kompleksowej diagnozy aktualnego stanu gminy Pomiechówek w celu wyznaczenia **Obszaru Zdegradowanego** i **Obszaru Rewitalizacji**, określenia obszarów problemowych istniejących w gminie kryzysów oraz wskazania działań mających na celu pobudzenie między innymi społeczne oraz gospodarcze. Diagnozę przeprowadzono dwukierunkowo – poprzez pozyskanie danych statystycznych i rejestrowych oraz poprzez wywiady.
5. Zorganizowanie i przeprowadzenie 02 września 2016 spotkania otwartego prezentującego wyniki pracy nad Diagnozą oraz Obszar Zdegradowany i Obszar Rewitalizacji. Spotkanie stanowiło kolejny punkt w aktywizacji lokalnych interesariuszy w budowaniu założeń PR z udziałem różnych grup lokalnej społeczności.
6. Analizę pogłębiono dodatkowo na podstawie 14 spotkań eksperckich przeprowadzonych we wrześniu 2016 między innymi na terenach sołectw zawierających wyznaczone obszary rewitalizacji oraz spotkań dodatkowych.
7. Przeprowadzenie wywiadów z potencjalnymi, lokalnymi Liderami rewitalizacji.
8. Włączenie interesariuszy rewitalizacji w proces demokratycznego współdecydowania o planowanych działaniach, poprzez stworzenie bazy pomysłów na projekty bazującej na składanych przez interesariuszy wnioskach fiskalnych projektowych z propozycjami projektów do realizacji na terenie obszarów rewitalizacji gminy.
9. Zorganizowanie i przeprowadzenie 05 października 2016 spotkania otwartego z ekspertami rewitalizacji, prezentującego wyniki dotychczasowo przeprowadzonych działań partycypacyjnych, w tym wyniku uwzględnienia w PR składanych przez interesariuszy wniosków i fiszek projektowych.

10. Opracowanie i zredagowanie projektu 1.0 PR gminy Pomiechówek przez ekspertów zewnętrznych.
11. Przeprowadzenie konsultacji społecznych projektu 1.0 dokumentu w formie zamieszczenia dokumentu na stronie internetowej gminy oraz przeprowadzenie procedury zgłaszania uwag.
12. Zredagowanie projektu 2.0 PR gminy Pomiechówek zgodnie ze zgłoszonymi podczas konsultacji społecznych uwagami i wypracowanymi ustaleniami przez ekspertów zewnętrznych.
13. Uchwalenie Programu Rewitalizacji gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 z perspektywą do 2023 na sesji Rady Gminy w dniu 15 listopada 2016.
14. Aktualizacja Programu Rewitalizacji gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 z perspektywą do 2023 w styczniu 2017 (zredagowanie projektu 3.0).
15. Uchwalenie zaktualizowanego Programu Rewitalizacji gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 z perspektywą do 2023 na sesji Rady Gminy w dniu 16 stycznia 2017.

3 Dokumenty planistyczne i strategiczne dotyczące problemów rewitalizacji gminy Pomiechówek

PR gminy Pomiechówek uwzględnia kontekst innych dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym⁶. Omówiono oprócz tego także dokumentów regulujące działania w przedmiotowym obszarze na szczeblu regionalnym oraz krajowym i zgodność z nimi powstające opracowanie. Komplementarność z innymi działaniami oraz priorytetami wynikającymi z poszczególnych dokumentów w zamierzeniu ma pozytywnie wpłynąć na skuteczność i efektywność procesu rewitalizacji. W poniższych podrozdziałach przedstawiono zapisy podstawowych dokumentów szczebla krajowego, regionalnego i miejskiego mającego wpływ na kształt zapisów dokument PR gminy Pomiechówek.

3.1 Poziom europejski

Na poziomie europejskim przeanalizowano priorytety i cele wytyczone przez szeroko zakrojony program Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, w odniesieniu do sytuacji Polski.

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie PR do zapisów dokumentu ⁷	uwagi
1.	Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu	Priorytety (2 z 3): Priorytet II. Rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej. Priorytet III. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną. Cele (3 z 5): CEL 1. Osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75%. CEL 4. Podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40% osób w wieku 30-34 lat mających wykształcenie wyższe. CEL 5. Wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli.	

3.2 Poziom krajowy

Na poziomie krajowym wyróżnić należy cztery podstawowe dokumenty, związane z programowaniem rozwoju Polski i mające związek z problematyką rewitalizacji. Dokumenty te to:

- Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju (dokument przyjęty na mocy *Uchwały Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności*);
- Strategia Rozwoju Kraju 2020 (dokument przyjęty na mocy *Uchwały Nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kraju 2020*);
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (zatwierdzony przez Komisję Europejską w dniu 12 grudnia 2014 r.);
- Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie (dokument przyjęty *Uchwałą Rady Ministrów z dnia 13 lipca 2010 r.*).

⁶ PR stanowi istotny element całościowej wizji rozwoju jednostki; jest podporządkowany założeniom wizji rozwoju gminy wypracowanej w Strategii Rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 uchwalonej w kwietniu 2016 r. (<http://www.bip.pomiechówek.pl/index.php?cmd=zawartosc&opt=pokaz&id=7540>).

⁷ Zapisy przytoczone zostały w oryginalnym brzmieniu.

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie PR do zapisów dokumentu ⁸	uwagi
1.	<p>Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju</p>	<p>Cel 3 - <u>Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki</u> – w tym Wzmacnianie wykorzystania potencjału kreatywnego poprzez rozwój sektora kreatywnego i przedsiębiorstw kreatywnych; Podnoszenie jakości edukacji poprzez zorientowanie na efekty uczenia się, w szczególności w zakresie kluczowych kompetencji, a także personalizację nauczania oraz ewaluację pracy szkół i placówek;</p> <p>Cel 4 - <u>Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki</u> – w tym Zwiększenie dostępności powszechnych programów kształtowania postaw przedsiębiorczych i wspierania przedsiębiorczości, opartej o postawy proinnowacyjne, kreatywne, umiejętność współpracy;</p> <p>Cel 5 – <u>Stworzenie Polski Cyfrowej</u> – w tym Budowanie kompetencji cyfrowych osób nauczających (m.in. nauczycieli, pracowników innych instytucji edukacyjnych i kultury, pracowników organizacji pozarządowych) i wdrożenie powszechnej edukacji cyfrowej oraz stworzenie nowoczesnej sieciowej infrastruktury i zasobów edukacyjnych; Zwiększenie ilości zasobów publicznych dostępnych w sieci, w celu zapewnienia podaży treści wysokiej jakości;</p> <p>Cel 6 - <u>Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”</u> – w tym Zapewnienie dalszego rozwoju elastycznych form zatrudnienia i umożliwienie przez to łączenia życia rodzinnego z karierą zawodową; stworzenie warunków dla wzrostu liczby osób niepełnosprawnych zatrudnionych na otwartym rynku pracy; Zapewnienie jak najlepszej adresowalności świadczeń i zasiłków i rozwój ekonomii społecznej, tak aby z jednej strony stymulowały i wspierały korzystanie z usług publicznych oraz z drugiej ograniczały ryzyko marginalizacji spowodowanej ubóstwem; Stworzenie modelu aktywności intelektualnej, społecznej i zawodowej osób starszych opartego na wykorzystywaniu ich potencjałów i zapobieganiu wykluczeniu społecznemu; Wzrost poziomu aktywności fizycznej społeczeństwa poprzez poprawę warunków umożliwiających jej uprawianie na każdym etapie życia.</p> <p>Cel 7 – <u>Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska</u> – w tym Modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych; Zwiększenie poziomu ochrony środowiska.</p> <p>Cel 8 - <u>Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych</u> – w tym Stworzenie warunków sprzyjających tworzeniu pozarolniczych miejsc pracy na wsi i zwiększaniu mobilności zawodowej na linii obszary wiejskie – miasta; Zrównoważony wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego zapewniający bezpieczeństwo żywnościowe oraz stymulujący wzrost pozarolniczego zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.</p> <p>Cel 11 – <u>Wzrost społecznego kapitału rozwoju</u> – w tym Przygotowanie i wprowadzenie programu edukacji obywatelskiej na wszystkich poziomach edukacji, w perspektywie uczenia się przez całe życie; Promowanie działań szkół i innych podmiotów w zakresie realizacji projektów społecznych; Promocja partycypacji społecznej i obywatelskiej; Zwiększenie obecności kultury w życiu codziennym ludzi poprzez stałe zwiększanie dostępności zasobów kultury i kształcenie nawyków kulturowych.</p>	
2.	<p>Strategia Rozwoju Kraju 2020</p>	<p>W obszarze strategicznym I. <u>Sprawne i efektywne państwo:</u> Cel 1.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela 1.3.2. Rozwój kapitału społecznego 1.3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa obywatela</p> <p>W obszarze strategicznym II. <u>Konkurencyjna gospodarka:</u> Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych II.5.2. Upowszechnienie wykorzystania technologii cyfrowych II.5.3. Zapewnienie odpowiedniej jakości treści i usług cyfrowych Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko II.6.2. Poprawa efektywności energetycznej II.6.4. Poprawa stanu środowiska</p>	

8 Zapisy przytoczone zostały w oryginalnym brzmieniu.

		<p>W obszarze strategicznym III. <u>Spójność społeczna i terytorialna</u>:</p> <p>Cel III.1. Integracja społeczna</p> <p>III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym</p> <p>III.1.2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych</p> <p>Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych</p> <p>III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych</p> <p>III.2.2. Zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych</p> <p>Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych</p>	
3.	<p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020</p>	<p>09. <u>Tworzenie możliwości zatrudnienia poza rolnictwem bez zmiany miejsca zamieszkania.</u></p> <p>6A) Ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw, a także tworzenia miejsc pracy.</p> <p>6B) Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich.</p> <p>10. <u>Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej na obszarach wiejskich.</u></p> <p>6B) Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich.</p> <p>11. <u>Aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich i wykorzystanie potencjałów endogenicznych na rzecz rozwoju lokalnego.</u></p> <p>6B) Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich.</p> <p>P5: <u>Promowanie efektywnego gospodarowania zasobami i wspieranie przechodzenia w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu.</u></p> <p>5C) Ułatwianie dostaw i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, produktów ubocznych, odpadów i pozostałości oraz innych surowców nieżywnościowych dla celów biogospodarki.</p> <p>P6: <u>Promowanie włączenia społecznego, zmniejszania ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.</u></p> <p>6A) Ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw, a także tworzenia miejsc pracy.</p> <p>6B) Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich.</p>	<p>Wskazano zakresy potrzeb oraz priorytety i cele szczegółowe przewidziane do realizacji ze środków PROW 2014-2020</p> <p>?????</p>
4.	<p>Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie</p>	<p>Cel strategiczny polityki regionalnej Polski: Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.</p> <p>Cel 1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”), w tym 1.2. Tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji poza miastami wojewódzkimi – 1.2.3. Rozwijanie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich i 1.2.4. Efektywne wykorzystanie w procesach rozwojowych potencjału specjalizacji terytorialnej; 1.3. Budowa podstaw konkurencyjności województw – działania tematyczne – 1.3.1. Rozwój kapitału intelektualnego, w tym kapitału ludzkiego i społecznego, 1.3.5. Dywersyfikacja źródeł i efektywne wykorzystanie energii oraz reagowanie na zagrożenia naturalne, 1.3.6. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego.</p> <p>Cel 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”), w tym 2.2. Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe – 2.2.1. Usługi edukacyjne i szkoleniowe, 2.2.4. Usługi komunalne i związane z ochroną środowiska, 2.2.5. Usługi kulturalne; 2.3. Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze.</p>	<p>Cele rozwoju przyjęte w dokumencie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - konkurencyjność i innowacyjność, - spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna, - skuteczność, efektywność i partnerstwo w realizacji celów rozwojowych, - bezpieczeństwo ekologiczne, wysoki poziom i skuteczność ochrony środowiska oraz zasobów przyrodniczych. <p>Ad. Cel 2.2. – powiat nowodworski został w dokumencie wymieniony jako obszar koncentracji wskaźników wskazujących najgorszy dostęp do usług publicznych (jako powiat, w którym występuje co najmniej 6 z 9 niekorzystnych zjawisk badanych w KSRR), a tym samym został wskazany jako obszar koncentracji działań na rzecz wyrównywania dostępu do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe</p>

3.3 Poziom regionalny

Podobnie jak na poziomie krajowym, na poziomie regionalnym wyróżniono również szereg dokumentów strategicznych, w których PR gminy Pomiechówek znalazł oparcie merytoryczne. Są to:

- Strategia rozwoju województwa Mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze (dokument przyjęty *Uchwałą nr 158/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 28 października 2013 r.*);
- Strategia rozwoju powiatu Nowodworskiego na lata 2015-2030 (dokument przyjęty *Uchwałą nr XIV/89/2015 Rady Powiatu Nowodworskiego z dnia 30 grudnia 2015 r.*);
- Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych na lata 2016-2020 (dokument przyjęty *Uchwałą nr XVIII/120/2016 Rady Powiatu Nowodworskiego z dnia 19 maja 2016 r.*);
- Powiatowy program na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2016-2020 (dokument przyjęty *Uchwałą nr XVIII/119/2016 Rady Powiatu Nowodworskiego z dnia 19 maja 2016 r.*);

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie PR do zapisów dokumentu ⁹	uwagi
1.	Strategia rozwoju województwa Mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze	<p>Obszar – Przemysł i produkcja - <u>Rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym:</u> Tworzenie warunków do zwiększenia inwestycji pozarolniczych – głównie w przemyśle rolno-spożywczym.</p> <p>Obszar – Gospodarka - <u>Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii:</u> Wykorzystanie i wzmacnianie specjalizacji regionalnych; Wzmacnianie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich; Zwiększenie dostępu do szerokopasmowego Internetu i e-usług.</p> <p>Obszar – Przestrzeń i transport - <u>Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego:</u> Zapobieganie nadmiernej suburbanizacji i kreowanie ładu przestrzennego; Spójność wewnątrz- regionalna – koncentracja na najbardziej zapóźnionych podregionach.</p> <p>Obszar – Społeczeństwo - <u>Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki:</u> Wyrównywanie szans edukacyjnych; Aktywizacja rezerw rynku pracy oraz działania na rzecz poprawy sytuacji demograficznej; Wzrost wykorzystania zasobów ludzkich poprzez zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej; Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna; Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz działania na rzecz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego;</p> <p>Obszar – Środowisko i energetyka - <u>Zapewnienie gospodarce regionu zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska:</u> Zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie wysokich walorów środowiska;</p> <p>Obszar – kultura i dziedzictwo - <u>Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia:</u> Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego do zwiększenia atrakcyjności turystycznej regionu; Wspieranie rozwoju sektora kreatywnego; Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego w działalności gospodarczej; Upowszechnianie kultury i twórczości.</p>	Gmina Pomiechówek jest oznaczona jako należąca do grupy gmin z najniższym odsetkiem (max. 41%) dzieci w wieku 3-6 lat objęte edukacją przedszkolną, jako % dzieci zameldowanych w gminie
2.	Strategia rozwoju powiatu Nowodworskiego na lata 2015-2030	<p>Cele strategiczne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wzmacnianie tożsamości lokalnej i integracji społecznej, w tym: <ul style="list-style-type: none"> - wykorzystanie potencjału kulturowego dla rozwoju powiatu; - integracja społeczna. 2. Przeciwdziałanie bezrobociu, w tym: 	

⁹ Zapisy przytoczone zostały w oryginalnym brzmieniu.

		<ul style="list-style-type: none"> - wspieranie tworzenia pozarolniczych miejsc pracy. 3. Wspieranie procesów przedsiębiorczości, w tym: <ul style="list-style-type: none"> - rozwój współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami. 4. Rozwój usług publicznych, w tym: <ul style="list-style-type: none"> - poprawa dostępności i jakości usług publicznych; - rozwój e-usług. 5. Rozwój infrastruktury technicznej, w tym: <ul style="list-style-type: none"> - rozwój infrastruktury sportowej. 6. Bezpieczeństwo, w tym: <ul style="list-style-type: none"> - Wzrost bezpieczeństwa publicznego; - Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i ubóstwu; - Tworzenie warunków do wspierania dziecka i rodziny; - Interwencja kryzysowa i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie; - Rozwój polityki senioralnej; - Wzmocnienie integracji osób niepełnosprawnych. 7. Wykorzystanie potencjału przyrodniczego i turystycznego, w tym: <ul style="list-style-type: none"> - Rozwój infrastruktury oraz spójnej oferty turystycznej; - Poprawa atrakcyjności turystycznej powiatu w oparciu o walory przyrodnicze. 	
3.	Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych na lata 2016-2020	<p>Cel szczegółowy IV. Zwiększenie znaczenia profilaktyki w obszarze rozwiązywania problemów.</p> <p>Cel szczegółowy V. Podniesienie innowacyjności systemu wsparcia społecznego.</p>	
4.	Powiatowy program na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2016-2020	<p>Cel główny – zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i gospodarczym Powiatu poprzez wyrównywanie ich szans korzystania z tych samych praw i wypełniania tych samych obowiązków jakie dotyczą wszystkich mieszkańców.</p> <p>Cel operacyjny 2. Powiat Nowodworski bez barier w dostępie do instytucji, usług i dóbr oraz przyjaznym osobom niepełnosprawnym</p> <p>Cel operacyjny 5. Powiat nowodworski wspierającym rodziny z osobą niepełnosprawną.</p> <p>Cel operacyjny 6. Powiat nowodworski miejscem aktywnych społecznie i uczestniczących osób niepełnosprawnych.</p>	

3.4 Poziom lokalny

Na poziomie lokalnym występuje kilka dokumentów omawiających bezpośrednio obszar gminy o charakterze strategicznym, zawierających zapisy istotne dla budowy PR gminy Pomiechówek. W ramach niniejszego opracowania omówiono cztery podstawowe dokumenty:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Pomiechówek (dokument przyjęty *Uchwałą Nr LIII/305/10 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 27 października 2010 r. z późn. zm.*);
- Strategia Rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 (dokument przyjęty *Uchwałą nr XVII/148/2016 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 11 kwietnia 2016 r.*);
- Strategia rozwiązywania problemów społecznych gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 (projekt uchwały przekazany do konsultacji społecznych);
- Program gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Pomiechówek (dokument przyjętych *Uchwałą nr XVII/149/2016 Rady gminy Pomiechówek z dnia 4 maja 2016 r. zmieniająca uchwałę nr XIV/128/2016 z dnia 28 stycznia 2016 r.*).

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie PR do zapisów dokumentu ¹⁰	uwagi
1.	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania	Cel główny rozwoju gminy Pomiechówek – <u>rozwój społeczno-gospodarczy zharmonizowany ze środowiskiem, który zapewni równoległy rozwój gospodarki, społeczeństwa i środowiska, umożliwiając zaspokojenie potrzeb współczesnego społeczeństwa bez ograniczania możliwości</u>	

¹⁰ Zapisy przytoczone zostały w oryginalnym brzmieniu.

	<p>przestrzennego Gminy Pomiechówek</p>	<p><u>rozwojowych przyszłych pokoleń.</u></p> <p>Cel 2. <u>Poprawa jakości życia mieszkańców</u> przez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - doskonalenie stanu infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej; - poprawę warunków mieszkaniowych poprzez wyznaczenie terenów przeznaczonych pod zabudowę i poszerzenie komunalnych zasobów mieszkaniowych; - radykalną poprawę estetyki gminy; - podjęcie akcji promocyjnej gminy. 	
<p>2.</p>	<p>Strategia Rozwoju Gminy Pomiechówek na lata 2016-2020</p>	<p>Cel główny strategiczny – <u>wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców gminy. Sprawna i innowacyjna gospodarka lokalna w warunkach zachowania i wzmocnienia walorów środowiska naturalnego.</u></p> <p>Cel strategiczny – Budowa społeczeństwa obywatelskiego, wzmocnienie kapitału ludzkiego i procesów włączenia społecznego. W tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> Aktywne promowanie postaw i zachowań obywatelskich; Wzmocnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi i wspieranie tworzenia poziomych więzi społecznych wśród mieszkańców stałych i zamieszkujących czasowo; Ochrona i promowanie lokalnych wartości dziedzictwa kulturowego Zwiększenie skuteczności działań na rzecz włączenia społecznego jednostek i rodzin niesamodzielnych i niezaradnych życiowo; Wzmocnienie więzi administracji samorządowej z mieszkańcami gminy w ramach wspólnoty samorządowej. <p>Cel strategiczny – Zwiększanie dostępności do podstawowej infrastruktury społecznej i technicznej oraz wprowadzanie gospodarki niskoemisyjnej. W tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> Poprawa standardu i dostępności podstawowej infrastruktury społecznej, w szczególności w zakresie oświaty, ochrony zdrowia i kultury; Poprawa standardu i dostępności podstawowej infrastruktury technicznej w szczególności w zakresie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, sieci gazowej, sieci internet; Poprawa jakości lokalnych, gminnych dróg kołowych oraz działania na rzecz poprawy jakości i bezpieczeństwa dróg o charakterze ponadgminnym; Zwiększanie efektywności energetycznej i udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie energii sektora komunalno-bytowego. <p>Cel strategiczny – Poprawa ładu przestrzenno-funkcjonalnego oraz ochrona walorów środowiska i obszarów biologicznie czynnych. W tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> Eliminacja konfliktów przestrzennych ze szczególnym uwzględnieniem wzmocnienia walorów środowiska naturalnego i ochrony obszarów biologicznie czynnych z wykorzystaniem zasad kompensacji przyrodniczej. <p>Cel strategiczny – Uruchomienie nowych potencjałów rozwojowych gminy. W tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kreowanie i wzmocnianie postaw przedsiębiorczości indywidualnej i grupowej; Promowanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie restrukturyzacji zanikających form i dziedzin aktywności społeczno- gospodarczej; Promocja i budowa „marki” gminy Pomiechówek jako wyróżnika i identyfikatora specyficznej oferty gospodarczej i osadniczej; <p>Cel strategiczny – Wzmocnienie istniejącej bazy gospodarczej gminy z wykorzystaniem przewag konkurencyjnych gminy. W tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> Wzmacnianie bazy wspierającej turystykę i rekreację. 	<p>Potrzeba stworzenia nowego PR wynika z potwierdzonych analiz wykonanych na potrzeby Strategii Rozwoju Gminy na 2016-2022 i wpisuje się w jej cele. Zwiększenie skuteczności działań na rzecz włączenia społeczeństwa – jednostek i rodzin niesamodzielnych i niezaradnych życiowo; minimalizacja zachowań patologicznych i ryzykownych wśród młodzieży na zdegradowanych terenach popegeerowskich oraz ograniczonych przez sąsiedztwo z lotniskiem można uzyskać we współpracy z podmiotami gospodarczymi ulokowanymi na tym terenie, które mogą wpłynąć na poprawę stopnia zatrudnienia, a co za tym idzie – odwróceniem negatywnych trendów demograficznych występujących w gminie. Wieloletni brak planów przestrzennych i wprowadzenie tymczasowych rozwiązań w infrastrukturalnych spowodował rozproszoną zabudowę, trudny dostęp do obiektów użyteczności publicznej, brak inicjatyw gospodarczych, ograniczone użytkowanie tych terenów przez mieszkańców i turystów oraz ich degradację . Rozproszona zabudowa powoduje degradację cennych krajobrazowo terenów doliny Wkry.</p>
<p>3.</p>	<p>Strategia rozwiązywania problemów społecznych gminy</p>	<p>Cel strategiczny 1. Działania mające na celu redukowanie ubóstwa. Cel strategiczny 2. Wsparcie rodziny ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dziecka i rodziny. Cel strategiczny 3. Budowa systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych</p>	

	Pomiechówek na lata 2016-2020	i starszych. Cel strategiczny 5. Rozwijanie współpracy między organizacjami pozarządowymi.	
5.	Program gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Pomiechówek	Cel strategiczny – <u>Osiągnięcie zmniejszenia emisji CO₂ do roku 2020 w stosunku do wielkości emisji wyznaczonej dla roku 2014 o 20%</u> , w tym: Cel szczegółowy 6. Zwiększenie udziału energii z odnawialnych źródeł w bilansie energetycznym Gminy do 15% w 2020 roku – np. montaż instalacji kolektorów słonecznych, instalacji fotowoltaicznych, pomp ciepła Cel szczegółowy 7. Pokrycie terenu gminy systemem połączonych ścieżek rowerowych i ciągów pieszych pełniących funkcję komunikacyjną. Cel szczegółowy 13. Działania promocyjne i edukacyjne w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców.	

3.5 Podsumowanie

Na podstawie przeprowadzonej analizy dokumentów strategicznych stwierdzić można, iż większość dokumentów strategicznych poszczególnych szczebli odnosi się do kompleksowego, holistycznego rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów zurbanizowanych, nie tylko miejskich, ale także i wiejskich. Rozwój ten dotyczyć ma przede wszystkim wzmacniania endogenicznych potencjałów poszczególnych struktur urbanistycznych i regionów. Procesy przebudowy lub odnowy lokalnych społeczności opierać się winny na kilku głównych kierunkach – funkcjach i potencjale turystycznym; wzmacnianiu współpracy międzysektorowej; kreowaniu lokalnych potencjałów gospodarczych; podniesieniu jakości i upowszechnianiu usług publicznych; wzmocnieniu infrastruktury technicznej i zwiększeniu efektywności energetycznej; rozwoju gospodarki mieszkaniowej; zapewnieniu trwałego i zrównoważonego rozwoju przy zachowaniu wysokich walorów środowiska i kreowaniu ładu przestrzennego przy znaczącej poprawie estetyki. Uznać można także, że problematyka rewitalizacji rozumianej jako proces kompleksowy, uspołeczniony i skoncentrowany obszarowo przewija się na wszystkich poziomach dokumentów strategicznych. Znajduje ona także odzwierciedlenie w lokalnej polityce przestrzennej.

4 Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych gminy Pomiechówek

Część diagnostyczna opracowania PR gminy Pomiechówek służy wskazaniu obszaru gminy Pomiechówek znajdującego się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych i co najmniej jednego z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych. Taki obszar określone mianem **Obszaru Zdegradowanego** po pogłębionej analizie ograniczony został przestrzennie do **Obszaru Rewitalizacji**, dla których w dalszej części opracowania określono i w których planuje się prowadzenie działań rewitalizacyjnych.

Diagnoza służy także określeniu problemów dotyczących obszarów rewitalizacji. Wykonywana jest ona dla obszaru całej gminy. Obejmuje charakterystykę stanu oraz tendencje rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Informacje i dane zawarte w tej części opracowania zostaną wykorzystane do oceny obszarów rewitalizacji gminy oraz wskazaniu celów i kierunków ekspansji związanych z nimi priorytetowych zadań rozwojowych. Przyjęto następujący tryb postępowania przygotowania opracowania diagnozy:

- I. wykonanie syntetycznego podsumowania ogólnych tendencji rozwoju gminy w aspekcie społecznym, przestrzennym oraz gospodarczym (rozdział 4.1) – rozdział zawiera także podstawowe informacje niezbędne do części właściwej diagnozy;
- II. wykonanie części właściwej – diagnozy czynników i zjawisk kryzysowych gminy (rozdział 4.2):
 - II.1 określenie obszaru gromadzenia danych niezbędnych do określenia OZ i OR;
 - II.2 opracowanie listy mierzalnych, obiektywnych i weryfikowalnych mierników – wskaźników pomiaru odzwierciedlających obszary koncentracji negatywnych zjawisk o charakterze społecznym, przestrzennym oraz gospodarczym;
 - II.3 zebranie danych z obszarów dotyczących każdego ze wskaźników i tabelaryczne zestawienie danych – wyznaczenie obszarów gminy o koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz zjawisk gospodarczo-przestrzennych;
- III. wykonanie podsumowania oraz określenie wytycznych do programu rewitalizacji (rozdział 4.3).

4.1 Syntetyczna charakterystyka gminy

Gmina Pomiechówek to jedna z gmin województwa mazowieckiego położona w powiecie nowodworskim, w odległości około 40 km od Warszawy i 7 km od Mazowieckiego Portu Lotniczego Warszawa – Modlin. Gmina leży na północnej granicy Obszaru Metropolitalnego Warszawy (OMW). Przez gminę przebiega magistrała kolejowa E-65 Warszawa-Gdańsk oraz droga krajowa 62 Nowy Dwór Mazowiecki – Serock i droga wojewódzka 621 Legionowo-Nasielsk-Płońsk. W odległości 5 km od granicy gminy biegnie droga krajowa nr 7 – Warszawa-Mława-Gdańsk.

Gmina zajmuje powierzchnię około 103 km². Zamieszkuje ją 8752 osoby (dane na dzień 30/06/2016), co daje ok. 85 osób/km². Gmina składa się z 26 sołectw. Tabela 1 przedstawia podstawowe informacje odnośnie powierzchni i liczby mieszkańców każdego z sołectw.

Sołectwo	Powierzchnia [ha]	Liczba mieszkańców	Charakter sołectwa
Błędowo	404.08	223	rekreacyjno-rolniczy
Błędówko	199.09	93	rolniczy
Brody, Brody-Parcele	290.52	2320	mieszkaniowy, usługowy i administracyjny
Bronisławka	15.66	136	mieszkaniowy
Cegielnia Kosewo	65.27	252	mieszkaniowo-rolniczy
Czarnowo	1239.34	344	rekreacyjno-rolniczy
Falborgi Borowe	58.81	19	rolniczy
Goławice Pierwsze	1256.65	484	rekreacyjno-rolniczy
Goławice Drugie	298.72	200	rekreacyjno-mieszkaniowy
Kikoły	398.37	221	rekreacyjno-rolniczy
Kosewko	218.67	293	rekreacyjno-rolniczy
Kosewo	291.95	183	rolniczy
Nowy Modlin	356.79	683	rolniczy
Nowe Orzechowo	156.87	118	rekreacyjno-rolniczy
Stare Orzechowo	281.87	188	rolniczy
Pomiechowo	186.70	304	mieszkaniowy
Pomiechówek	236.83	971	mieszkaniowy
Pomocnia	192.65	51	rolniczy
Stanisławowo	750.43	466	rolniczy
Szczypiorno	692.33	292	rolniczy
Śniadówko	176.90	245	rekreacyjno-rolniczy
Wola Błędowska	227.35	57	rolniczy
Wójtostwo	752.40	115	rolniczy
Wólka Kikolska	1029.82	92	rolniczy

Wymysły	231.83	307	rolniczy
Zapiecki	215.61	95	rolniczy
SUMARYCZNIE:	10225.51	8752	

Tabela 1. Dane podstawowe 26 sołectw w gminie Pomiechówek. Źródło danych: opracowanie własne na podstawie Urzędu gminy Pomiechówek (dane związane z liczbą mieszkańców – stan na 30.06.2016) oraz Studium.

4.1.1 Ład przestrzenny

Gmina Pomiechówek posiada obowiązujące Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, sporządzone i przyjęte w roku 2010. Zastąpiło ono poprzedni dokument, przygotowany w roku 1999 i aktualizowany w 2005. Konieczność sporządzenia nowego dokumentu wynikała z braku spełnienia wymogów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Do zagrożeń i negatywnych czynników wpływających na hamowanie rozwoju gminy w Studium zauważono m.in.:

- złą sytuację demograficzną, związaną ze stagnacją ilości ludzi i niekorzystną strukturą wieku;
- bardzo małą liczbę miejsc pracy w stosunku do liczby mieszkańców;
- relatywnie niski poziom dochodów własnych budżetu, wypracowanych na miejscu;
- niezauważalny w budżecie gminy udział dochodów z nieruchomości, mimo dużej liczby domów i działek rekreacyjnych;
- słabo rozbudowany system kanalizacji;
- brak doświadczeń w lokowaniu inwestycji zagranicznych;
- przebieg przez centrum gminy i przez tereny zurbanizowane trasy tranzytowej Nr 62.

W Pomiechówku obowiązują 19 uchwalonych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

1. Uchwała Nr XV/143/2016 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 31 marca 2016 r. - miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek dla części wsi Czarnowo (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 28 kwietnia 2016 r., poz. 4202);
2. Uchwała Nr XV/141/2016 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 31 marca 2016 r. - miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek dla części wsi Kikoły (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 26 kwietnia 2016 r., poz. 4071);
3. Uchwała Nr XV/140/2016 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 31 marca 2016 r. - miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek dla części wsi Stare Orzechowo (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 26 kwietnia 2016 r., poz. 4070);
4. Uchwała Nr XV/139/2016 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 31 marca 2016 r. - miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek dla części wsi Nowe Orzechowo (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 28 kwietnia 2016 r., poz. 4201);
5. Uchwała nr X/88/2015 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 25 września 2015 r - miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek w zakresie jednostek A, B, C i D dla wsi Nowy Modlin (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 14 października 2015 r., poz. 8254);

6. Uchwała nr XXXII/265/2013 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 26 listopada 2013 r - miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Pomiechówek dla części wsi Błędowo (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 14 stycznia 2014 r., poz. 282);
7. Uchwała Nr XXXI/249/2013 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 4 października 2013 r. – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek dla wsi Nowy Modlin (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 24 października 2013 r., poz. 10633);
8. Uchwała Nr XXIX/245/2013 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 13 sierpnia 2013 r. – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Pomiechówek dla fragmentu wsi Stanisławowo (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 20 września 2013 r., poz. 9745);
9. Uchwała Nr X/40/11 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 21 lipca 2011 r. – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Śniadówko - gmina Pomiechówek (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 8 sierpnia 2011 r. Nr 142, poz. 4549);
10. Uchwała Nr XXXV/247/06 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 14 czerwca 2006 r. – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek dla części wsi Pomocnia i części Wola Błędowska (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 8 sierpnia 2006 r. Nr 154, poz. 6010);
11. Uchwała Nr XIX/149/04 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 9 czerwca 2004 r. – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek związany z wprowadzeniem do istniejącego systemu rurociągów naftowych „trzeciej nitki” rurociągu wraz z urządzeniami towarzyszącymi we fragmentach wsi: Czarnowo, Kikoły, Wójtostwo, Nowe Orzechowo, Stare Orzechowo i Wólka Kikolska (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 22 sierpnia 2004 r. Nr 211, poz. 5655);
12. Uchwała Nr XIX/148/04 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 9 czerwca 2004 r. – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek związany z wprowadzeniem do istniejącego systemu rurociągów naftowych „trzeciej nitki” rurociągu wraz z urządzeniami towarzyszącymi we fragmentach wsi: Kosewko, Szczypiorno i Wymysły (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 22 sierpnia 2004 r. Nr 211, poz. 5654)
13. Uchwała Nr XI/111/2003 Rady Gminy w Pomiechówku z dnia 22 października 2003 r. – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek etap VII - wieś Stanisławowo (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 18 grudnia 2003 r. Nr 314, poz. 9963);
14. Uchwała Nr XI/110/2003 Rady Gminy w Pomiechówku z dnia 22 października 2003 r. – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek etap VI - wieś Goławice Pierwsze (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 18 grudnia 2003 r. Nr 314, poz. 9962);
15. Uchwała Nr XI/109/2003 Rady Gminy w Pomiechówku z dnia 22 października 2003 r. – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek etap V - wieś Kosewko (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 18 grudnia 2003 r. Nr 314, poz. 9961);
16. Uchwała Nr XI/108/2003 Rady Gminy w Pomiechówku z dnia 22 października 2003 r. – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek etap IV - wieś Szczypiorno (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 18 grudnia 2003 r. Nr 314, poz. 9960);
17. Uchwała Nr XI/107/2003 Rady Gminy w Pomiechówku z dnia 22 października 2003 r. – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek etap III - wieś Błędówko (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 18 grudnia 2003 r. Nr 314, poz. 9959);
18. Uchwała Nr XI/105/2003 Rady Gminy w Pomiechówku z dnia 22 października 2003 r. – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek etap I - wieś Błędowo (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 18 grudnia 2003 r. Nr 314, poz. 9957);
19. Uchwała Nr VII/90/2003 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 21 maja 2003 r. – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Pomiechówek dotyczącego działek nr ewid. 59/7 i 59/4 w Brodach-Parcelach (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 14 lipca 2003 r. Nr 189, poz. 4771).

Na terenie gminy rozwija się dostęp do przestrzeni publicznych typu boisk czy placów zabaw. Gmina jednak **ma znaczące braki jeżeli chodzi o jakość i obecność przestrzeni centrotwórczych. W centrum głównej miejscowości – Pomiechówka – nie ma przestrzeni, która mogłaby pełnić funkcje podobne jak rynki miejskie**, tzn.: reprezentacyjne, wypoczynkowe, towarzyskie, kulturalne i integracyjne. Zauważa się także wysoki stopień chaotyczności rozbudowy oraz w dużej mierze niską jakość estetyki przestrzennej.

W dalszej części diagnozy zostaną omówione wyniki analizy wybranych wskaźników przestrzennych, dotyczących między innymi jakości przestrzeni publicznej związanej z obiektami lokalnych centrów integracji, takich jak np. place zabaw, szkoły, świetlice, biblioteki itp.

4.1.2 Uwarunkowania przestrzenne – bariery komunikacyjne

Gmina Pomiechówek położona jest jedynie 7 km od Mazowieckiego Portu Lotniczego Warszawa – Modlin. Zgodnie z Uchwałą nr 139/12 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 25 czerwca 2012 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla Portu Lotniczego Warszawa – Modlin w Nowym Dworze Mazowieckim¹¹ obszar ten wkracza w zakres gminy Pomiechówek w sołectwach Nowy Modlin, Stanisławowo oraz Kosewo (Ilustracja 1). Obejmuje on 322 działki w granicy gminy¹² – w całości ich terenu lub częściowo, przy czym 10 z nich należy do sołectwa Kosewo, 224 – Nowego Modlina, a 88 – Stanisławowa. Artykuł 4 ww. uchwały wskazuje następujące ograniczenia w zakresie przeznaczenia terenu i sposobu korzystania z terenów w obszarze ograniczonego użytkowania:

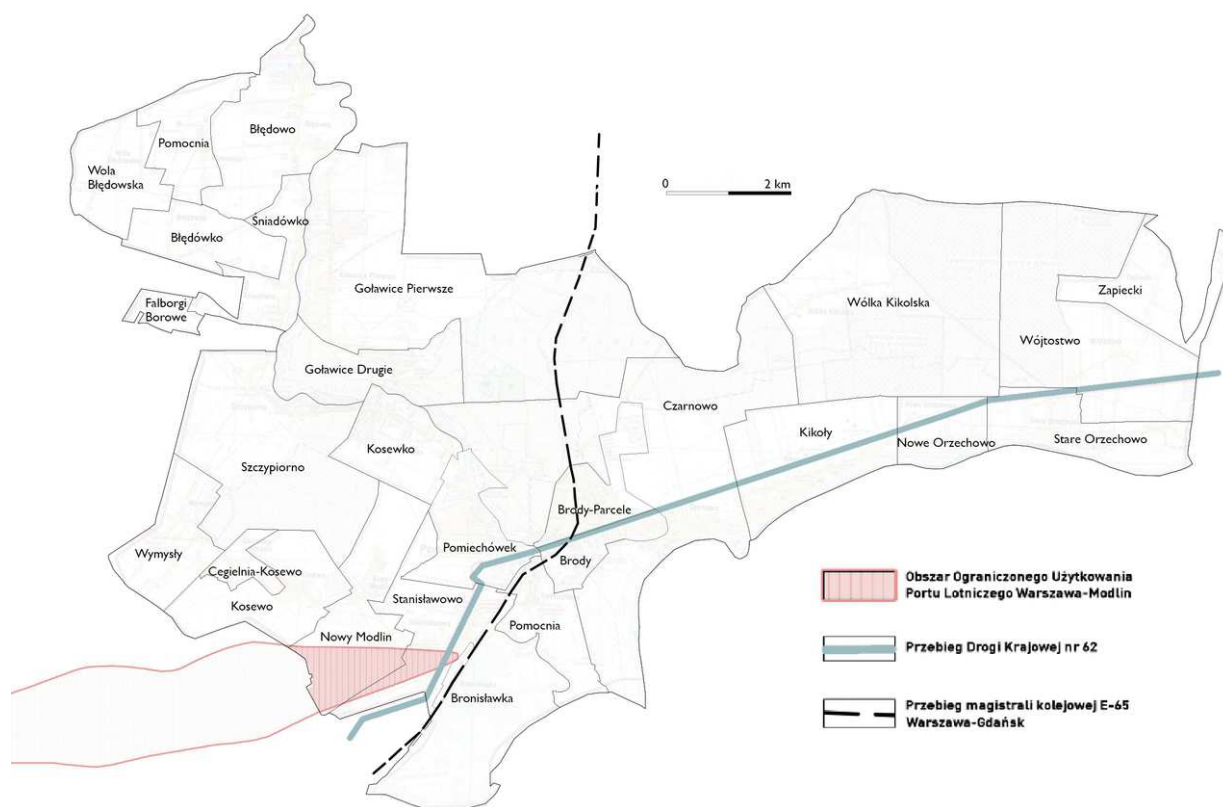
- zakazuje się przeznaczania terenów pod zabudowę mieszkaniową jedno- i wielorodzinną, mieszkaniowo-usługową, zagrodową, zamieszkania zbiorowego, związaną ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży, szpitale i domy opieki społecznej;
- zakazuje się lokalizowania budynków o funkcji mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej, zagrodowej, zamieszkania zbiorowego, szpitali, domów opieki społecznej oraz o funkcjach związanych ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży;
- zakazuje się zmiany funkcji budynków istniejących na budynki o funkcji mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej, zagrodowej, zamieszkania zbiorowego, szpitali, domów opieki społecznej oraz o funkcjach związanych ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży.

Ograniczenia zabudowy stanowią de facto barierę rozwojową sołectw, wyznaczając zasady użytkowania konkretnych działek. Obecność lotniska jest dodatkowo związana z uciążliwością hałasu generowanego wraz z jego użytkowaniem, a docierającego także do sołectw położonych w południowo-zachodniej części gminy.

Przez gminę przebiega magistrala kolejowa E-65 Warszawa-Gdańsk (Ilustracja 1). Uważana jest ona za barierę w odniesieniu do jej fizycznego przebiegu przez najgęściej zaludnione sołectwo gminy, tj. Brody/Brody-Parcele oraz sołectwo Stanisławowo, Pomiechowo i Bronisławka. Barię jest także przecięcie się w tejże trasy kolejowej w obrębie sołectwa Brody/Brody-Parcele z drogą krajową nr 62 Nowy Dwór Mazowiecki – Serock o dużym obciążeniu ruchem drogowym. Droga Krajowa nr 62 przebiega przez sołectwa: Stanisławowo, Pomiechówek, Brody/Brody-Parcele, Czarnowo, Kikoły, Nowe Orzechowo, Stare Orzechowo oraz Wójtostwo (Ilustracja 1).

11 Treść uchwały oraz związane z nią załączniki można pobrać m.in. na <http://www.infor.pl/akt-prawny/U73.2012.115.0004944.uchwala-nr-13912-sejmiku-wojewodztwa-mazowieckiego-w-sprawie-utworzenia-obszaru-ograniczonego-uzytkowania-dla-portu-lotniczego-warszawa-modlin-w-nowym-dworze-mazowieckim.html>.

12 Według załącznika nr 4 do ww. uchwały.

Ilustracja 1: Lokalizacja i przebieg najistotniejszych elementów uciążliwości komunikacyjnej w gminie Pomiechówek na tle podziału gminy na sołectwa – DK62, magistrala kolejowa E-65 oraz obszar ograniczonego użytkowania Portu Lotniczego Warszawa-Modlin. Źródło: opracowanie własne.

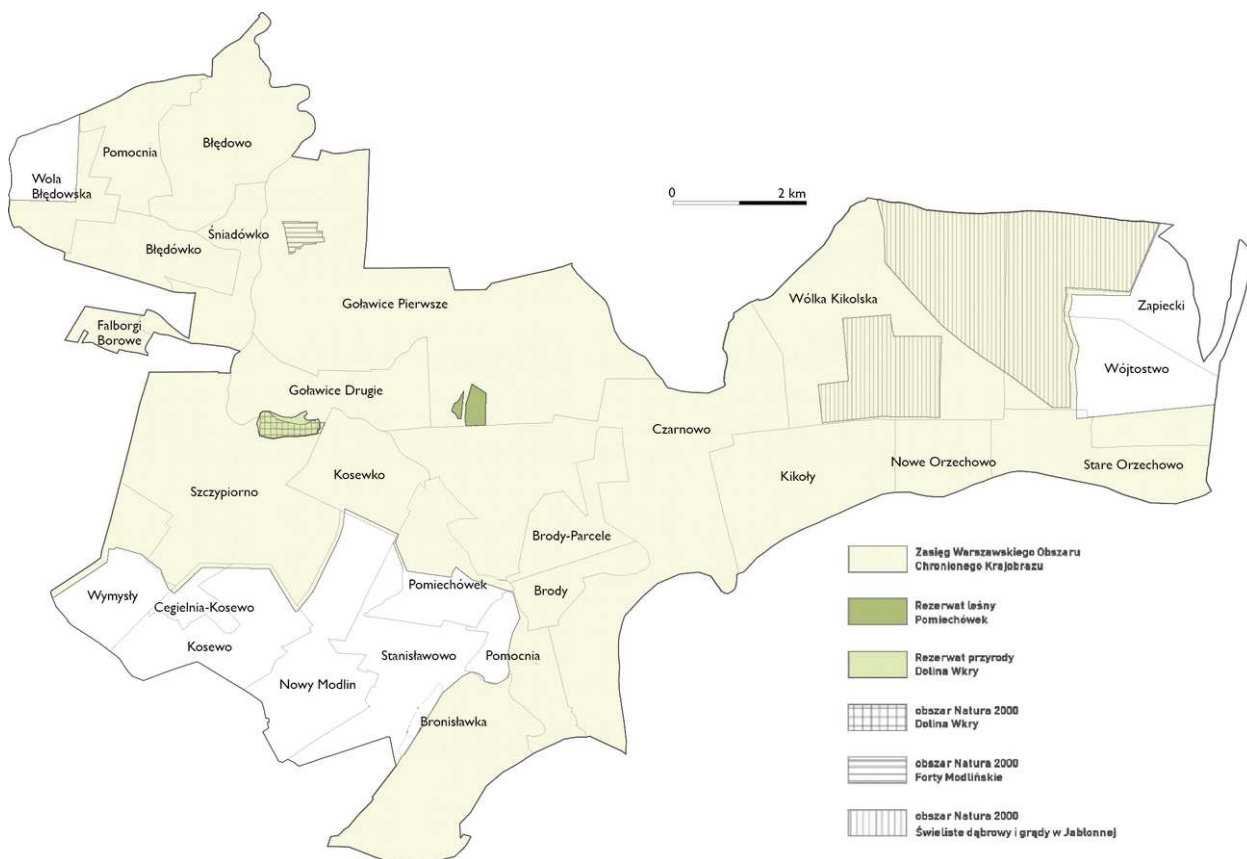
Zarówno obecność lotniska w Modlinie, jak i przebieg drogi krajowej przez gminę, powodują powstanie uciążliwości związanych z nadmiernym hałasem. Z funkcjonowaniem lotniska Modlin wiąże się także limit wysokości urządzeń technicznych na pewnych obszarach gminy. Z kolei uciążliwość obciążenia przebiegiem Drogi Krajowej nr 62 jest wysoka, często prowadzi ona do wypadków drogowych z udziałem pieszych i rowerzystów. Z kolei droga wojewódzka 621 Legionowo-Nasielsk-Płońsk, także biegnąca w obszarze gminy, nie jest utożsamiana z aż tak dużą uciążliwością co Droga Krajowa nr 62, między innymi ze względu na znacznie mniejsze natężenie ruchu na niej panujące.

4.1.3 Zasoby środowiska naturalnego, zagadnienia z zakresu ochrony środowiska

Gmina Pomiechówek jest gminą wiejską o charakterze rolniczym. Niemal 60% powierzchni gruntów zajmują użytki rolne, ponad 30% – grunty leśne oraz zadrzewienia i zakrzewienia. Pomiechówek jest położony nad wodami Wkry i Narwi, których doliny stanowią ciągi przyrodnicze odpowiednio rangi regionalnej oraz krajowej. Niniejszy Program uwzględnia obecność kilku form ochrony przyrody, z których jeden obejmuje większą część powierzchni gminy (Ilustracja 2).

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych jako procent powierzchni gminy w Pomiechówku jest bardzo wysoki i wynosi 87,09%, w porównaniu do średniej wartości takiej powierzchni dla ogółu gmin polskich, wynoszącej 31,63% (dane z 2014 roku wg SAS24.org). W porównaniu z tą wartością wydatki na zieleń na 1 mieszkańca w roku 2014 były stosunkowo niskie – 1,98pln, w porównaniu z 5,21pln jako

średnia wartość tego wskaźnika dla gmin w Polsce (dane z 2014 roku wg SAS24.org). Na terenie gminy znajdują się dwa rezerваты przyrody: leśny *Pomiechówek* oraz przyrody *Dolina Wkry*. Celem ochrony rezerwatu leśnego *Pomiechówek* o pow. 18,86 ha jest zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego fragmentu lasu grądowego subkontynentalnego z dębem szypułkowym i liczną domieszką innych gatunków na siedlisku grądu Tilio-Carpinetum. Z kolei rezerwat krajobrazowy *Dolina Wkry* o pow. 23,78 ha został utworzony w celu zachowania krajobrazu przełomowego odcinka Wkry oraz pozostałości lasów łągowych, a także zapobieżenia ekspansji w tym terenie działek rekreacyjnych i domków letniskowych.

Ilustracja 2: Formy ochrony przyrody w gminie Pomiechówek na tle podziału gminy na sołectwa – WOChK, rezerwaty przyrody i obszary Natura 2000. Źródło: opracowanie własne.

Na ponad 80% powierzchni gminy Pomiechówek występuje forma ochrony przyrody w postaci Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (WOChK). Obejmuje on tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnią funkcję korytarzy ekologicznych. WOChK wprowadzono w życie rozporządzeniem Wojewody Warszawskiego z dnia 29 sierpnia 1997 r. w sprawie utworzenia obszaru chronionego krajobrazu na terenie województwa warszawskiego.

Spośród zasad zagospodarowania wynikających z formy ochrony przyrody istotnymi z punktu widzenia niniejszego programu są zasady odnoszące się do zmian krajobrazu i powierzchni ziemi oraz do lokalizacji inwestycji, tj.:

W zakresie zmian krajobrazu i powierzchni ziemi zakazuje się:

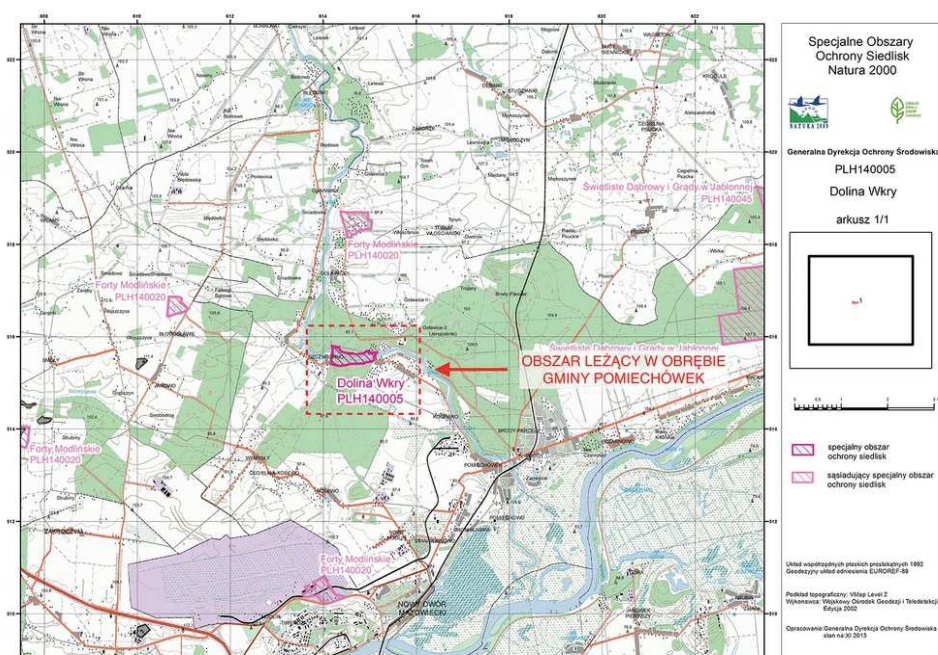
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- zagospodarowanie otoczenia obiektów przyrodniczych, historycznych i kulturowych powinno być podporządkowane ich ochronie i ekspozycji,
- Nakazuje się rekultywację terenów, na których prowadzona była działalność wywołująca degradację środowiska, bezpośrednio po ustaniu tej działalności (projekt rekultywacji wymaga uzgodnień z wojewódzkim konserwatorem przyrody).

W zakresie lokalizacji inwestycji – zakazuje się realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Zakazy nie dotyczą:

- wykonywania zadań na rzecz obronności kraju i bezpieczeństwa państwa;
- prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym;
- realizacji inwestycji celu publicznego.

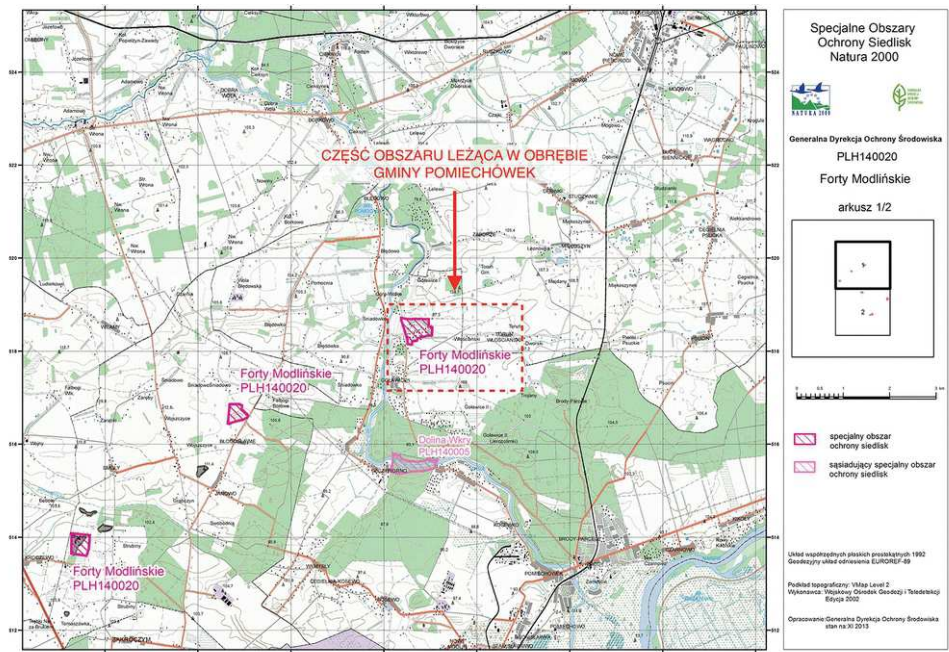
W gminie położone są trzy obszary sieci Natura 2000 (Ilustracja 3-5):

- *Dolina Wkry* – w całości położona na terenie gminy – kod PLH140005. Obszar znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie wsi Szczypiorno, w sołectwie Szczypiorno. Obszar znajduje się w całości w obrębie rezerwatu przyrody *Dolina Wkry*.

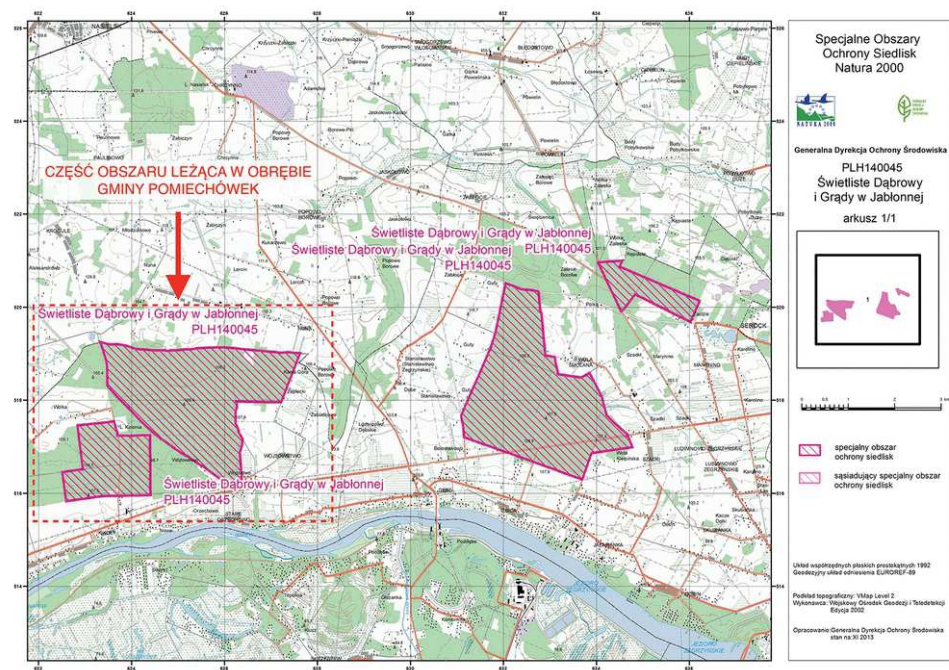
Ilustracja 3: Mapa przedstawiająca zakres obszaru Natura 2000 - "Dolina Wkry". Źródło: <http://natura2000.gdos.gov.pl/datafiles> zmodyfikowane.

- Forty Modlińskie – częściowo położone na terenie gminy – kod PLH140020. Obszar położony na terenie gminy znajduje się około 1 km od wsi Goławice Pierwsze, w obrębie sołectwa Goławice Pierwsze.

Ilustracja 4: Mapa przedstawiająca zakres obszaru Natura 2000 – "Forty Modlińskie". Źródło: <http://natura2000.gdos.gov.pl/datafiles> zmodyfikowane.

- Świetliste dąbrowy i grądy w Jabłonnej – częściowo położone na terenie gminy – kod PLH140045. Obszar jest położony w terenie sołectw Wójtostwo, Wólka Kikolska oraz Stare Orzechowo.

Ilustracja 5: Mapa przedstawiająca zakres obszaru Natura 2000 – "Świetliste dąbrowy i grądy w Jabłonnej". Źródło: <http://natura2000.gdos.gov.pl/datafiles> zmodyfikowane.

Dokument Strategii rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 wskazuje kilka kluczowych problemów związanych ze stanem środowiska i uwarunkowaniami środowiskowymi dotyczącymi komfortu zamieszkania, które wpłynęły na programowane w PR działania. Pomiędzy nimi są:

- uciążliwy samochodowy ruch tranzytowy (szczególnie ciężarowy);
- oznaki nieuporządkowania osadnictwa (symptomy podwarszawskiego chaosu podmiejskiego);
- wzrastające przypadki prywatyzacji i zawłaszczania (komercjalizacji) przestrzeni publicznych lub naruszania ciągłości przestrzeni otwartych;
- zagrożenia środowiska przez intensywność transportu kołowego;
- dominujący udział ogrzewnictwa opartego na paliwach stałych i wysoka emisyjność indywidualnych źródeł ciepła;
- ograniczone skanalizowanie gminy i znaczący udział posesji z kanalizacją indywidualną (miejscową) o różnym stanie technicznym;
- nieetyczne zachowania mieszkańców i turystów (zaśmiecanie terenów, nieszczelność i zrzut ścieków z szamb do gruntu, nielegalne spalanie odpadów).

4.1.4 Ochrona zabytków

Do cennych zabytków kulturowego krajobrazu obszaru gminy Pomiechówek należy zaliczyć 23 obiekty i obszary znajdujące się w gminnej ewidencji dóbr kultury i wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków. Ich obecność wymaga pracy przy ich utrzymaniu i konserwacji, stanowi zatem w dalszej części rozdziału podstawę do jednego z wskaźników przestrzennych właściwej części diagnozy.

Lp.	Lokalizacja [sołectwo]	Adres	Obiekt
1.	Brody Warszawskie		Fort XV b
2.	Brody (do niedawna Czarnowo)		Fort (XVI)
3.	Czarnowo		Fort (punkt oporu nr 8)
4.	Goławice Pierwsze		Fort (XIV)
5.	Goławice Pierwsze		Fort (XV) Grupa fortowa „Carski Dar”
6.	Goławice Pierwsze		Fort Grupa Fortowa „Goławice”
7.	Goławice Pierwsze	nr 42	Chałupa 1913
8.	Goławice Pierwsze	nr 43	Chałupa, początek XX w.
9.	Goławice Pierwsze	nr 63	Chałupa, 1 ćw. XX w.
10.	Goławice Pierwsze	nr 65	Chałupa, 1 ćw XX w.
11.	Kikoły		Cmentarz wojenny z I wojny światowej
12.	Kosewo		Fort (II) „Kosewo”
13.	Nowy Modlin		Cmentarz prawosławny
14.	Pomiechowo		Kościół p.w. Św. Anny
15.	Pomiechowo		Cmentarz par. p.w. św. Anny
16.	Pomiechówek		Cmentarz wojenny z I wojny światowej

17.	Pomiechówek		Fort III
18.	Pomocnia	nr 16	Chałupa
19.	Stanisławowo		Cerkiew p.w. św. Aleksandry
20.	Stanisławowo		Czerwona prochownia - wartownia (Twierdza Modlin)
21.	Szczypiorno	nr 41	Chałupa
22.	Wola Błędowska	nr 1	Chałupa
23.	Wola Błędowska	nr 17	Chałupa

Tabela 2. Obiekty wpisane do wojewódzkiej rejestru zabytków oraz gminnej ewidencji dóbr kultury w gminie Pomiechówek, wraz z lokalizacją w sołectwach. Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.mwz.pl/rejestr-i-ewidencja-zabytkow>.

4.1.5 Demografia

W latach 2013-2015 obserwowane wcześniej w gminie Pomiechówek pozytywne trendy demograficzne uległy odwróceniu. Zaliczyć do tego trendu można spadek liczby ludności, zerowe saldo migracji czy też spadek przyrostu naturalnego. Od roku 2011 przyrost naturalny w gminie Pomiechówek jest coraz bardziej ujemny – odwrotnie niż na Mazowszu, czy w powiecie nowodworskim (Tabela 3). Powoli rośnie także wskaźnik obciążenia demograficznego – w 2009 w gminie były 56,9 osoby w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, podczas gdy w roku 2015 – już 59,4 (dane wg BDL GUS).

Jednostka terytorialna	Przyrost naturalny w latach 2009-2015						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
woj. mazowieckie	5 211	7 367	4 178	2 827	1 140	3 645	2 426
powiat nowodworski	133	201	141	76	-30	19	2
Pomiechówek	8	11	-5	-7	-24	-38	-24

Tabela 3. Przyrost naturalny w gminie Pomiechówek zestawiony z przyrostem województwa mazowieckiego i powiatu nowodworskiego. Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Liczba ludności pokazuje, iż utrzymujący się, niewielki wzrost liczby ludności w gminie Pomiechówek po roku 2013 zaczyna maleć (Tabela 4), przeciwnie do utrzymujących się tendencji wzrostowych odnotowanych zarówno w województwie mazowieckim, jak i powiecie nowodworskim.

Jednostka terytorialna	Ludność obszaru w latach 2014-2015						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
woj. mazowieckie	5 222 167	5 267 072	5 285 604	5 301 760	5 316 840	5 334 511	5 349 114
powiat nowodworski	76 583	77 739	78 053	78 321	78 500	78 693	78 810
Pomiechówek	8 927	8 926	8 941	8 992	9 026	9 008	8 752

Tabela 4. Liczba ludności w gminie Pomiechówek na tle województwa mazowieckiego i powiatu nowodworskiego. Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Liczba małżeństw na 1000 ludności w gminie Pomiechówek w latach 2009-2015 generalnie ma tendencje malejące (Tabela 5). Poza rokiem 2010 poziom wskaźnika w gminie kształtował się poniżej średniej wojewódzkiej oraz powiatowej.

Jednostka terytorialna	Małżeństwa na 1000 ludności						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
woj. mazowieckie	6.4	5.8	5.2	5.1	4.5	4.7	4.8
powiat nowodworski	6.0	5.7	5.0	5.0	4.2	4.1	4.9
Pomiechówek	5.2	6.0	4.2	4.9	4.2	3.1	4.2

Tabela 5. Małżeństwa na 1000 ludności w gminie Pomiechówek w latach 2009-2015 na tle województwa mazowieckiego i powiatu nowodworskiego. Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

4.1.6 Kapitał społeczny i ludzki. Korzystanie z usług społecznych

Przez kapitał ludzki rozumiemy aspekty związane z wiedzą i umiejętnościami umożliwiającymi wytwarzanie osobistego, społecznego i ekonomicznego dobrobytu¹³. Przykładowo, patrząc na liczbę czytelników publicznych bibliotek w latach 2009-2015 zaobserwować można mniej więcej stałą liczbę. Tendencja spadkowa w roku 2015 zarysowuje się na tle nie tylko samej gminy, ale również powiatu i województwa (Tabela 6). Ważną informacją jest fakt otwarcia nowoczesnej, przestronnej biblioteki w Pomiechówku w czerwcu 2016.

Jednostka terytorialna	Liczba czytelników bibliotek i punktów bibliotecznych w latach 2009-2015						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
woj. mazowieckie	929 841	954 827	954 124	963 521	967 756	960 344	947 534
powiat nowodworski	10 846	10 679	10 893	11 271	12 037	11 042	10 744
Pomiechówek	814	770	911	950	921	924	841

Tabela 6. Tendencje rozwojowe czytelnictwa – liczba czytelników bibliotek w gminie Pomiechówek w latach 2009-2015 na tle województwa mazowieckiego i powiatu nowodworskiego. Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Pomiechówek cechuje zasadniczo dosyć wysoki potencjał społeczny, co zaobserwować można analizując kilka spośród różnych wskaźników społecznych. Przykładowo, porównanie frekwencji wyborczej zaobserwowanej w gminie z poziomem powiatu, województwa i kraju pokazuje wyższy niż średnia krajowa odsetek mieszkańców gminy uprawnionych do głosowania oddających głos (Tabela 7). Wartości są niższe jedynie w porównaniu z frekwencją w województwie mazowieckim.

Jednostka terytorialna	Frekwencja wyborcza, wybory prezydenckie I tura 2015	Frekwencja wyborcza, wybory prezydenckie II tura 2015	Frekwencja wyborcza, wybory parlamentarne 2015
Polska	55.34%	48.96%	50.92%
woj. mazowieckie	61.58%	54.91%	58.71%
powiat nowodworski	56.34%	47.11%	49.71%
Pomiechówek	60.31%	49.88%	52.25%

Tabela 7. Frekwencja wyborcza w gminie Pomiechówek w wyborach prezydenckich i parlamentarnych w 2015 roku na tle kraju, woj. mazowieckiego i powiatu nowodworskiego. Źródło: opracowanie własne na podstawie PKW.

Wartym jest również odnotowania, że począwszy od roku 2012 w gminie funkcjonuje fundusz sołecki. W roku 2012 przeznaczono na niego 263,947.61 zł, w roku 2013 – 276,506.62 zł, w roku 2014 – 291,467.24 zł, w roku 2015 – 339,349.23 zł, w roku 2016 – 364,425.50 zł (dane wg BIP gminy Pomie-

¹³ Strategia rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020; marzec 2016, [za:] The Well-being of Nations. The role of human and social capital. Education and skills, OECD, 2001, s.18, www.oecd.org/site/worldforum/33703702.pdf, 2015-10-10.

chówek). Kwoty te stanowią około 1% wartości rocznych wydatków w budżecie całej gminy. Kwoty te zostają w dyspozycji sołectw, mieszkańcy mogą zgłaszać zapotrzebowanie na realizację projektów do władz sołeckich.

W roku 2014 w gminie Pomiechówek opieką w żłobkach objętych było 2,5% dzieci (w latach 2008-2013 wskaźnik ten wynosił 0), nieznacznie przewyższając poziom w powiecie nowodworskim (2,3%), natomiast był niższy niż na Mazowszu (6,9%) oraz średnio w Polsce (5,9%). Od 2014 r. w gminie Pomiechówek działa Punkt Opieki Diennej dla dzieci poniżej 3 roku życia, z którego korzysta 25 dzieci (dane wg BDL GUS). Na terenie gminy działa także żłobek niepubliczny „Jak w domu” (dane wg Strategii). Warty odnotowania jest fakt objęcia opieką wczesnopreszkolną i przedszkolną wysokiego odsetka dzieci mieszkających w gminie. Na 300 dzieci w wieku 3-5 lat mieszkających w 2015 r. w gminie aż 294 objętych było wychowaniem przedszkolnym, co stanowi 98% - w porównaniu do 86% w powiecie nowodworskim (dane wg BDL GUS). Rośnie także liczba uczniów szkół podstawowych w gminie – podczas gdy w roku 2009 było ich 425 w całej gminie, w roku 2015 – 609 (dane wg BDL GUS).

Jednocześnie, jak stwierdzają autorzy Strategii, jeżeli chodzi o dostępność usług społecznych, w gminie następuje koncentracja usług publicznych w centralnej miejscowości – Pomiechówku (sołectwa Pomiechówek i Brody/ Brody-Parcele). Ta nierównomierność może powodować negatywne zjawiska zarówno w obszarach peryferyjnych gminy, jak i w samym Pomiechówku. W Strategii zauważono również niedostateczną ilość i jakość usług medycznych (usługi specjalistyczne, opieka pediatryczna) oraz ciągły niedobór obiektów sportowych i placów zabaw przy szkołach wiejskich. O wyższej niż średnia jakości nauczania wskazywać może porównanie wyników egzaminu w klasach III gimnazjum w Pomiechówku 2015/2016 w porównaniu z poziomem powiatu (Tabela 8).

Część egzaminu	Gmina Pomiechówek	Powiat nowodworski
Humanistyczna – język polski (GH-P)	68,90	68,80
Humanistyczna- historia i WOS (GH-H)	56,30	55,20
Matematyka (GM-M)	40,60	44,50
Przedmioty przyrodnicze (GM-P)	52,30	48,80
Język angielski – poziom podstawowy (GA-P)	62,20	60,80
Język angielski – poziom rozszerzony (GA-R)	44,40	40,80
Język niemiecki – poziom podstawowy (GN-P)	69,70	50,10
Język niemiecki – poziom rozszerzony (GN-R)	100,0	100,0

Tabela 8. Wyniki egzaminu w klasach III gimnazjum w Pomiechówku 2015/2016. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych w Urzędzie Gminy Pomiechówek.

Od kwietnia 2014 roku w odpowiedzi na niedostateczną ilość połączeń obsługiwanej przez PKS mieszkańcy wszystkich miejscowości z terenu gminy mogą poruszać się busami transportu lokalnego, obsługującymi 4 linie¹⁴. Dzieci do lat 5, młodzież ucząca się, studenci, emeryci i renciści korzystają z komunikacji bezpłatnie. Linie obsługują następujące trasy połączenia¹⁵:

- I linia: Wójtostwo-Stanisławowo-Wójtostwo (przez Stare Orzechowo, Nowe Orzechowo, Kikoły wieś, Czarnowo wieś, Pomiechówek);

¹⁴ Oleńczak P., 2015: "Osiem wieków w dolinie Wkry. Pomiechowo i Pomiechówek zarys dziejów". Egros Agencja Wydawnicza.

¹⁵ Dane z <http://www.pomiechówek.pl/pomiechówek/komunikacja/>

- II linia: Pomiechówek-Kosewko-Błędowo-Błędówko-Kosewko-Pomiechówek (przez Szczypiorno, Śniadówko, Pomocnię, Śniadówko);
- III linia: Pomiechówek-Goławice Pierwsze-Pomiechówek (przez Goławice Drugie);
- IV linia: Pomiechówek-Wymysły-Pomiechówek (przez Stanisławowo, Bronisławkę, Pomiechowo, Nowy Modlin, Kosewo, Cegielnię-Kosewo).

W toku opracowywania założeń projektowych PR dla gminy Pomiechówek dotarły głosy mieszkańców postulujących usprawnienie komunikacji, chociażby pod względem godzin jej funkcjonowania. W Strategii niejako zatwierdzając te dążenia wśród celów operacyjnych zawarto pkt 2.4 Rozwój systemów komunikacji zbiorowej na terenie gminy we współpracy z innymi podmiotami. Pośród założeń opisano rozwój uwzględniający bieżące potrzeby (częstotliwość kursów, jakość przystanków), ale także prowadzenie zabiegów dążących do połączenia komunikacji lokalnej z ponadlokalną).

Według danych pozyskanych w Urzędzie gminy oraz na <http://www.nowodworski.pl/plik,7770,wykaz-organizacji-pozarządowych-na-terenie-powiatu-nowodworskiego-2015.pdf> w gminie Pomiechówek działa 16 organizacji trzeciego sektora (Tabela 9). Pomędzy nimi odnaleźć można stowarzyszenia lub towarzystwa o charakterze stowarzyszeń (12), fundacje (2) oraz jednostki ochotniczej straży pożarnej (2).

Lp.	Sołectwo	organizacje	Liczba organizacji
1.	Błędowo	-	0
2.	Błędówko	-	0
3.	Brody, Brody-Parcele	Stow. „Grupa Rodzin z Dziećmi Niepełnosprawnymi”; Stowarzyszenie „Rodzina w Drodze”; Stowarzyszenie Twórcza Dolina; Stowarzyszenie Miłośników Fortu XVI w Czarnowie; Stowarzyszenie Rodziców „Zdrowe Dzieci”	5
4.	Bronisławka	-	0
5.	Cegielnia Kosewo	-	0
6.	Czarnowo	Stowarzyszenie Miłośników Fortu XVII w Czarnowie	1
7.	Falborgi Borowe	-	0
8.	Goławice Pierwsze	Ochotnicza Straż Pożarna w Goławicach Pierwszych	1
9.	Goławice Drugie	-	0
10.	Kikoły	-	0
11.	Kosewko	-	0
12.	Kosewo	-	0
13.	Nowy Modlin	Nowodworskie Stowarzyszenie Motoryzacyjne NDMSM	1
14.	Nowe Orzechowo	-	0
15.	Stare Orzechowo	Stowarzyszenie „Młodzi dla Wsi”	1
16.	Pomiechowo	-	0
17.	Pomiechówek	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Zarząd Gminny w Pomiechówku; Ochotnicza Straż Pożarna w Pomiechówku; Towarzystwo Miłośników Pomiechówka	3

18.	Pomocnia	-	0
19.	Stanisławowo	Grand Agro Fundacja Ochrony Środowiska Naturalnego; Fundacja Akademia Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego „Pro Polonia”;	2
20.	Szczypiorno	-	0
21.	Śniadówko	-	0
22.	Wola Błędowska	-	0
23.	Wójtostwo	-	0
24.	Wólka Kikolska	-	0
25.	Wymysły	„Boryna“ - Stow. Miłośników Tradycji i Kultury; Stow. Przyjaciół Wsi Wymysły „Babiniec“	2
26.	Zapiecki	-	1
SUMARYCZNIE:			16

Tabela 9. Organizacje pozarządowe zarejestrowane w Pomiechówku – stan z 2015. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KRS i <http://www.nowodworski.pl/plik.7770.wykaz-organizacji-pozarządowych-na-terenie-powiatu-nowodworskiego-2015.pdf>

4.1.7 Pomoc społeczna

Według Strategii i danych uzyskanych w BDL GUS w gminie w roku 2015 funkcjonowały 3 stacjonarne placówki pomocy społecznej z 88 miejscami oraz jeden dom pomocy społecznej. Według danych uzyskanych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Pomiechówku w roku 2015 386 rodzin korzystało z pomocy społecznej z powodu ubóstwa (231 rodzin), bezrobocia (152 rodziny) i przemocy (3 rodziny) (Tabela 10). 213 osób korzystało z pomocy w formie dożywiania. Tendencja spadkowa odnotowana w roku 2014 zanotowana zarówno w gminie, jak i na szczeblu powiatowym i wojewódzkim, w roku 2015 na poziomie gminy uległa zwrotowi w kierunku zwiększania zapotrzebowania na pomoc społeczną. Dodatkowo w roku 2015 odnotowano 15 przypadków założenia Niebieskich Kart w rodzinach zamieszkujących gminę.

Jednostka terytorialna	Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
woj. mazowieckie	149 093	148 471	139 268	138 731	142 069	135621	brak danych
powiat nowodworski	2 911	2 763	2 639	2 624	2 619	2 519	brak danych
Pomiechówek	358	377	387	389	361	336	386

Tabela 10. Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej w gminie Pomiechówek na tle województwa mazowieckiego i powiatu nowodworskiego. Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS oraz danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pomiechówku (dot. roku 2015).

Zestawiając poniższe dane z liczbą ludności w poszczególnych obszarach (dane z Tabeli 4) można zauważyć, że w Pomiechówku stale (oprócz roku 2014) ponad 4% gospodarstw domowych na 100% ludności przyjmuje pomoc społeczną, podczas gdy w powiecie nowodworskim dane te oscylują w granicach 3.20%-3,80%, a w województwie Mazowieckim – poniżej 3% (Tabela 11). Zatem odsetek ten w gminie Pomiechówek jest każdorazowo wyższy niż na szczeblu powiatowym i wojewódzkim.

Jednostka terytorialna	% gospodarstw domowych (rodzin) korzystających z pomocy społecznej wobec ogólnej liczby ludności danego obszaru						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
woj. mazowieckie	2,86%	2,82%	2,63%	2,62%	2,67%	2,54%	brak danych
powiat nowodworski	3,80%	3,55%	3,38%	3,35%	3,34%	3,20%	brak danych
Pomiechówek	4,01%	4,22%	4,33%	4,33%	4,00%	3,73%	4,41%

Tabela 11. % gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej wobec ogólnej liczby ludności w gminie Pomiechówek na tle województwa mazowieckiego i powiatu nowodworskiego. Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

4.1.8 Bezpieczeństwo

W roku 2015 spośród zarejestrowanych rodzajów zdarzeń o charakterze przestępczym na terenie gminy Pomiechówek większość wystąpiła bardziej licznie niż w roku 2014 (Tabela 12). Najczęstszym spotykanym na terenie gminy przestępstwem jest kradzież. Ogólna liczba wykroczeń zaistniałych na terenie gminy Pomiechówek w porównaniu do roku 2014 zmalała natomiast o około 20%. Należy także zauważyć, iż spadek zarejestrowanych postępowań przygotowawczych w roku 2015 jest zbieżny z tendencją zaobserwowaną w powiecie nowodworskim, gdzie w 2014 roku zarejestrowano 1997 zdarzeń, natomiast w 2015 – już 1730 (dane wg BDL GUS).

Rodzaj przestępstwa	Informacja o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie gminy Pomiechówek - przestępstwa	
	2014	2015
Przestępstwo rozbójnicze	0	1
Kradzież z włamaniem	12	12
Kradzież cudzej rzeczy	14	21
Bójka i pobicie	1	4
Uszczerbek na zdrowiu	6	2
Uszkodzenie rzeczy	4	5
Kradzież pojazdu	1	4
Przestępstwo narkotykowe	5	13

Tabela 12 Porównanie liczby przestępstw zarejestrowanych przez policję na terenie gminy Pomiechówek w latach 2014 i 2015. Na czerwono zaznaczono zdarzenia, których liczba wzrosła w 2015 roku w porównaniu do roku 2014, na zielono – zdarzenia, których liczba zmalała. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Posterunku Policji Komendy Powiatowej Policji w Nowym Dworze Mazowieckim, pismo 70/2016 z dnia 12/01/2016.

Zdarzenia drogowe, które miały miejsce w Pomiechówku w roku 2015, zlokalizowane były w przeważającej liczbie w sołectwach Pomiechówek (55) i Brody-Brody Parcele (41,2%), stanowiąc 95,1% wszystkich wypadków i kolizji w gminie (dane pozyskane z Urzędu gminy Pomiechówek). Związane jest to z przebiegiem przez te dwa sołectwa DK 62 i wzmożonym ruchem. W obszarze centralnym, gdzie występują najbardziej uczęszczane skrzyżowania, występuje najwięcej kolizji (Tabela 13).

Obszar	Informacja o stanie bezpieczeństwa – wypadki i kolizje drogowe		
	Liczba wypadków	Liczba kolizji	Odsetek wszystkich zdarzeń
Gmina Pomiechówek	11	91	100%
Pomiechówek	6	49	53,9%
Brody-Brody Parcele	3	39	41,2%
Błędowo	1	0	0,98%
Goławice Pierwsze	0	1	0,98%
Kosewko	1	0	0,98%
Nowy Modlin	0	2	1,96%

Tabela 13. Lokalizacja wypadków i kolizji drogowych z 2015 roku w gminie Pomiechówek. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych w Urzędzie gminy Pomiechówek.

4.1.9 Kultura

W gminie istnieją 3 biblioteki publiczne, w tym jedna otwarta w czerwcu 2016. Gmina nie posiada stałych placówek kina ani muzeów. Brakuje także reprezentacji galerii sztuki. W gminie (w sołectwie Pomiechówek) prężnie działa Gminny Ośrodek Kultury *PomPA*. Na rok 2016 zaplanowano ponad 70 imprez kulturalnych (dane pozyskane <http://pompa.pomiechówek.pl>). W *PomPie* działają cykliczne zajęcia muzyczne (wokalne i instrumentalne), warsztaty teatralne, zajęcia taneczne, ceramiczne, rysunkowo-malarskie. W latach poprzednich liczba statystycznie odnotowanych imprez kulturalnych i rekreacyjnych na terenie gminy wahała się pomiędzy 15 a 30 co roku (w latach 2009-2015), zbierając od kilkuset po ponad 2500 uczestników. W roku 2015 było ich 1190. W budynku przedszkola mieści się Centrum Integracji społecznej z wyposażoną salą konferencyjną, gabinetami rehabilitacyjnymi i zielonym dachem – miejscem kameralnych spotkań artystycznych. Zauważa się wysoki stopień centralizacji usług z zakresu kultury w obszarach sołectw Pomiechówka, Brody/ Brody-Parce.

4.1.10 Turystyka i rekreacja

Od 2014 roku działa powołana w Gminie Pomiechówek Akademia Sportu i Rekreacji¹⁶. Idea krzewienia kultury fizycznej jest w gminie intensywnie realizowana. Członkami Akademii, w ramach której prowadzone są zajęcia w obiektach sportowych mogą być już trzyletnie dzieci. Na treningach Akademii kształcą się także przyszli zawodnicy klubu piłkarskiego Wkra Pomiechówek, który powstał w 1959 roku.

W 2014 roku w Pomiechówku przy ulicy Rekreacyjnej powstał nowoczesny stadion piłkarski. Na terenie gminy istnieje także kilka wypożyczalni kajaków, w weekendy w sezonie ciepłym wypożyczanych jest ponad 100 kajaków na godzinę¹⁷. Tradycja turystyki kajakowej na Wkrze jest utrzymywana i stale rozwijana. Do terenów rekreacyjnych na obszarze gminy zaliczyć można:

- plaża
- nadrzeczna promenada
- gminna wypożyczalnia rowerów
- park linowy (Pomiechówek)
- mobilne lodowisko działające w okresie zimowym
- odnowione szlaki turystyczne, utworzone jeszcze w latach 70. przez PTTK

¹⁶ Oleńczak P., 2015: "Osiem wieków w dolinie Wkry. Pomiechowo i Pomiechówek zarys dziejów". Egros Agencja Wydawnicza.

¹⁷ tamże

Na terenie Gminy jest ponad 2,5 tys działek rekreacyjnych. Wśród obiektów turystycznych i ośrodków wypoczynkowych wymienić warto m.in.:

- Pole golfowe "Lisia Polana" (Pomocnia),
- "Zacisze" Anny Korcz (Czarnowo),
- Chata "Wymysły" (Wymysły),
- Zajazd "Magnolia" (Pomiechówek).

Strategia gminy Pomiechówek opracowana w 2016 roku wymienia jednak infrastrukturę turystyczną jako deficytową w porównaniu do całokształtu infrastruktury społecznej gminy, wskazując między innymi braki w bazie noclegowej i gastronomicznej, stanowiące istotną barierę rozwoju turystyki w gminie¹⁸. Pomimo widocznej tendencji rozwojowej (Tabela 14), w gminie odczuwalne są braki zaplecza noclegowego dla stale rozwijającego się zapotrzebowania turystyki lokalnej mieszkańców aglomeracji warszawskiej. W gminie występują obiekty typu hotele, nie ma obiektów typu kempingów, kwater agroturystycznych, zespołów domków turystycznych, pól biwakowych, moteli czy pensjonatów. Jednocześnie zauważyć można, że na tle innych gmin powiatu nowodworskiego w Pomiechówku ogólna liczba udzielonych noclegów i obiektów noclegowych jest wyższa od średniej (Tabela 15) i mniejsza jedynie od tychże w gminie Nowy Dwór Mazowiecki.

Rozwój bazy turystycznych obiektów noclegowych w gminie Pomiechówek					
	jedn. miary	2008	2012	2014	2015
udzielone noclegi					
obiekty	obiekt	1	3	4	4
miejsca noclegowe	miejsca	115	151	187	186
korzystający z noclegów	osoba	2 197	3 574	4 711	6 160
udzielone noclegi	-	7 207	11 322	9 934	13 209
hotele					
obiekty	obiekt	0	0	1	1
miejsca noclegowe	miejsce	0	0	36	36
korzystający z noclegów	osoba	0	0	536	brak danych
udzielone noclegi	-	0	0	953	brak danych
motele					
obiekty	obiekt	0	0	0	0
pensjonaty					
obiekty	obiekt	0	0	0	0
ośrodki szkoleniowe					
obiekty	obiekt	1	1	1	1
miejsca noclegowe	miejsca	115	115	115	115
udzielone noclegi	-	7 207	9 516	6 686	brak danych

Tabela 14. Rozwój bazy noclegowej w gminie Pomiechówek w latach 2008-2014. Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii (za BDL GUS), dane uzupełnione.

Jednostka terytorialna (gmina)	% gospodarstw domowych obszaru w stosunku do ludności danego obszaru													
	2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015	
	Obiekty ogółem	Udział noclegi	Obiekty ogółem	Udział noclegi	Obiekty ogółem	Udział noclegi	Obiekty ogółem	Udział noclegi	Obiekty ogółem	Udział noclegi	Obiekty ogółem	Udział noclegi	Obiekty ogółem	Udział noclegi
Czosnów	1	6 324	1	6 914	1	6 870	1	4 736 [^]	1	3 817	1	2 747	1	0*
Nasielsk	1	873	2	2 328	2	6 086	2	7 737 [^]	2	9 848	2	7 311	2	0*
Nowy Dwór Mazowiecki	1	5 599	1	4 857	1	4 126	2	6 622 [^]	4	9 389	4	20 064	5	27 596
Pomiechówek	2	13 696	2	13 597	2	12 754	3	11 322 [^]	2	9 934	4	9 934	4	13 209
Zakroczym	1	1 988	1	1 840	2	2 673	2	2 619 [^]	2	1 581	2	1 319	2	0*

Tabela 15. Porównanie obiektów noclegowych oraz udzielonych noclegów w gminie Pomiechówek w latach 2009-2015 zresztą gmin powiatu nowodworskiego. Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS. Objaśnienia: * tajemnica statystyczna, ^ zmiany metodologiczne.

4.1.11 Rynek pracy

Od 2011 r. liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Pomiechówek jest względnie stała. Dane pokazujące podział na płcie wskazują mniej więcej równą dystrybucję liczby bezrobotnych (Tabela 16). Tendencje występujące w powiecie nowodworskim i województwie Mazowieckim pokrywają się z trendami gminy. Udział osób bezrobotnych w grupie mieszkańców w wieku produkcyjnym była w badanym okresie nieco niższa w gminie w stosunku do szczybla powiatowego i wojewódzkiego (Tabela 17).

Jednostka terytorialna	Bezrobotni zarejestrowani						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
woj. mazowieckie	224 480	238 341	246 739	271 927	283 196	249 777	216 527
powiat nowodworski	2 866	3 467	3 713	3 705	3 818	3 636	2 989
Pomiechówek	253	360	407	387	425	405	339
w podziale na:							
Pomiechówek - mężczyźni	122	187	204	214	230	217	170
Pomiechówek - kobiety	131	173	203	173	195	188	169

Tabela 16. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Pomiechówek na tle województwa mazowieckiego i powiatu nowodworskiego, oraz w podziale na płeć. Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Jednostka terytorialna	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
woj. mazowieckie	6.7	7.1	7.4	8.2	8.5	7.6	6.6
powiat nowodworski	5.8	6.8	7.3	7.3	7.6	7.3	6.0
Pomiechówek	4.4	6.3	7.1	6.8	7.4	7.1	6.0
w podziale na:							
Pomiechówek - mężczyźni	4.2	6.3	6.8	7.1	7.6	7.1	5.6
Pomiechówek - kobiety	4.8	6.3	7.5	6.4	7.3	7.1	6.4

Tabela 17. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Pomiechówek w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle województwa mazowieckiego i powiatu nowodworskiego, oraz w podziale na płeć. Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

4.1.12 Aspekty gospodarcze i infrastrukturalne

Dokument Strategii wymienia dodatkowe aspekty związane z obsługą infrastrukturalną obszaru gminy, a także aspektami gospodarczymi, stanowiącymi potencjalne bariery rozwojowe. Nawet w przypadku braku możliwości uwzględnienia konkretnych działań bezpośrednio ich eliminujących, podczas konstruowania macierzy celów i projektów do realizacji w ramach PR gminy Pomiechówek wzięto pod uwagę ich występowanie. Są to:

- bardzo słaby dostęp do internetu z przestarzałą infrastrukturą;
- brak wystarczających powierzchni i miejsc parkingowych;
- niski stopień gazyfikacji i niedostateczny stopień skanalizowania gminy;
- brak kempingów i miejsc noclegowych w hotelach;
- uboga baza gastronomiczno-żywnościowa;
- relatywnie niski poziom nasycenia pozarolniczymi podmiotami gospodarczymi;
- brak dużych wyspecjalizowanych podmiotów gospodarczych, dominacja mikro- i małych przedsiębiorstw i zakładów osób fizycznych;
- względnie ograniczony potencjał gospodarczy lokalnego rolnictwa (niski poziom dochodowości, niska wydajność, dysparytet dochodowy – ludność dwuzawodowa);
- niedostatek podaży miejsc pracy na lokalnym rynku pracy – intensywne wyjazdy do pracy poza granice gminy;
- niskie wpływy z tytułu udziałów w podatku CIT;
- ograniczona zdolność obsługi zadłużenia gminy wynikająca z wymogów wskaźnika IWZ.

4.1.13 Podsumowanie

W wyniku wstępnej części diagnozy obecnej sytuacji gminy Pomiechówek zidentyfikowano najważniejsze problemy na terenie jednostki o różnym charakterze i skali oddziaływania. W podziale na poszczególne sfery funkcjonowania przedstawiono je w Tabeli 18.

PROBLEMY I ZAGROŻENIA WYSTĘPUJĄCE NA TERENIE GMINY POMIECHÓWEK	
SFERA SPOŁECZNA	
1.	Rosnący stopień ujemnego przyrostu naturalnego.
2.	Wzrost wskaźnika obciążenia gminy.
3.	Niewystarczająca aktywność społeczna w organizacjach pozarządowych.
4.	Malejąca liczba małżeństw.
5.	Nierównomierność przestrzenna w dystrybucji usług społecznych, niedostatki w ilości dostępnych usług.
6.	Brak innych niż biblioteki i GOK ośrodków kultury (jak na przykład muzea czy kina).
7.	Zwiększona w ostatnim roku potrzeba na korzystanie z pomocy społecznej przez gospodarstwa domowe.
8.	Niższy niż na Mazowszu i w Polsce odsetek dzieci objętych opieką żłobkową.
9.	Rosnąca liczba przestępstw rejestrowanych przez policję.
10.	Niedostateczny rozwój transportu publicznego.
SFERA PRZESTRZENNA	
1.	Brak przestrzeni centralnej odgrywającej rolę rynku – miejsca spotkań, wymiany, aktywności społecznej w miejscowości głównej gminy – Pomiechówku.
2.	Brak lub niska jakość przestrzeni wspólnych – lokalnych centrów w wielu miejscowościach w gminie.
3.	Przebieg przez centrum gminy i tereny zurbanizowane trasy tranzytowej Nr 62 – uciążliwości związane z hałasem, bezpieczeństwem itp.
4.	Niska estetyka zabudowy i występujący lokalnie chaos przestrzenny.
5.	Niedostatecznie rozwinięta baza kulturalna oraz rekreacyjna.
6.	Brak wystarczających powierzchni i miejsc parkingowych.
SFERA GOSPODARCZA I INFRASTRUKTURALNA	
1.	Stosunkowo mała liczba miejsc pracy w stosunku do liczby mieszkańców.
2.	Relatywnie niski poziom dochodów własnych budżetu, wypracowanych na miejscu.
3.	Niezauważalny w budżecie gminy udział dochodów z nieruchomości, mimo dużej liczby domów i działek rekreacyjnych.
4.	Bardzo słaby dostęp do internetu z przestarzałą infrastrukturą.
5.	Niski stopień gazyfikacji i niedostateczny stopień skanalizowania gminy.
6.	Relatywnie niski poziom nasycenia pozarolniczymi podmiotami gospodarczymi.
7.	Względnie ograniczony potencjał gospodarczy lokalnego rolnictwa (niski poziom dochodowości, niska wydajność, dysparytet dochodowy – ludność dwuzawodowa).
8.	Niedostatek podaży miejsc pracy na lokalnym rynku pracy – intensywne wyjazdy do pracy poza granice gminy.

SFERA ŚRODOWISKOWA

1. Wysoki stopień pokrycia gminy formami ochrony przyrody (zwłaszcza WOChK) narzucającymi zasady rozwoju.
2. Uciążliwy samochodowy ruch tranzytowy (szczególnie ciężarowy).
3. Oznaki nieuporządkowania osadnictwa (symptomy podwarszawskiego chaosu podmiejskiego).
4. Wzrastające przypadki prywatyzacji i zawłaszczania (komercjalizacji) przestrzeni publicznych lub naruszania ciągłości przestrzeni otwartych.
5. Zagrożenia środowiska przez intensywność transportu kołowego.
6. Dominujący udział ogrzewnictwa opartego na paliwach stałych i wysoka emisyjność indywidualnych źródeł ciepła.
7. Ograniczone skanalizowanie gminy i znaczący udział posesji z kanalizacją indywidualną (miejscową) o różnym stanie technicznym.
8. Nieetyczne zachowania mieszkańców i turystów (zaśmiecanie terenów, nieszczelność i zrzut ścieków z szamb do gruntu, nielegalne spalanie odpadów).
9. Słabo rozbudowany system kanalizacji.

SFERA KULTUROWA

1. Niedostatecznie ukształtowany estetyczny krajobraz kulturowy gminy.
2. Słabe dostosowanie istniejących przestrzeni publicznych do celów kulturalnych.
3. Niedobór różnorodności usług z zakresu kultury i organizacji trzeciego sektora działających w gminie w sferze kultury.

Tabela 18. Podsumowanie problemów wynikających z syntetycznej analizy stanu społecznego, przestrzennego, gospodarczego, środowiskowego oraz kulturowego gminy Pomiechówek. Źródło: opracowanie własne.

4.2 Diagnoza – część właściwa

Diagnoza właściwa jest to diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych gminy służąca do wyznaczenia Obszaru Zdegradowanego oraz Obszaru Rewitalizacji do PR gminy Pomiechówek. Składa się ona z analiz, w których wykorzystuje obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań gminy.

4.2.1 Metoda delimitacji obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji

Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oparta jest o założenia wynikające z Ustawy o rewitalizacji oraz wytyczne zawarte w Instrukcji dotyczącej przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego. Delimitacji przestrzennej obszarów wymagających wsparcia w ramach PR dokonano na podstawie wieloczynnikowej analizy ilościowej oraz jakościowej opartej na:

- I. analizie rozmieszczenia negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności ubóstwa, przemocy w rodzinie oraz niskiego poziomu kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym,
- II. analizie rozmieszczenia negatywnych zjawisk w sferze przestrzennej i przestrzenno-społecznej (analiza stanu przestrzennego istniejących miejsc usług społecznych, występowanie barier przestrzennych, występowanie i stan obiektów zabytkowych, obecność przestrzeni generujących największe zagrożenia dla ruchu pieszego i samochodowego),
- III. analizie rozmieszczenia negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej (liczba przedsiębiorstw w stosunku do liczby mieszkańców badanych obszarów),
- IV. wynikach konsultacji społecznych, tj. na otwartym spotkaniu, podczas warsztatów dla mieszkańców gminy oraz konkursu dla dzieci, a także poprzez anonimowe badania ankietowe przeprowadzone w trakcie spotkań bezpośrednich oraz na stronie internetowej gminy.
- V. pogłębionych analizach jakościowych – wywiadach z pracownikami gminnego ośrodka pomocy społecznej, sołtysami oraz organizacjami pozarządowymi działającymi na obszarze gminy.

Zasięg każdego z tych obszarów wyznaczany został przy zastosowaniu następujących założeń:

- Obszar Zdegradowany oraz Obszar Rewitalizacji stanowią teren obejmujące najbardziej zdegradowane tereny gminy Pomiechówek, leżące przede wszystkim w obrębie wsi zlokalizowanych w gminie,
- delimitacja przestrzenna Obszaru Rewitalizacji dokonana została w oparciu o indywidualnie przyjęte, możliwe do przeanalizowania kryteria, odniesione do poziomu wartości całej gminy,
- delimitacja przestrzenna **Obszaru Zdegradowanego** dokonana została w oparciu o zasadę, że rewitalizacja prowadzona będzie w obszarach o największym nasileniu niepożądanych zjawisk natury społecznej oraz gospodarczej lub przestrzennej,
- wyznaczony **Obszar Rewitalizacji** nie obejmuje więcej niż 20% powierzchni gminy, a w jego obrębie nie mieszka więcej niż 30% jej mieszkańców.

Określenie obszarów gromadzenia danych

W pierwszym etapie nastąpiło określenie obszarów gromadzenia danych niezbędnych do wyznaczenia obszarów zdegradowanych i rewitalizacji. O ile poziom całej gminy byłby najlepszy do przeanalizowania jeżeli chodzi o dostępność i szczegółowość danych, to jest on zbyt ogólny, żeby na jego podstawie można było dokonać wyłonienia tych obszarów¹⁹. Weryfikacja dostępnych danych wykazała, że najbar-

¹⁹ Z tego względu niemożliwym było wykorzystanie niektórych danych, które w obszarze gminy wiejskim były nie do zweryfikowania na niższych poziomach. Na przykład nie uzyskano danych związanych z rynkiem pracy (co spowodowało wyeliminowanie z analizy takich wskaźników jak na przykład stopa bezrobocia).

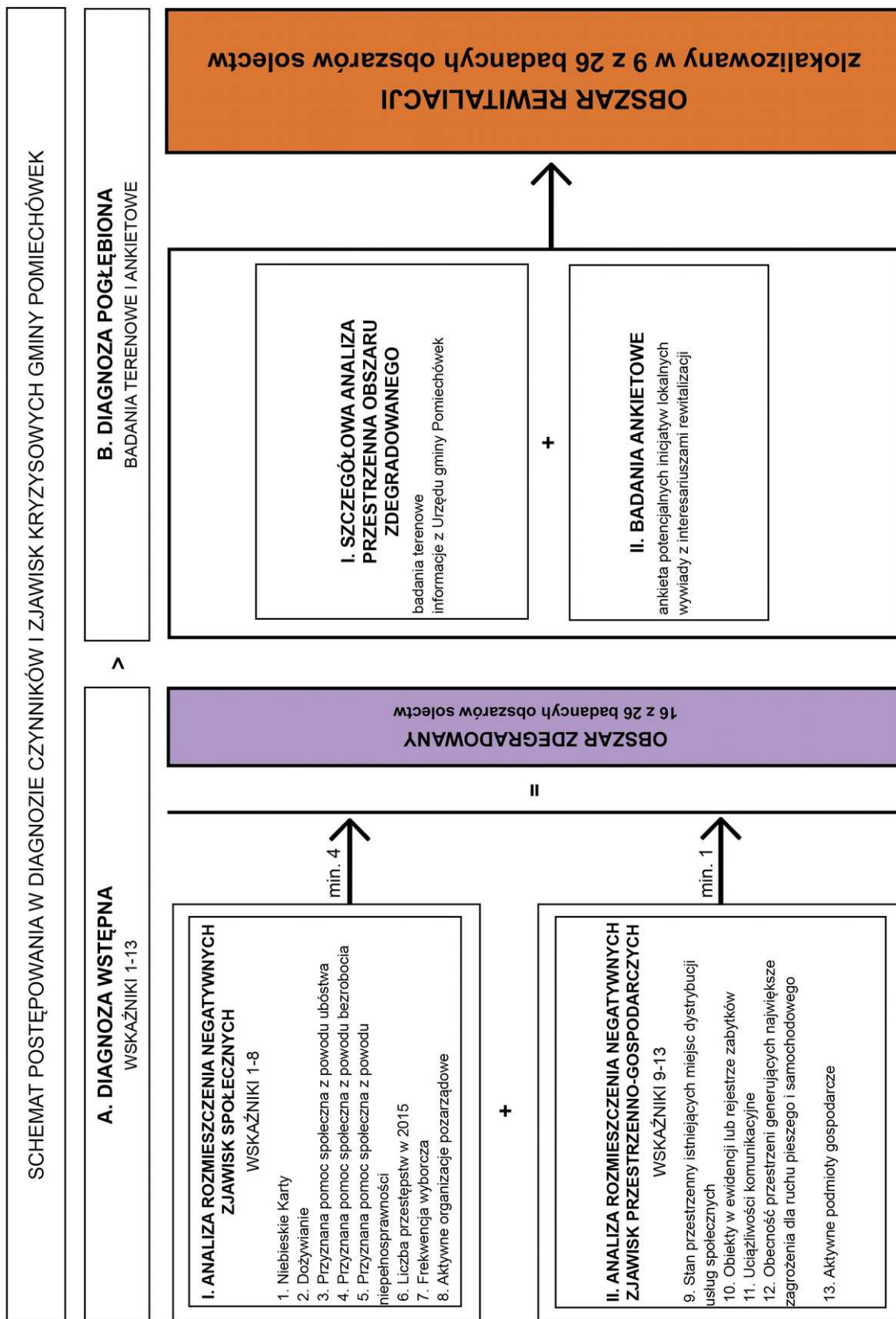
dziej odpowiednim pod względem funkcjonalnym dla gminy rodzaju Pomiechówka typem analizowanego obszaru będzie obszar SOŁECTW (Tabela 19, Ilustracja 6). Zatem gmina podzielona została na 26 obszarów analizy danych.

Ilustracja 6: Numery i rozkład obszarów poddanych diagnozie czynników i zjawisk kryzysowych gminy. Źródło: opracowanie własne.

Numer i nazwa obszaru	Numer i nazwa obszaru	Numer i nazwa obszaru
I. Błędowo	X. Kikoły	XIX. Stanisławowo
II. Błędówko	XI. Kosewko	XX. Szczypiorno
III. Brody, Brody-Parcele	XII. Kosewo	XXI. Śniadówko
IV. Bronisławka	XIII. Nowy Modlin	XXII. Wola Błędowska
V. Cegielnia Kosewo	XIV. Nowe Orzechowo	XXIII. Wójtostwo
VI. Czarnowo	XV. Stare Orzechowo	XXIV. Wólka Kikolska
VII. Falborgi Borowe	XVI. Pomiechowo	XXV. Wymysły
VIII. Goławice Pierwsze	XVII. Pomiechówek	XXVI. Zapiecki
IX. Goławice Drugie	XVIII. Pomocnia	

Tabela 19. Obszary diagnozy czynników i zjawisk kryzysowych gminy Pomiechówek. Źródło: opracowanie własne.

Następnym krokiem było opracowanie listy mierzalnych, obiektywnych i weryfikowalnych mierników – wskaźników pomiaru, których weryfikacja wskaże obszary koncentracji negatywnych zjawisk o charakterze społecznym, gospodarczym oraz przestrzennym. Zebranie danych z obszarów dotyczących każdego ze wskaźników i tabelaryczne zestawienie danych przyczyniło się do wyznaczenia obszarów gminy o koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz zjawisk gospodarczo-przestrzennych. W efekcie wyznaczono najpierw Obszar Zdegradowany, a w wyniku analizy pogłębionej tegoż – Obszar Rewitalizacji.

4.2.2 Analiza rozmieszczenia negatywnych zjawisk społecznych

Analiza rozmieszczenia negatywnych zjawisk społecznych została opracowana na podstawie ośmiu wskaźników pomiaru. Wybór wskaźników uwzględnił informację dostępną na poziomie obszarów analizy, czyli sołectw. Ponadto podstawą decyzji o wyborze konkretnych danych była ocena potrzebnej szczegółowości diagnozy i potwierdzenia intensywności negatywnych zjawisk. Pominięto te z możliwych do przeanalizowania aspektów, w przypadku których analiza wstępna na poziomie gminy, porównana ze szczeblem powiatu nowodworskiego i województwa mazowieckiego, nie wykazała stanów alarmowych, poniżej średnich tych poziomów. Przykładowo, jako że dostępne dane dotyczące wyników egzaminów szkolnych na poziomie gimnazjalnym (patrz Tabela 8) pokazywały, iż gminy nie dotyka kryzys natury niskiego poziomu edukacji, dane dotyczące szkolnictwa nie były w tym wypadku brane pod uwagę. Wzięto pod uwagę natomiast dane o udzielanej w sołectwach pomocy społecznej, jako że porównanie danych z danymi powiatu i województwa sugerowały, iż gmina Pomiechówek posiada głębszy kryzys związany z opieką społeczną niż obszary przylegające oraz całe województwo mazowieckie.

Wybrane wskaźniki dobrano w taki sposób, aby w jak największym stopniu odzwierciedlać charakter obszaru i problemy w nim występujące. Rekomendowane wskaźniki podstawowe do wyznaczania obszarów kryzysowych według wyżej wskazanych obszarów to:

Dane związane z pomocą społeczną i przestępczością:

1. **Niebieskie Karty** [udział procentowy liczby rodzin objętych Niebieską Kartą w populacji badanego obszaru] – dane z GOPS – stan w 2015 r.
2. **Dożywianie** [udział procentowy liczby osób w populacji badanego obszaru] – dane z GOPS – stan w 2015 r.
3. **Przyznana pomoc społeczna z powodu ubóstwa** [liczba rodzin w przeliczeniu procentowym na populację badanego obszaru] – dane z GOPS – stan w 2015 r.
4. **Przyznana pomoc społeczna z powodu bezrobocia** [liczba rodzin w przeliczeniu procentowym na populację badanego obszaru] – dane z GOPS – stan w 2015 r.
5. **Przyznana pomoc społeczna z powodu niepełnosprawności** [liczba rodzin w przeliczeniu procentowym na populację badanego obszaru] – dane z GOPS – stan w 2015 r.
6. **Liczba przestępstw w 2015** [liczba rodzin w przeliczeniu procentowym na populację badanego obszaru] – dane z KP w Nowym Dworze

Dane związane z kapitałem i aktywnością społeczną:

7. **Frekwencja wyborcza – wybory parlamentarne 2015** [w % w badanym obszarze] – dane z PKW
8. **Aktywne organizacje pozarządowe** [liczba organizacji w badanych obszarach na 100 mieszkańców badanego obszaru] – dane z KRS + bazy.ngo.pl + dane powiatu nowodworskiego

W przypadku wskaźnika 1 – **Niebieskie Karty** – pod uwagę wzięto liczbę rodzin, dla których założono Niebieskie Karty w roku 2015, w przeliczeniu procentowym na liczbę mieszkańców każdego z obszarów. Dane bezwzględne (liczba rodzin, dla których założono Niebieskie Karty w roku 2015):

I. Błędowo – 0	X. Kikoły – 0	XIX. Stanisławowo – 1
II. Błędówko – 0	XI. Kosewko – 0	XX. Szczypiorno – 0
III. Brody, Brody-Parcele – 2	XII. Kosewo – 0	XXI. Śniadówko – 1
IV. Bronisławka – 1	XIII. Nowy Modlin – 0	XXII. Wola Błędowska – 0
V. Cegielnia Kosewo – 2	XIV. Nowe Orzechowo – 0	XXIII. Wójtostwo – 0
VI. Czarnowo – 0	XV. Stare Orzechowo – 0	XXIV. Wólka Kikolska – 0
VII. Falborgi Borowe – 0	XVI. Pomiechowo – 1	XXV. Wymysły – 0
VIII. Goławice Pierwsze – 0	XVII. Pomiechówek – 1	XXVI. Zapiecki – 0
IX. Goławice Drugie – 1	XVIII. Pomocnia – 0	gmina Pomiechówek – 10

W przypadku wskaźnika 2 – **Dożywianie** – dane bezwzględne, czyli liczbę osób otrzymujących pomoc społeczną w postaci dożywiania w roku 2015, przedstawiono w procentach, w odniesieniu liczby mieszkańców każdego z badanych obszarów. Dane bezwzględne (liczba osób otrzymujących pomoc społeczną w postaci dożywiania w roku 2015):

I. Błędowo – 10	X. Kikoły – 0	XIX. Stanisławowo – 16
II. Błędówko – 4	XI. Kosewko – 4	XX. Szczypiorno – 8
III. Brody, Brody-Parcele – 15	XII. Kosewo – 11	XXI. Śniadówko – 5
IV. Bronisławka – 12	XIII. Nowy Modlin – 23	XXII. Wola Błędowska – 0
V. Cegielnia Kosewo – 10	XIV. Nowe Orzechowo – 2	XXIII. Wójtostwo – 0
VI. Czarnowo – 13	XV. Stare Orzechowo – 0	XXIV. Wólka Kikolska – 0
VII. Falborgi Borowe – 0	XVI. Pomiechowo – 13	XXV. Wymysły – 11
VIII. Goławice Pierwsze – 5	XVII. Pomiechówek – 35	XXVI. Zapiecki – 3
IX. Goławice Drugie – 9	XVIII. Pomocnia – 4	gmina Pomiechówek – 213

W przypadku wskaźnika 3 – **Przyznana pomoc społeczna z powodu ubóstwa** – pod uwagę wzięto liczbę rodzin, którym taka pomoc została udzielona, w przeliczeniu procentowym na liczbę mieszkańców każdego z obszarów. Dane bezwzględne (liczba osób otrzymujących pomoc społeczną powodu ubóstwa w roku 2015):

I. Błędowo – 7	X. Kikoły – 0	XIX. Stanisławowo – 12
II. Błędówko – 4	XI. Kosewko – 4	XX. Szczypiorno – 12
III. Brody, Brody-Parcele – 16	XII. Kosewo – 20	XXI. Śniadówko – 6
IV. Bronisławka – 6	XIII. Nowy Modlin – 28	XXII. Wola Błędowska – 2
V. Cegielnia Kosewo – 6	XIV. Nowe Orzechowo – 3	XXIII. Wójtostwo – 4
VI. Czarnowo – 10	XV. Stare Orzechowo – 1	XXIV. Wólka Kikolska – 0
VII. Falborgi Borowe – 0	XVI. Pomiechowo – 5	XXV. Wymysły – 11
VIII. Goławice Pierwsze – 10	XVII. Pomiechówek – 37	XXVI. Zapiecki – 1
IX. Goławice Drugie – 13	XVIII. Pomocnia – 3	gmina Pomiechówek – 231

W przypadku wskaźnika 4 – **Przyznana pomoc społeczna z powodu bezrobocia** – pod uwagę wzięto liczbę rodzin, którym taka pomoc została udzielona, w przeliczeniu procentowym na liczbę mieszkańców każdego z obszarów. Dane bezwzględne (liczba osób otrzymujących pomoc społeczną powodu bezrobocia w roku 2015):

I. Błędowo – 5	X. Kikoły – 0	XIX. Stanisławowo – 8
II. Błędówko – 2	XI. Kosewko – 1	XX. Szczypiorno – 5
III. Brody, Brody-Parcele – 7	XII. Kosewo – 13	XXI. Śniadówko – 4
IV. Bronisławka – 6	XIII. Nowy Modlin – 22	XXII. Wola Błędowska – 2
V. Cegielnia Kosewo – 6	XIV. Nowe Orzechowo – 1	XXIII. Wójtostwo – 1
VI. Czarnowo – 15	XV. Stare Orzechowo – 1	XXIV. Wólka Kikolska – 0
VII. Falborgi Borowe – 0	XVI. Pomiechowo – 4	XXV. Wymysły – 7
VIII. Goławice Pierwsze – 6	XVII. Pomiechówek – 24	XXVI. Zapiecki – 0
IX. Goławice Drugie – 10	XVIII. Pomocnia – 2	gmina Pomiechówek – 152

W przypadku wskaźnika 5 – **Przyznana pomoc społeczna z powodu niepełnosprawności** – pod uwagę wzięto liczbę rodzin, którym taka pomoc została udzielona, w przeliczeniu procentowym na liczbę mieszkańców każdego z obszarów. Dane bezwzględne (liczba osób otrzymujących pomoc społeczną powodu niepełnosprawności w roku 2015):

I. Błędowo – 5	X. Kikoły – 1	XIX. Stanisławowo – 8
II. Błędówko – 2	XI. Kosewko – 3	XX. Szczypiorno – 4
III. Brody, Brody-Parcele – 7	XII. Kosewo – 6	XXI. Śniadówko – 2
IV. Bronisławka – 3	XIII. Nowy Modlin – 9	XXII. Wola Błędowska – 2
V. Cegielnia Kosewo – 4	XIV. Nowe Orzechowo – 1	XXIII. Wójtostwo – 14
VI. Czarnowo – 4	XV. Stare Orzechowo – 0	XXIV. Wólka Kikolska – 0
VII. Falborgi Borowe – 0	XVI. Pomiechowo – 3	XXV. Wymysły – 4
VIII. Goławice Pierwsze – 3	XVII. Pomiechówek – 8	XXVI. Zapiecki – 1
IX. Goławice Drugie – 6	XVIII. Pomocnia – 0	gmina Pomiechówek – 90

W przypadku wskaźnika 6 – **Liczba przestępstw w 2015** – pod uwagę wzięto liczbę sumaryczną przestępstw odnotowanych w każdym z badanych obszarów, w przeliczeniu procentowym na liczbę mieszkańców każdego z obszarów. Dane bezwzględne (liczba przestępstw odnotowanych w roku 2015):

I. Błędowo – 3	X. Kikoły – 0	XIX. Stanisławowo – 0
II. Błędówko – 0	XI. Kosewko – 0	XX. Szczypiorno – 0
III. Brody, Brody-Parcele – 10	XII. Kosewo – 6	XXI. Śniadówko – 0
IV. Bronisławka – 0	XIII. Nowy Modlin – 10	XXII. Wola Błędowska – 0
V. Cegielnia Kosewo – 0	XIV. Nowe Orzechowo – 0	XXIII. Wójtostwo – 0
VI. Czarnowo – 0	XV. Stare Orzechowo – 0	XXIV. Wólka Kikolska – 0
VII. Falborgi Borowe – 0	XVI. Pomiechowo – 4	XXV. Wymysły – 0
VIII. Goławice Pierwsze – 4	XVII. Pomiechówek – 25	XXVI. Zapiecki – 0
IX. Goławice Drugie – 0	XVIII. Pomocnia – 0	gmina Pomiechówek – 62

W przypadku wskaźnika 7 – **Frekwencja wyborcza** – wybory parlamentarne 2016 – dane dotyczące frekwencji wyborczej należało zweryfikować pod kątem granic ośmiu obwodów wyborczych występujących na terenie gminy. Obszary obwodów zostały zaczerpnięte z Załącznika Nr 1 do Uchwały Nr XX/147/2012 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 27 września 2012 r. podziału Gminy Pomiechówek na stałe obwody głosowania, ustalenia ich numerów, granic oraz siedzib obwodowych komisji wyborczych (pozyskano w lipcu 2016 na <http://www.bip.pomiechówek.pl/index.php?cmd=zawartosc&opt=pokaz&id=4292>). Z powyższego dokumentu wynika, że obszary sołectw należą do konkretnego obwodu, tj.:

I. Błędowno – 7	X. Kikoły – 5	XIX. Stanisławowo – 3
II. Błędowno – 7	XI. Kosewko – 8	XX. Szczypiorno – 8
III. Brody, Brody-Parcele – 1+2	XII. Kosewo – 4	XXI. Śniadówko – 7
IV. Bronisławka – 3	XIII. Nowy Modlin – 4	XXII. Wola Błędownska – 7
V. Cegielnia Kosewo – 4	XIV. Nowe Orzechowo – 6	XXIII. Wójtostwo – 6
VI. Czarnowo – 5	XV. Stare Orzechowo – 6	XXIV. Wólka Kikolska – 6
VII. Falborgi Borowe – 7	XVI. Pomiechowo – 3	XXV. Wymysły – 4
VIII. Goławice Pierwsze – 7	XVII. Pomiechówek – 3	XXVI. Zapiecki – 6
IX. Goławice Drugie – 7	XVIII. Pomocnia – 7	

Frekwencja w kolejnych obwodach wynosiła:

Obwód nr 1 – 59,02%	Obwód nr 5 – 53,98%
Obwód nr 2 – 62,29%	Obwód nr 6 – 48,79%
Obwód nr 3 – 52,5%	Obwód nr 7 – 48,05%
Obwód nr 4 – 41,84%	Obwód nr 8 – 53,85%

Nie ma możliwości przedstawienia bardziej szczegółowych danych (PKW nie zbiera danych poniżej poziomu obwodowych komisji wyborczych), dlatego dane przedstawiono w wartościach dla obwodów, a wskaźniki porównano między sobą w odniesieniu do średniej frekwencji wyborczej całej gminy.

W przypadku wskaźnika 8 – **Aktywne organizacje pozarządowe** – pod uwagę wzięto liczbę organizacji pozarządowych działających w każdym z badanych obszarów w przeliczeniu na 100 mieszkańców każdego badanego obszaru. Dane bezwzględne wzięte pod uwagę we wskaźniku przedstawione zostały w Tabeli 9 zawartej w rozdziale 4.1.6.

Przeprowadzona analiza objęła:

1. Zebranie bezwzględnych danych liczbowych w odniesieniu do poszczególnych jednostek analitycznych;
2. Przyporządkowanie jednostkom analitycznym liczby mieszkańców;
3. Odniesienie nominalnych wartości wskaźników do liczby mieszkańców jednostki analitycznej [poza wskaźnikiem 7];
4. Porównanie uzyskanych wartości z uśrednionymi wartościami dla gminy. Wskaźniki poniżej średniej dla gminy uznano za kryzysowe;
5. Zsumowanie liczby wskaźników o wartości poniżej wartości dla gminy w każdym z badanych obszarów.

Wyniki analizy przedstawiono w Tabeli 20. Na różowo zaznaczono kumulację negatywnego zjawiska społecznego o wartości poniżej średniej dla gminy dla poszczególnych obszarów w konkretnych wskaźnikach. Na czerwono w ostatniej, podsumowującej dane zebrane dla wszystkich wskaźników kolumnie oznaczono te obszary, w których nastąpiła krytyczna kumulacja negatywnych zjawisk społecznych. Mając na uwadze, że obszar zdegradowany powinien charakteryzować się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, przyjęto, że obszar zdegradowany powinien charakteryzować się co najmniej 4 negatywnymi zjawiskami społecznymi mierzonymi za pomocą 8 wskaźników. Wiąże się to z zasadą koncentracji, zgodnie z którą działania powinny być prowadzone na obszarach o istotnym znaczeniu dla gminy, obejmujących całość lub część obszaru zdegradowanego i dotkniętych szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych. Komórki Tabli 20 przedstawione na czerwono wskazują delimitację OBSZARÓW KRYZYSU SPOŁECZNEGO. 16 spośród 26 obszarów zostało dotkniętych kryzysem społecznym, są to Błędowo, Błędówko, Bronisławka, Cegielnia-Kosewo, Czarnowo, Goławice Drugie, Kosewo, Nowy Modlin, Pomiechowo, Pomiechówek, Pomocnia, Szczypiorno, Wola Błędowska, Wójtostwo, Wymysły oraz Zapiecki. Te obszary były zatem rozpatrywane następnie w wyznaczeniu Obszarów Zdegradowanych.

W miejscu tym warto jeszcze zauważyć, że pomimo tego, że nie było możliwości przeanalizowania na poziomie sołectw czynnika związanego z rynkiem pracy²⁰, oprócz zawarcia go pośrednio w powiązaniu z przyznawaną pomocą społeczną (patrz Tabela 20 – wskaźnik 4), należy stwierdzić, iż monitorowanie stopy bezrobocia nawet wyłącznie na poziomie gminy może stanowić dobry odnośnik do przyszłej ewaluacji realizacji zamierzeń PR²¹.

20 Dane dotyczące bezrobocia do uzyskania z Powiatowego Urzędu Pracy dotyczą jedynie poziomu całej gminy Pomiechówek, brakowało możliwości ujęcia ich w obszarach badanych sołectw.

21 Nawet w przypadku, gdy monitorowany wskaźnik badany będzie nie na poziomie sołectw, a całej gminy.

Program Rewitalizacji gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 z perspektywą do 2030 roku

WSKAŹNIKI SPOŁECZNE										
Nr obszaru	Nazwa obszaru	1	2	Przyznana pomoc społeczna			6	7	8	Liczba wskaźników odbiegających od normy: OBSZARY KRYZYSU SPOŁECZNEGO
		Niebieskie Karty [liczba rodzin w przeliczeniu procentowym na populację badanego obszaru]	Dożywianie [liczba rodzin w przeliczeniu procentowym na populację badanego obszaru]	z powodu ubóstwa [liczba rodzin w przeliczeniu procentowym na populację badanego obszaru]	z powodu bezrobocia [liczba rodzin w przeliczeniu procentowym na populację badanego obszaru]	z powodu niepełnosprawności [liczba rodzin w przeliczeniu procentowym na populację badanego obszaru]	Liczba przestępstw w 2015 [liczba zdarzeń w przeliczeniu procentowym na populację badanego obszaru]	Frekwencja wyborcza - wybory parlamentarne 2015 [%]	Aktywne organizacje pozarządowe [liczba organizacji w badanym obszarze na 100 mieszkańców]	
I	Błędowo	0,00%	4,48%	3,14%	2,24%	2,24%	1,35%	48,05%	0,00	7
II	Błędówko	0,00%	4,30%	4,30%	2,15%	2,15%	0,00%	48,05%	0,00	6
III	Brody, Brody Parcele	0,09%	0,65%	0,69%	0,30%	0,30%	0,43%	60,66%	0,22	0
IV	Bronisławka	0,74%	8,82%	4,41%	4,41%	2,21%	0,00%	52,50%	0,00	6
V	Cegielnia Kosewo	0,79%	3,97%	2,38%	2,38%	1,59%	0,00%	41,84%	0,00	6
VI	Czarnowo	0,00%	3,78%	5,52%	4,36%	1,16%	0,00%	53,98%	0,29	4
VII	Falbogi Borowe	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	48,05%	0,00	2
VIII	Golawice Pierwsze	0,00%	1,03%	2,07%	1,24%	0,62%	0,83%	48,05%	0,21	2
IX	Golawice Drugie	0,50%	4,50%	6,50%	5,00%	3,00%	0,00%	48,05%	0,00	7
X	Kikoły	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,45%	0,00%	53,98%	0,00	1
XI	Kosewko	0,00%	1,37%	1,37%	0,34%	1,02%	0,00%	53,85%	0,00	1
XII	Kosewo	0,00%	6,01%	10,93%	7,10%	3,28%	3,28%	41,84%	0,00	7
XIII	Nowy Modlin	0,00%	3,37%	4,10%	3,22%	1,32%	1,46%	41,84%	0,15	7
XIV	Nowe Orzechowo	0,00%	1,69%	2,54%	0,85%	0,85%	0,00%	48,79%	0,00	2
XV	Stare Orzechowo	0,00%	0,00%	0,53%	0,53%	0,00%	0,00%	48,79%	0,53	1
XVI	Pomiechowo	0,33%	4,28%	1,64%	1,32%	0,99%	1,32%	52,50%	0,00	4
XVII	Pomiechówek	0,10%	3,60%	3,81%	2,47%	0,82%	2,57%	52,50%	0,31	4
XVIII	Pomoenia	0,00%	7,84%	5,88%	3,92%	0,00%	0,00%	48,05%	0,00	5
XIX	Stanisławowo	0,21%	3,43%	2,58%	1,72%	1,72%	0,00%	52,50%	0,43	3
XX	Szczypiorno	0,00%	2,74%	4,11%	1,71%	1,37%	0,00%	53,85%	0,00	4
XXI	Śniadówko	0,41%	2,04%	2,45%	1,63%	0,82%	0,00%	48,05%	0,00	3
XXII	Wola Błędowska	0,00%	0,00%	5,26%	3,51%	3,51%	0,00%	48,05%	0,00	5
XXIII	Wójtostwo	0,00%	0,00%	3,48%	0,87%	3,48%	0,00%	48,79%	0,00	4
XXIV	Wólka Kikołska	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	48,79%	0,00	2
XXV	Wymysły	0,00%	3,58%	3,58%	2,28%	1,30%	0,00%	41,84%	0,65	5
XXVI	Zapiecki	0,00%	3,16%	1,05%	0,00%	1,05%	0,00%	48,79%	0,00	4
	Gmina Pomiechówek	0,11%	2,43%	2,64%	1,74%	1,03%	0,71%	52,00%	0,18	3,92

Tabela 20. Analiza zjawisk społecznych gminy Pomiechówek na podstawie 8 wskaźników. Źródło: opracowanie własne.

4.2.3 Diagnoza czynników przestrzennych i gospodarczych

Kolejnym etapem pracy było dokonanie analizy zjawisk natury gospodarczej i przestrzennej.

W ostatnim etapie analizy dążącej do wyznaczenia Obszaru Zdegradowanego było uzupełnienie analizy przestrzenno-społecznej miejsc integracji lokalnej o analizę dodatkowych zjawisk przestrzennych i gospodarczych, których dane zostały zebrane na poziomie badanych obszarów (sołectw). Pośród tych czynników były to²²:

Dane związane z aspektem przestrzennym:

9. **Stan przestrzenny istniejących miejsc dystrybucji usług społecznych** [liczba elementów oceny przestrzennej (7 elementów) ocenionych negatywnie] – dane z badań terenowych – stan w 2016 r.
10. **Obiekty w ewidencji lub rejestrze zabytków** [liczba obecnych w badanych obszarach będąca w złym stanie technicznym] – dane z badań terenowych – stan w 2016 r.
11. **Uciążliwości komunikacyjne** [obecność drogi krajowej nr 62 i/lub obszaru ograniczonego użytkowania dla portu lotniczego Warszawa Modlin i/lub magistrali kolejowej E-65 Wwa-Gdańsk – dane mapowe
12. **Obecność przestrzeni generujących największe zagrożenia dla ruchu pieszego i samochodowego** [liczba wypadków i kolizji drogowych w przeliczeniu procentowym na populację badanego obszaru]

Dane związane z aspektem gospodarczym:

13. **Aktywne podmioty gospodarcze** [liczba aktywnych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu procentowym na populację badanego obszaru] – dane uzyskane z Urzędu Gminy Pomiechówek.

WSKAŹNIK 9

W przypadku wskaźnika 9 – **stan przestrzenny istniejących miejsc dystrybucji usług społecznych** – pod uwagę wzięto siedem różnych elementów zagospodarowania przestrzennego i uwarunkowań społecznych miejsc dostarczania w gminie usług społecznych. Elementy te to: stan techniczny; zagospodarowanie terenu; występowanie barier przestrzennych; stan infrastruktury drogowej doprowadzającej; oświetlenie; występowanie miejsc integracji społecznej w sąsiadujących sołectwach – potrzeby udostępnienia tych miejsc mieszkańcom innych obszarów; aktywność społeczna. Poniżej szczegółowo opisano metodologię postępowania badawczego oraz przedstawiono wyniki analizy.

Koncepcja PR gminy Pomiechówek opiera się na zasadzie rozwoju prawidłowo funkcjonujących, żywych lokalnych centrów aktywności społecznej, w których zarządzanie opiera się na aspekcie partycypacyjnym, a rozwój podąża za współpracą i działaniami lokalnych organizatorów oraz mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji. Dlatego też ważnym aspektem PRu jest analiza i opracowanie zasad funkcjonowania miejsc, w których działania Interesariuszy procesu rewitalizacji, zwłaszcza tych stojących po stronie bezpośredniego odbioru jej efektów – czyli mieszkańców, lokalnych organizacji i przedsiębiorstw, mogą być praktykowane, gdzie następować może proces integracji, wymiany oraz aktywności. Z analizy przestrzennej wyodrębniono zatem jako istotną analizę zidentyfikowanych w obszarze gminy, potencjalnych miejsc integracji społecznej i przeprowadzono ich szczegółową analizę przestrzenną. Wyniki tych badań zestawiono z dodatkowymi wskaźnikami przestrzennymi oraz jednym wskaźnikiem gospodarczym.

²² Numeru wskaźników są nadawane jako kolejne wykorzystane po analizie zjawisk społecznych i analizie przestrzenno-społecznej miejsc integracji społecznej.

Wśród miękkich czynników rozwoju lokalnego występują między innymi (Brdulak 2011):

- kreatywność i innowacyjność kapitału ludzkiego danej społeczności lokalnej,
- intensywność, różnorodność i jakość działań w dziedzinie kultury,
- oferta usług rekreacyjno-wypoczynkowych,
- jakość środowiska stworzonego przez człowieka i środowiska naturalnego,
- klimat przedsiębiorczy i twórczy połączone z angażowaniem się obywateli w działalność publiczną,
- poczucie identyfikacji społeczeństw lokalnych z miastem lub regionem, w którym mieszkają, oparte na przesłankach kulturowych i tradycji historycznej oraz aspiracjach rozwojowych obywateli.

Czynniki te wskazują na wagę wykorzystania atutów wewnętrznych obszaru podlegającego rozwojowi, przeciwstawiając je czynnikom zewnętrznym, opierającym się m.in. na zewnętrznym dofinansowaniu inwestycji itd. Rozpatrując proces rewitalizacji w gminie Pomiechówek stwierdzono, że być może najistotniejszym czynnikiem pod względem rewitalizacji struktury społecznej jest występowanie i rozwój możliwości przestrzennych oraz lokalowych celem organizacji społecznych, **lokalnych centrów stanowiących miejsca dystrybucji usług społecznych**. Dzięki nim możliwa jest integracja, wymiana doświadczeń, organizacja szkoleń oraz rozwój osobisty. W gminie Pomiechówek istnieje kilkadziesiąt miejsc mogących w procesie rewitalizacji stać się społecznymi, lokalnymi centrami, a aktywność w nich się odbywająca – stanowić podstawę rozwoju zarówno społecznego, jak również gospodarczego.

W trakcie badań terenowych, które odbyły się w terminie VI/VII 2016, na terenach badanych obszarów (sołectw) zidentyfikowano obiekty użyteczności publicznej oraz tereny gminne stanowiące przestrzeń publiczną, które już funkcjonują lub potencjalnie mogą funkcjonować jako miejsca społeczno-twórczych centrów lokalnych. Wśród miejsc integracji społecznej zidentyfikowanych na terenie gminy występują:

altana,	ośrodek pomocy społecznej,	świetlica,
biblioteka,	park,	szkoła,
boisko,	park leśny,	szkoła,
cerkiew,	plac przedkościelny,	targ,
Gminny Ośrodek Kultury,	plac zabaw,	wiąta,
klub wiejski,	plaża,	żłobek.
kościół,	przedszkole,	
mini skatepark,	siłownia,	

Wszystkie zidentyfikowane lokalizacje zostały poddane analizie podczas badań terenowych pod względem:

- stanu technicznego (określenie występowania lub braku potrzeby remontu i/lub rozbudowy pod nowe funkcje)
- zagospodarowania terenu (określenie występowania lub braku potrzeby modernizacji niskiej jakości zagospodarowania terenu, nieprzystającego do potrzeb mieszkańców)
- występowania barier przestrzennych (określenie występowania lub braku potrzeby poprawy dostępności obiektu/ terenu zarówno dla osób pełnosprawnych, jak i niepełnosprawnych)
- infrastruktury drogowej doprowadzającej (określenie występowania lub braku potrzeby poprawy infrastruktury drogowej doprowadzającej do obiektu/ terenu),
- oświetlenia (określenie występowania lub braku potrzeby oświetlenia terenu dla poprawy bezpieczeństwa i funkcjonowania obiektu),

- F. występowania miejsc integracji społecznej w sąsiadujących sołectwach – potrzeby udostępnienia tych miejsc mieszkańcom innych obszarów (określenie występowania lub braku potrzeby tworzenia i udostępnienia miejsc społeczno twórczych dla innych sołectw),
- G. aktywności społecznej – występowania na obszarach zarejestrowanych organizacji pozarządowych (określenie występowania lub braku możliwości zapewnienia miejsc funkcjonowania dla działających w badanym obszarze organizacji pozarządowych).

Pod względem konkretnych kryteriów do procesu rewitalizacji kwalifikują się obecne w obszarach obiekty (w przypadku braku występowania miejsc integracji społecznej w konkretnym obszarze wykazano brak stanu kryzysowego, zgodnie z postulatem dokonywania rewitalizacji poprzez odnowę, modernizację i uatrakcyjnienie istniejących zasobów miejsc integracji lokalnej, a nie tworzenie nowych miejsc):

- A. stan techniczny:
 - w złym stanie technicznym,
 - nie posiadające odpowiedniego wyposażenia.
- B. zagospodarowanie terenu:
 - posiadające teren niezagospodarowany lub zagospodarowany w sposób utrudniający bądź uniemożliwiający prawidłowe funkcjonowanie,
 - zapewniające program oferowany na terenie nieodpowiadający potrzebom mieszkańców,
 - o możliwości włączenia w system przestrzeni publicznej miejscowości.
- C. występowanie barier:
 - posiadające utrudniony dostęp z przestrzeni publicznej,
 - grodzone bez możliwości całodobowego użytkowania.
- D. infrastruktura drogowa:
 - położone przy drogach klasy krajowej i powiatowej i jednocześnie nie posiadające chodników lub ciągów pieszo rowerowych,
 - nie posiadające wystarczającej organizacji dróg dojazdowych i parkingów.
- E. oświetlenie:
 - na lub przy których nie ma oświetlenia;
 - gdzie oświetlenie uliczne dochodzące z pobliskich dróg nie wystarcza do bezpiecznego poruszania się po obiektach.
- F. wspieranie sąsiedztwa:
 - gdzie w sąsiadujących obszarach nie występuje infrastruktura mogąca pełnić funkcje społeczno-twórcze.
 - ze względu na występowanie obiektów użyteczności publicznej obiekty oddziałują ponadlokalnie.
- G. aktywność społeczna:
 - leżące w sołectwach z funkcjonującymi organizacjami pozarządowymi, zgłaszającymi potrzeby lokalowe.

Program rewitalizacji nie zawiera pośród wytycznych tworzenia nowych miejsc, a postuluje dokonywanie rewitalizacji istniejących – poprzez odnowę, modernizację i uatrakcyjnienie istniejących zasobów miejsc integracji lokalnej i dystrybucji usług społecznych.

Dzięki takiemu kierunkowi działań następuje wykorzystanie istniejącego, wewnętrznego potencjału każdego z obszarów przy jednoczesnym ograniczeniu środków niezbędnych na realizację poszczególnych projektów rewitalizacyjnych.

Jest to także warunkowane tym, że rozwój istniejących miejsc integracji lokalnej może obsłużyć nie tylko obszar – sołectwo, na których się one znajdują, ale także sołectwa przylegające (stąd kryterium „wspieranie sąsiedztwa”). Poniżej przedstawione karty badanych obszarów zawierają syntetyczny opis miejsc integracji społecznej w nich zidentyfikowanych. Opisy zawierają informację zebraną pod kątem każdego z analizowanych kryteriów. Do kart dołączono także dokumentację fotograficzną zidentyfikowanych miejsc integracji społecznej (faktycznej lub potencjalnej). Na różowo oznaczono te kryteria, których sytuacja definiuje występowanie potrzeby działań o charakterze rewitalizacyjnym.

Przeprowadzona analiza objęła:

1. Zebranie bezwzględnych danych w odniesieniu do poszczególnych jednostek analitycznych (analiza terenowa);
2. Identyfikacja miejsc integracji społecznej i określenie ich stanu; wartości dla każdego elementu analizy potraktowano zero-jedynkowo:
 - wartość „1” wskazuje istniejące miejsce integracji społecznej, w którym analiza elementów przestrzennych wykazała zły stan i tym samym występowanie sytuacji kryzysowej;
 - wartość „0” wskazuje:
 - istniejące miejsce integracji społecznej, w którym analiza elementów przestrzennych wykazała dobry stan i tym samym brak występowania sytuacji kryzysowej lub
 - brak obecności miejsc integracji społecznej w badanym obszarze;
3. Porównanie uzyskanych wartości ze średnią arytmetyczną uzyskanego wyniku.

Poniżej przedstawiono charakterystykę miejsc dystrybucji usług społecznym w każdym z badanych obszarów.

OBSZAR I. Błędowo	
Lista miejsc integracji społecznej występujących w obszarze	boisko, plac zabaw, świetlica
A. Stan techniczny	obiekt wymaga modernizacji
B. Zagospodarowanie terenu	działka w dużej mierze jest niezagospodarowana i powinna być włączona do systemu przestrzeni publicznej gminy
C. Występowanie barier	teren jest otwarty z dobrym dostępem od strony drogi
D. Infrastruktura drogowa	na działkę nie ma utwardzonego wjazdu i nie ma organizacji parkingów
E. Oświetlenie	na terenie nie ma oświetlenia
F. Wspieranie sąsiedztwa	w sąsiadujących sołectwach (Błędówko, Śniadówko) nie występują miejsca mogące pełnić funkcje społeczno-twórcze. Ze względu na wielkość działki i usytuowanie teren może być wykorzystany przy organizacji imprez masowych o charakterze ponadlokalnym.
G. Aktywność społeczna	BRAK
	
Fot. IA. Widok na świetlicę. Źródło: opracowanie własne.	Fot. IB. Widok na plac zabaw. Źródło: opracowanie własne.
	
Fot. IC. Widok na boiska. Źródło: opracowanie własne.	

OBSZAR II. Błędówko	
Lista miejsc integracji społecznej występujących w obszarze	BRAK
A. Stan techniczny	n.d.*
B. Zagospodarowanie terenu	n.d.
C. Występowanie barier	n.d.
D. Infrastruktura drogowa	n.d.
E. Oświetlenie	n.d.
F. Wspieranie sąsiedztwa	n.d.
G. Aktywność społeczna	BRAK

* n.d. = nie dotyczy

OBSZAR III. Brody, Brody-Parcele	
Lista miejsc integracji społecznej występujących w obszarze	boiska, park, place zabaw, plaża, przedszkole, siłownia na wolnym powietrzu, szkoła, targ, żłobek
A. Stan techniczny	obiekty nie wymagają modernizacji
B. Zagospodarowanie terenu	przestrzenie są niespójnie zagospodarowane, przestrzenie powinny być połączone i włączone do systemu przestrzeni publicznej gminy
C. Występowanie barier	występują ogrodzenia utrudniające dostęp i wygodę użytkownika
D. Infrastruktura drogowa	system drogowy wraz z ciągami pieszymi i pieszo rowerowymi wymaga przeprojektowania i przebudowania wraz z poprawą komunikacji pieszej i pieszo-rowerowej z sołectwem Pomiechówek.
E. Oświetlenie	teren jest częściowo oświetlony, wymaga modernizacji oświetlenia
F. Wspieranie sąsiedztwa	teren jest położony w centralnej części gminy, gdzie występują funkcje administracyjne. Występowanie obiektów oświaty oddziałuje na całą gminę
G. Aktywność społeczna	Stowarzyszenie Grupa Rodzin z Dziećmi Niepełnospr. Słoneczna 54A, 05-180 Brody
	
Fot. IIIA. Widok na przedszkole. Źródło: opracowanie własne.	Fot. IIIB. Widok na żłobek. Źródło: opracowanie własne.
	
Fot. IIIC. Widok na park. Źródło: opracowanie własne.	Fot. IIID. Widok na szkołę. Źródło: opracowanie własne.
	
Fot. IIIE. Widok na urząd gminy. Źródło: opracowanie własne.	Fot. IIIF. Widok na boisko przy szkole. Źródło: opracowanie własne.

OBSZAR IV. Bronisławka	
Lista miejsc integracji społecznej występujących w obszarze	BRAK
A. Stan techniczny	n.d.
B. Zagospodarowanie terenu	n.d.
C. Występowanie barier	n.d.
D. Infrastruktura drogowa	n.d.
E. Oświetlenie	n.d.
F. Wspieranie sąsiedztwa	n.d.
G. Aktywność społeczna	BRAK

OBSZAR V. Cegielnia-Kosewo	
Lista miejsc integracji społecznej występujących w obszarze	boisko, plac zabaw, wiatła – działka gminna położona w centrum miejscowości oddalona od drogi powiatowej.
A. Stan techniczny	obiekt charakteryzuje się dobrym stanem technicznym
B. Zagospodarowanie terenu	obiekt jest właściwie zagospodarowany
C. Występowanie barier	obiekt jest ogrodzony z dobrym dostępem z przestrzeni publicznej
D. Infrastruktura drogowa	lokalna droga dojazdowa o niskim natężeniu ruchu nie wymaga modernizacji
E. Oświetlenie	na terenie nie ma oświetlenia
F. Wspieranie sąsiedztwa	w sąsiednich sołectwach (Kosewo, Wymyśle) występują miejsca mogące pełnić funkcje społeczno-twórcze
G. Aktywność społeczna	BRAK

Fot. VA. Widok na boisko i plac zabaw. Źródło: opracowanie własne.

Fot. VB. Widok na wiatę. Źródło: opracowanie własne.

OBSZAR VI. Czarnowo	
Lista miejsc integracji społecznej występujących w obszarze	boisko, plac zabaw, świetlica
A. Stan techniczny	obiekt charakteryzuje się dobrym stanem technicznym
B. Zagospodarowanie terenu	obiekt jest właściwie zagospodarowany
C. Występowanie barier	obiekt jest ogrodzony z utrudnionym dostępem dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich
D. Infrastruktura drogowa	do obiektu doprowadzają drogi lokalne o niskim natężeniu ruchu nie wymagające modernizacji
E. Oświetlenie	na terenie nie ma oświetlenia
F. Wspieranie sąsiedztwa	w sąsiednich sołectwach (Kikoły, Brody/ Brody-Parcele) występują miejsca o potencjale społeczno-twórczym
G. Aktywność społeczna	Stowarzyszenie Miłośników Fortu XVI w Czarnowie, Nasielska 50, 05-180 Pomiechówek
<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="text-align: center;"> <p>Fot. VIA. Widok na świetlicę. Źródło: opracowanie własne.</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Fot. VIB. Widok na plac zabaw. Źródło: opracowanie własne.</p> </div> </div>	
<div style="text-align: center;"> <p>Fot. VIC. Widok na boisko. Źródło: opracowanie własne.</p> </div>	

OBSZAR VII. Falborge Borowe	
Lista miejsc integracji społecznej występujących w obszarze	BRAK
A. Stan techniczny	n.d.
B. Zagospodarowanie terenu	n.d.
C. Występowanie barier	n.d.
D. Infrastruktura drogowa	n.d.
E. Oświetlenie	n.d.
F. Wspieranie sąsiedztwa	n.d.
G. Aktywność społeczna	BRAK

OBSZAR VIII. Goławice Pierwsze	
Lista miejsc integracji społecznej występujących w obszarze	boiska, plac zabaw, szkoła
A. Stan techniczny	obiekt wymaga modernizacji
B. Zagospodarowanie terenu	teren należący do szkoły oraz przyległy wymaga modernizacji zagospodarowania. Są możliwości włączenia terenu szkoły oraz terenu przyległego do systemu przestrzeni publicznej. Program nie odpowiada potrzebom szkoły jak i mieszkańcom.
C. Występowanie barier	teren jest niespójnie zagospodarowany i posiada ogrodzenia nie mające uzasadnienia. Teren jest zamykany co ogranicza użytkowanie.
D. Infrastruktura drogowa	teren leży przy drodze gminnej ze względu na obecność szkoły jest potrzeba modernizacji układu drogowego, ciągów pieszych oraz parkingów.
E. Oświetlenie	teren jest częściowo oświetlony wymaga modernizacji oświetlenia
F. Wspieranie sąsiedztwa	w sąsiednim sołectwie Śniadówko nie występuje miejsce o potencjale społeczno-twórczym, natomiast w sołectwie Goławice Drugie plac o potencjale społeczno-twórczym ma lokalny charakter. Ze względu na szkołę teren ma potencjał tworzenia miejsca społeczno-twórczego.
G. Aktywność społeczna	Ochotnicza Straż Pożarna w Goławicach Pierwszych, 05-180 Goławice Pierwsze

Fot. VIIIA. Widok na wejście na teren. Źródło: opracowanie własne.

Fot. VIIIB. Widok na boisko, plac zabaw i szkołę. Źródło: opracowanie własne.

Fot. VIIIC. Widok na boiska. Źródło: opracowanie własne.

OBSZAR IX. Goławice Drugie	
Lista miejsc integracji społecznej występujących w obszarze	altana, boisko, plac zabaw, świetlica
A. Stan techniczny	infrastruktura nie wymaga modernizacji
B. Zagospodarowanie terenu	teren jest właściwie zagospodarowany
C. Występowanie barier	teren jest otwarty z możliwością użytkowania całodobowego
D. Infrastruktura drogowa	na teren prowadzi droga lokalna zbyt wąska i bez możliwości modernizacji
E. Oświetlenie	na terenie nie ma oświetlenia
F. Wspieranie sąsiedztwa	teren ma charakter lokalny ze względu na bliskie sąsiedztwo zabudowy jednorodzinnej nie powinien oddziaływać poza lokalnie
G. Aktywność społeczna	BRAK
 <p>Fot. IXA. Widok na plac zabaw. Źródło: opracowanie własne.</p>	
 <p>Fot. IXB. Widok na altanę i świetlicę. Źródło: opracowanie własne.</p>	
 <p>Fot. IXC. Widok na boisko. Źródło: opracowanie własne.</p>	

OBSZAR X. Kikoły	
Lista miejsc integracji społecznej występujących w obszarze	boiska, plac zabaw, świetlica
A. Stan techniczny	infrastruktura jest w dobrym stanie i nie wymaga modernizacji
B. Zagospodarowanie terenu	teren jest właściwie zagospodarowany
C. Występowanie barier	obiekt jest w trakcie budowy z dobrym dostępem z przestrzeni publicznej
D. Infrastruktura drogowa	teren przylega do drogi lokalnej o niskim natężeniu ruchu
E. Oświetlenie	na terenie nie ma oświetlenia
F. Wspieranie sąsiedztwa	w sąsiadujących sołectwach (Czarnowo, Nowe Orzechowo) występują miejsca mogące pełnić funkcje społeczno-twórcze
G. Aktywność społeczna	BRAK

Fot. XA. Widok na świetlicę i boisko. Źródło: opracowanie własne.

Fot. XB. Widok na plac zabaw. Źródło: opracowanie własne.

OBSZAR XI. Kosewko	
Lista miejsc integracji społecznej występujących w obszarze	BRAK
A. Stan techniczny	n.d.
B. Zagospodarowanie terenu	n.d.
C. Występowanie barier	n.d.
D. Infrastruktura drogowa	n.d.
E. Oświetlenie	n.d.
F. Wspieranie sąsiedztwa	n.d.
G. Aktywność społeczna	BRAK

OBSZAR XII. Kosewo	
Lista miejsc integracji społecznej występujących w obszarze	biblioteka, boiska, plac zabaw
A. Stan techniczny	obiekt wymaga modernizacji
B. Zagospodarowanie terenu	przestrzenie są niespójnie zagospodarowane i powinny być połączone i włączone do systemu przestrzeni publicznej gminy
C. Występowanie barier	występują ogrodzenia utrudniające dostęp i wygodę użytkownika
D. Infrastruktura drogowa	do obiektów z drogi powiatowej prowadzi droga dojazdowa, która wraz z wewnętrznym systemem drogowym wymaga modernizacji
E. Oświetlenie	na terenie nie ma oświetlenia
F. Wspieranie sąsiedztwa	w sąsiadujących sołectwach (Cegielnia Kosewo, Nowy Modlin) występują miejsca mogące pełnić funkcje społeczno-twórcze. Ze względu na obecność biblioteki teren ma potencjał tworzenia miejsca społeczno-twórczego ponadlokalnego.
G. Aktywność społeczna	BRAK

Fot. XIIA. Widok na teren wejścia. Źródło: opracowanie własne.

Fot. XIIB. Widok na boiska. Źródło: opracowanie własne.

Fot. XIIC. Widok na wiatę i plac zabaw. Źródło: opracowanie własne.

Fot. XIID. Widok na komunalną zabudowę mieszkalną. Źródło: opracowanie własne.

OBSZAR XIII. Nowy Modlin	
Lista miejsc integracji społecznej występujących w obszarze	altana, boisko, place zabaw, świetlica
A. Stan techniczny	obiekty nie wymagają modernizacji
B. Zagospodarowanie terenu	obiekty wymagają ponownego zagospodarowania i przekształceń funkcjonalnych. Obszary mają niewykorzystany potencjał przestrzenny jako przestrzeń publiczną.
C. Występowanie barier	występują ogrodzenia utrudniające dostęp i wygodę użytkownika
D. Infrastruktura drogowa	na obiekt przy ulicy prowadzi droga o charakterze lokalnym o niskim natężeniu ruchu, natomiast skwer położony jest przy ruchliwej drodze powiatowej. W obydwu lokalizacjach nie ma organizacji parkingów
E. Oświetlenie	na terenie nie ma oświetlenia
F. Wspieranie sąsiedztwa	w sąsiadujących sołectwach (Kosewo, Stanisławowo) występują miejsca mogące pełnić funkcje społeczno-twórcze
G. Aktywność społeczna	Nowodworskie Stow. Motoryzacyjne NDMSM, SM ul. Osiedle 3/16
	
Fot. XIII A. Widok na świetlicę. Źródło: opracowanie własne.	Fot. XIII B. Widok na plac zabaw z altaną. Źródło: opracowanie własne.
	
Fot. XIII C. Widok na plac zabaw przy drodze powiatowej. Źródło: opracowanie własne.	

OBSZAR XIV. Nowe Orzechowo	
Lista miejsc integracji społecznej występujących w obszarze	altana, plac zabaw
A. Stan techniczny	obiekty nie wymagają modernizacji
B. Zagospodarowanie terenu	teren jest zagospodarowany właściwie
C. Występowanie barier	teren jest otwarty z dobrym dostępem od strony drogi
D. Infrastruktura drogowa	teren przyległy do wąskiej drogi o charakterze lokalnym o niskim natężeniu ruchu. Na terenie nie ma zorganizowanych parkingów
E. Oświetlenie	na terenie nie ma oświetlenia
F. Wspieranie sąsiedztwa	W sąsiadujących sołectwach (Kikoły, Stare Orzechowo) występują miejsca mogące pełnić funkcje społeczno-twórcze. Ze względu na wielkość nie powinny oddziaływać poza lokalnie
G. Aktywność społeczna	BRAK

Fot. XIVA. Widok na drogę i plac zabaw. Źródło: opracowanie własne.

Fot. XIVB. Widok na plac zabaw z altaną. Źródło: opracowanie własne.

OBSZAR XV. Stare Orzechowo	
Lista miejsc integracji społecznej występujących w obszarze	boisko, plac zabaw, szkoła
A. Stan techniczny	obiekty wymagają modernizacji
B. Zagospodarowanie terenu	obiekty wymagają ponownego zagospodarowania i przekształceń funkcjonalnych. Obszary mają niewykorzystany potencjał przestrzenny jako przestrzeń publiczną.
C. Występowanie barier	obiekt szkoły jest ogrodzony z ograniczonym dostępem
D. Infrastruktura drogowa	obiekt przyległy do drogi krajowej ze względu na bezpieczeństwo wymaga modernizacji układu drogowego i nowej organizacji układu wewnętrznych dróg i parkingów
E. Oświetlenie	teren częściowo oświetlony wymaga modernizacji oświetlenia
F. Wspieranie sąsiedztwa	W sąsiadujących sołectwach (Wójtostwo Zapiecki) nie występują miejsca mogące pełnić funkcje społeczno-twórcze. Ze względu na szkołę teren ma potencjał tworzenia miejsca społeczno-twórczego ponadlokalnego.
G. Aktywność społeczna	Stowarzyszenie "Młodzi dla Wsi", Stare Orzechowo 25 05-180 Stare Orzechowo
 <p>Fot. XVA. Widok na szkołę od strony drogi krajowej. Źródło: opracowanie własne.</p>	 <p>Fot. XVB. Widok na boisko i szkołę. Źródło: opracowanie własne.</p>

OBSZAR XVI. Pomiechowo	
Lista miejsc integracji społecznej występujących w obszarze	kościół, plac przedkościelny, świetlica
A. Stan techniczny	kościół i świetlica nie wymagają modernizacji
B. Zagospodarowanie terenu	zagospodarowanie placu przedkościelnego powinno zostać poddane modernizacji
C. Występowanie barier	do obiektów jest dobry dostęp z otwartej przestrzeni publicznej
D. Infrastruktura drogowa	obiekty przylegają do drogi gminnej o umiarkowanym natężeniu ruchu
E. Oświetlenie	teren częściowo oświetlony wymaga modernizacji oświetlenia
F. Wspieranie sąsiedztwa	W sąsiadujących sołectwach występują miejsca pełniące funkcje społeczno-twórcze. Ze względu na kościół teren ma potencjał tworzenia miejsca społeczno-twórczego ponadlokalnego.
G. Aktywność społeczna	BRAK
<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="text-align: center;"> <p>Fot. XVIA. Widok na plac przedkościelny i kościół. Źródło: opracowanie własne.</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Fot. XVIB. Widok na świetlicę. Źródło: opracowanie własne.</p> </div> </div>	

OBSZAR XVII. Pomiechówek	
Lista miejsc integracji społecznej występujących w obszarze	biblioteka, Gminny Ośrodek Kultury, plac zabaw
A. Stan techniczny	obiekt biblioteki jest nowo wybudowany. Budynek Gminnego Ośrodka Kultury wymaga modernizacji lub przebudowy. Plac zabaw wymaga modernizacji
B. Zagospodarowanie terenu	obiekty wymagają ponownego zagospodarowania i przekształceń funkcjonalnych. Obszary mają niewykorzystany potencjał przestrzenny jako przestrzeń publiczną
C. Występowanie barier	obiekty są ogrodzone z dobrym dostępem z przestrzeni publicznej, jednak występuje problem w lokalizacji obiektów
D. Infrastruktura drogowa	system drogowy wraz z ciągami pieszymi i pieszo-rowerowymi wymaga przeprojektowania i przebudowania wraz z poprawą komunikacji pieszej i pieszo-rowerowej z sołectwem Brody i Brody Parcele
E. Oświetlenie	teren częściowo oświetlony wymaga modernizacji oświetlenia
F. Wspieranie sąsiedztwa	ze względu na występowanie obiektów związanych z oświatą sołectwo pełni funkcje ponadlokalne i może oddziaływać regionalnie
G. Aktywność społeczna	Ochotnicza Straż Pożarna w Pomiechówku, Kilińskiego 1 05-180 Pomiechówek Stowarzyszenie Twórcza Dolina, ul. Szkolna 13A 05-180 Pomiechówek Stowarzyszenie „Rodzina w Drodze” Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Zarząd Gminny w Pomiechówku Stowarzyszenie Miłośników Fortu XVI w Czarnowie Towarzystwo Miłośników Pomiechówka Stowarzyszenie Rodziców „Zdrowe Dzieci”;

Fot. XVIIA. Widok na bibliotekę. Źródło: opracowanie własne.

Fot. XVIIIB. Widok na Gminny Ośrodek Kultury. Źródło: opracowanie własne.

Fot. XVIIIC. Widok na plac zabaw przy osiedlu wielorodzinnym. Źródło: opracowanie własne.

OBSZAR XVIII. Pomocnia	
Lista miejsc integracji społecznej występujących w obszarze	BRAK
A. Stan techniczny	n.d.
B. Zagospodarowanie terenu	n.d.
C. Występowanie barier	n.d.
D. Infrastruktura drogowa	n.d.
E. Oświetlenie	n.d.
F. Wspieranie sąsiedztwa	n.d.
G. Aktywność społeczna	BRAK

OBSZAR XIX. Stanisławowo	
Lista miejsc integracji społecznej występujących w obszarze	cerkiew, ośrodek pomocy społecznej, plac zabaw, świetlica
A. Stan techniczny	obiekty wymagają modernizacji
B. Zagospodarowanie terenu	obiekty wymagają ponownego zagospodarowania i przekształceń funkcjonalnych. Obszary mają niewykorzystany potencjał przestrzenny jako przestrzeń publiczną
C. Występowanie barier	występują ogrodzenia utrudniające dostęp i wygodę użytkownika
D. Infrastruktura drogowa	teren przyległy do wąskiej drogi o charakterze lokalnym o niskim natężeniu ruchu. brak jest zorganizowanych parkingów
E. Oświetlenie	teren częściowo oświetlony wymaga modernizacji oświetlenia
F. Wspieranie sąsiedztwa	W sąsiadujących sołectwach (Nowy Modlin, Pomiechówek) występują miejsca mogące pełnić funkcje społeczno-twórcze. W sołectwie Bronisławka nie występuje miejsce mogące pełnić funkcje społeczno-twórcze. Ze względu na cerkiew teren ma potencjał tworzenia miejsca społeczno twórczego ponadlokalnego.
G. Aktywność społeczna	Grand Agro Fundacja Ochrony Środowiska Naturalnego Fundacja Akademia Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego „Pro Polonia“;

Fot. XIXA. Widok na świetlicę oraz centrum opieki społecznej.
Źródło: opracowanie własne.

Fot. XIXB. Widok na świetlicę i plac zabaw. Źródło: opracowanie własne.

OBSZAR XX. Szczypiorno	
Lista miejsc integracji społecznej występujących w obszarze	boisko, klub wiejski, plac zabaw, świetlica
A. Stan techniczny	obiekty wymagają modernizacji
B. Zagospodarowanie terenu	obiekty wymagają ponownego zagospodarowania i przekształceń funkcjonalnych. Obszary mają niewykorzystany potencjał przestrzenny jako przestrzeń publiczna
C. Występowanie barier	występują ogrodzenia utrudniające dostęp i wygodę użytkownika
D. Infrastruktura drogowa	teren leży przy drodze powiatowej o umiarkowanym ruchu pojazdów. Przed obiektem jest konieczność organizacji ciągów pieszych i miejsc parkingowych
E. Oświetlenie	teren jest częściowo oświetlony wymaga modernizacji oświetlenia
F. Wspieranie sąsiedztwa	w sąsiadujących sołectwach (Kosewko, Śniadówko) nie występują miejsca mogące pełnić funkcje społeczno-twórcze.
G. Aktywność społeczna	BRAK

Fot. XXA. Widok na wejście do klubu wiejskiego i teren przy obiekcie. Źródło: opracowanie własne.

Fot. XXB. Widok na plac zabaw i klub wiejski. Źródło: opracowanie własne.

Fot. XXC. Widok na plac zabaw. Źródło: opracowanie własne.

Fot. XXD. Widok na boisko. Źródło: opracowanie własne.

OBSZAR XXI. Śniadówko	
Lista miejsc integracji społecznej występujących w obszarze	BRAK
A. Stan techniczny	n.d.
B. Zagospodarowanie terenu	n.d.
C. Występowanie barier	n.d.
D. Infrastruktura drogowa	n.d.
E. Oświetlenie	n.d.
F. Wspieranie sąsiedztwa	n.d.
G. Aktywność społeczna	BRAK

OBSZAR XXII. Wola Błędowska	
Lista miejsc integracji społecznej występujących w obszarze	BRAK
A. Stan techniczny	n.d.
B. Zagospodarowanie terenu	n.d.
C. Występowanie barier	n.d.
D. Infrastruktura drogowa	n.d.
E. Oświetlenie	n.d.
F. Wspieranie sąsiedztwa	n.d.
G. Aktywność społeczna	BRAK

OBSZAR XXIII. Wójtostwo	
Lista miejsc integracji społecznej występujących w obszarze	BRAK
A. Stan techniczny	n.d.
B. Zagospodarowanie terenu	n.d.
C. Występowanie barier	n.d.
D. Infrastruktura drogowa	n.d.
E. Oświetlenie	n.d.
F. Wspieranie sąsiedztwa	n.d.
G. Aktywność społeczna	BRAK

OBSZAR XXIV. Wólka Kikolska	
Lista miejsc integracji społecznej występujących w obszarze	plac zabaw, świetlica
A. Stan techniczny	obiekt nie wymaga modernizacji
B. Zagospodarowanie terenu	obiekt wymaga funkcjonalnych przekształceń w zagospodarowaniu terenu
C. Występowanie barier	występujące ogrodzenia utrudniają dostęp i wygodę użytkowania
D. Infrastruktura drogowa	teren przylega do wąskiej drogi o charakterze lokalnym o niskim natężeniu ruchu. Na terenie nie ma zorganizowanych parkingów
E. Oświetlenie	na terenie nie ma oświetlenia
F. Wspieranie sąsiedztwa	ze względu na peryferyjną lokalizację obiekt nie ma oddziaływania ponadlokalnego
G. Aktywność społeczna	BRAK
 <p>Fot. XXIVA. Widok na świetlicę i plac zabaw. Źródło: opracowanie własne.</p>	

OBSZAR XXV. Wymysły	
Lista miejsc integracji społecznej występujących w obszarze	altana, boisko, mini skatepark, plac zabaw
A. Stan techniczny	obiekty nie wymagają modernizacji
B. Zagospodarowanie terenu	obiekty wymagają ponownego zagospodarowania i przekształceń funkcjonalnych. Obszary mają niewykorzystany potencjał przestrzenny jako przestrzeń publiczną
C. Występowanie barier	występujące ogrodzenia utrudniają dostęp i wygodę użytkownika
D. Infrastruktura drogowa	teren przylega do drogi lokalnej o niskim natężeniu ruchu
E. Oświetlenie	na terenie nie ma oświetlenia
F. Wspieranie sąsiedztwa	W sąsiadującym sołectwie Cegielnia Kosewko występuje miejsce mogące pełnić funkcje społeczno twórcze. Ze względu na wielkość działki i usytuowanie teren może być wykorzystany przy organizacji imprez masowych o charakterze ponadlokalnym
G. Aktywność społeczna	"Boryna" - Stowarzyszenie Miłośników Tradycji i Kultury, Wymysły 27a 05-180 Wymysły Stowarzyszenie Przyjaciół Wsi Wymysły "Babiniec", Wymysły 61 05-180 Wymysły
	
	

OBSZAR XXVI. Zapiecek	
Lista miejsc integracji społecznej występujących w obszarze	BRAK
A. Stan techniczny	n.d.
B. Zagospodarowanie terenu	n.d.
C. Występowanie barier	n.d.
D. Infrastruktura drogowa	n.d.
E. Oświetlenie	n.d.
F. Wspieranie sąsiedztwa	n.d.
G. Aktywność społeczna	BRAK

Informacje zebrane podczas badań terenowych i przedstawione w powyższych kartach obszarów posłużyły do stworzenia syntetycznej tabeli zestawiającej kryteria oraz wyniki analizy obiektów w każdym obszarze. Suma uzyskanych w ten sposób punktów wskazuje wyższy lub niższy poziom kryzysu przestrzenno-społecznego występujący w każdym z kryteriów. Do określenia wartości krytycznej, powyżej której sytuację analizowanych miejsc dystrybucji usług społecznych określono jako kryzysową, posłużono się uśrednioną wartością dla wszystkich obszarów podlegających analizie. Obiekty i obszary posiadające największą liczbę wskaźników kryzysowych A-G mogą zostać włączone w obszar zdegradowany i rewitalizacji²³. Wyniki przedstawiono w Tabeli 21.

wskaźnik 9 stanu przestrzennego miejsc dystrybucji usług społecznych

Dziewięć spośród badanych obszarów sołectw – Błędówko, Bronisławka, Falborge Borowe, Kosewko, Pomocnia, Śniadówko, Wola Błędowska, Wójtostwo oraz Zapiecki – nie posiada żadnych obiektów ani przestrzeni, które można by określić mianem miejsc integracji społecznej. W pozostałych obszarach zaobserwowano różne miejsca integracji społecznej. Najczęściej spotykanym są: plac zabaw (w 16 obszarach) oraz boisko (w 12 obszarach) o różnym stanie technicznym i jakości przestrzennej terenu zagospodarowania i obsługi infrastrukturalnej. Obiektom tym często towarzyszą wiaty lub altany.

Do najbardziej aktywnie integrujących społeczność lokalną obiektów należą placówki oświatowe, obiekty lokalnej aktywności, biblioteki itp. W 9 obszarach (Błędowo, Czarnowo, Goławice Drugie, Kikoły, Nowy Modlin, Pomiechowo, Stanisławowo, Szczypiorno, Wólka Kikolska) występują świetlice, w jednym świetlicę zastąpił klub wiejski (Szczypiorno). W Brodach/ Brodach-Parcele, Goławicach Pierwszych oraz Starym Orzechowie zlokalizowane są szkoły, natomiast w Pomiechówku – Gminny Ośrodek Kultury oraz biblioteka (z filią w Kosewie), a w Stanisławowie – ośrodek pomocy społecznej. W Stanisławowie zlokalizowana jest cerkiew, natomiast w Pomiechowie – kościół.

Obszary sołectw Błędowo, Brody/ Brody-Parcele, Goławice Pierwsze, Kosewo, Stare Orzechowo, Pomiechowo, Pomiechówek, Stanisławowo, Szczypiorno, Wymysły określono jako posiadające potencjał „wspierania sąsiedztwa” – są to albo sołectwa, których obszary sąsiadujące nie posiadają miejsc integracji społecznej o potencjale społeczno-twórczym, albo też obszary, które dzięki swojej infrastrukturze społecznej albo zasobom przestrzennym – niezabudowanym działkom należącym do zarządu gminy lub ww. obiektom mają charakter społeczno-twórczym o zasięgu ponadlokalnym. W przypadku Błędowa i Wymysłów są to działki, które można zagospodarować na imprezy masowe. W pozostałych obszarach występują obiekty typu świetlic, szkół, bibliotek itp.

Zero-jedynkowa analiza wskaźników badanych obszarów określiła średni poziom wskaźników występujących w badanych obszarach wskazujących na potrzebę lub możliwość przeprowadzenia procesu rewitalizacji na 2,96 na obszar. Obszary z liczbą takich wskaźników równych 3 lub więcej zostały zatem określone jako obszary kryzysu przestrzenno-społecznego miejsc integracji społecznej. Są to:

1. Błędowo	8. Pomiechowo
2. Brody/ Brody-Parcele	9. Pomiechówek
3. Czarnowo	10. Stanisławowo
4. Goławice Pierwsze	11. Szczypiorno
5. Kosewo	12. Wólka Kikolska
6. Nowy Modlin	13. Wymysły
7. Stare Orzechowo	

23 W uzależnieniu rzecz jasna od wartości pozostałych wskaźników społecznych, przestrzennych i gospodarczych.

Program Rewitalizacji gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 z perspektywą do 2030 roku

WSKAŹNIKI PRZESTRZENNE										
Nr obszaru	Nazwa obszaru	ANALIZA STANU PRZESTRZENNEGO ISTNIEJĄCYCH MIEJSC DYSTRYBUCJI USŁUG SPOŁECZNYCH								
		9								
		lista miejsc integracji społecznej	A STAN TECHNICZNY: Potrzeba remontu i rozbudowy pod nowe funkcje [TAK-1, NIE-0]	B ZAGOSPODAROWANIE TERENU: potrzeba modernizacji zagospodarowania terenu [TAK-1, NIE-0]	C WYSTĘPOWANIE BARIER: potrzeba poprawy dostępności [TAK-1, NIE-0]	D INFRASTRUKTURA DROGOWA: potrzeba poprawy infrastruktury drogowej doprowadzającej [TAK-1, NIE-0]	E OSWIETLENIE: potrzeba oświetlenia terenu dla poprawy bezpieczeństwa i funkcjonowania obiektu [TAK- 1, NIE-0]	F WSPIERANIE SASIEDZTW: możliwość stworzenia miejsc społeczno-twórczych dla innych społeczeństw [TAK-1, NIE-0]	G AKTYWIZACJA SPOŁECZNA: potrzeba miejsc dla działających organizacji pozarządowych [TAK-1, NIE-0]	Liczba wskaźników odbiegających od norm OBSZARY KRYZYSU PRZESTRZENNO- SPOŁECZNEGO MIEJSC INTEGRACJI SPOŁECZNEJ
I	Błądowo	boisko, plac zabaw, świetlica	1	1	0	1	1	1	0	5
II	Błądówko	brak	0	0	0	0	0	0	0	0
III	Brody, Brody Parcele	boiska, park, place zabaw, plaża, przedszkole, siłownia, szkoła, targ, żłobek	0	1	1	1	1	1	1	6
IV	Bronisławka	brak	0	0	0	0	0	0	0	0
V	Cegielnia Kosewo	boisko, plac zabaw, wiaty	0	0	0	0	1	0	0	1
VI	Czarnowo	boisko, plac zabaw, świetlica	0	0	1	0	1	0	1	3
VII	Falbogi Borowe	brak	0	0	0	0	0	0	0	0
VIII	Golawice Pierwsze	boisko, plac zabaw, szkoła	1	1	1	1	1	1	1	7
IX	Golawice Drugie	altana, boisko, plac zabaw, świetlica	0	0	0	1	1	0	0	2
X	Kikoly	boisko, plac zabaw, szkoła	0	0	0	0	1	0	0	1
XI	Kosewko	brak	0	0	0	0	0	0	0	0
XII	Kosewo	biblioteka, boiska, plac zabaw	1	1	1	1	1	1	0	6
XIII	Nowy Modlin	altana, boisko, place zabaw, świetlica	0	1	1	1	1	0	1	5
XIV	Nowe Orzechowo	altana, plac zabaw	0	0	0	1	1	0	0	2
XV	Stare Orzechowo	boisko, plac zabaw, szkoła	1	1	1	1	1	1	1	7
XVI	Pomiechowo	kościół, plac przedkościelny, świetlica	0	0	0	1	1	1	0	3
XVII	Pomiechówek	biblioteka, Gminny Ośrodek Kultury, plac zabaw	1	1	1	1	1	1	1	7
XVIII	Pomocnia	brak	0	0	0	0	0	0	0	0
XIX	Stanisławowo	cerkiew, ośrodek pomocy społecznej, plac zabaw, świetlica	1	1	1	1	1	1	1	7
XX	Szczypiorno	boisko, klub wiejski, plac zabaw, świetlica	1	1	1	1	1	1	0	6
XXI	Śniadówko	brak	0	0	0	0	0	0	0	0
XXII	Wola Błądowska	brak	0	0	0	0	0	0	0	0
XXIII	Wójtostwo	brak	0	0	0	0	0	0	0	0
XXIV	Wólka Kikolska	plac zabaw, świetlica	0	1	1	1	1	0	0	4
XXV	Wymysły	altana, boisko, mini skatepark, plac zabaw	0	1	1	0	1	1	1	5
XXVI	Zapiecki	brak	0	0	0	0	0	0	0	0
ŚREDNIA:										2,96

* źródło danych: badania terenowe

OBJAŚNIENIA:

1	występowanie kryzysu w wymienionych aspektach oraz potrzeby prowadzenia działań naprawczych	
0	brak występowania kryzysu w wymienionych aspektach oraz potrzeby prowadzenia działań naprawczych w istniejących miejscach integracji lub brak miejsc integracji społecznej	Miejsca integracji społecznej występujące na oszarze gminy: altana, biblioteka, boisko, cerkiew, GOK, klub wiejski, kościół, mini skatepark, ośrodek opieki społecznej, park, park leśny, plac przedkościelny, plac zabaw, plaża, przedszkole, siłownia, świetlica, szkoła, szkoła, targ, wiaty, żłobek

Tabela 21. Analiza przestrzenno-społeczna miejsc integracji społecznej badanych obszarów w gminie Pomiechówek. Źródło: opracowanie własne.

Unia Europejska
Fundusz Spójności

WSKAŹNIK 10

W przypadku wskaźnika 10 – **obecność obiektów w ewidencji lub rejestrze zabytków** – pod uwagę wzięto bezwzględną liczbę obiektów zarejestrowanych w wojewódzkim rejestrze zabytków²⁴ oraz gminnej ewidencji zabytków²⁵, zlokalizowanych w badanych obszarach²⁶ (Tabela 2) oraz będących w złym stanie technicznym. Występowanie obiektów w złym stanie technicznym uznano jako czynnik kryzysowy w związku z nakładem finansowym niezbędnym do przywrócenia obiektu do należytego stanu i późniejszego utrzymania, która to konieczność wynika z polskich przepisów prawnych²⁷.

WSKAŹNIK 11

W przypadku wskaźnika 11 – **obecność uciążliwości komunikacyjnych** – pod uwagę wzięto następujące czynniki, opisane szczegółowo w Rozdziale 4.1.2:

- przebieg Drogi Krajowej nr 62 – przy czym zero-jedynkowo jako zakres kryzysowy wskaźnika określono przebieg drogi przez badany obszar, bez rozpatrywania danych szczegółowych na temat stanu drogi,
- przebieg magistrali kolejowej E-65 Warszawa – Gdańsk – przy czym zero-jedynkowo jako zakres kryzysowy wskaźnika określono obecność trasy przebiegu magistrali przez badany obszar, bez rozpatrywania danych szczegółowych dotyczących przepraw kolejowych, stacji itd.,
- obszar ograniczonego użytkowania Portu Lotniczego Warszawa-Modlin – przy czym zero-jedynkowo jako zakres kryzysowy wskaźnika określono obecność obszaru ograniczonego użytkowania w badanych obszarach.

WSKAŹNIK 12

W przypadku wskaźnika 12 – **obecność przestrzeni generujących największe zagrożenia dla ruchu pieszego i samochodowego** – pod uwagę wzięto liczbę wypadków i kolizji drogowych w przeliczeniu procentowym na populację badanego obszaru. Dane zaczerpnięte do analizy zostały przedstawione w Tabeli 13 w rozdziale 4.1.8.

WSKAŹNIK 13

W przypadku wskaźnika 13 – **aktywne podmioty gospodarcze** – pod uwagę wzięto liczbę przedsiębiorstw zarejestrowanych w badanych obszarach w przeliczeniu procentowym na liczbę mieszkańców każdego z badanych obszarów.

I.Błędowo – 15	X.Kikoły – 11	XIX.Stanisławowo – 54
II.Błędówko – 4	XI.Kosewko – 24	XX.Szczypiorno – 11
III.Brody, Brody-Parcele – 10	XII.Kosewo – 4	XXI.Śniadówko – 9
IV.Bronisławka – 4	XIII. Nowy Modlin – 32	XXII.Wola Błędowska – 0
V.Cegielnia Kosewo – 8	XIV.Nowe Orzechowo – 4	XXIII.Wójtostwo – 3
VI.Czarnowo – 18	XV.Stare Orzechowo – 8	XXIV.Wólka Kikolska – 5

24 Spis obiektów i zespołów obiektów wpisanych do tegoż rejestru znaleźć można na stronie internetowej Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków – <http://www.mwzk.pl/rejestr-i-ewidencja-zabytkow>.

25 Spis obiektów i zespołów obiektów wpisanych do tejże ewidencji znajduje się w zarządzeniu Nr 17/2014 Wójta Gminy Pomiechówek z dnia 6 marca 2014 r. w sprawie przyjęcia Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Pomiechówek (<http://www.bip.pomiechówek.pl/index.php?cmd=zawartosc&opt=pokaz&id=5479>).

26 Przy czym obiekty zlokalizowane w jednym zespole, np. fortowym, klasyfikowano jako jeden obiekt.

27 A zwłaszcza Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U.03.162.1568 z późn. zm.) oraz akty wykonawcze do ustawy.

VII.Falborgi Borowe – 1	XVI.Pomiechowo – 11	XXV.Wymysły – 24
VIII.Goławice Pierwsze – 35	XVII.Pomiechówek – 269	XXVI.Zapiecki – 1
IX.Goławice Drugie – 2	XVIII.Pomocnia – 2	gmina Pomiechówek – 569

Wyniki analizy przedstawiono zbiorczo w Tabeli 22.

Sołectwa Brody/ Brody-Parcele oraz Pomiechówek charakteryzują się największym stopniem kumulacji kryzysu natury przestrzennej. Jako obszary centralne gminy otrzymują największe obciążenie ruchem samochodowym; znajduje się w nich największa kumulacja miejsc dystrybucji usług społecznych przy jednoczesnym złym ich stanie. Nie występuje tu typowy dla niewielkich miejscowości centralnych przestrzeni, która funkcjonowałaby jako miejsce centralne – swoisty rynek gminy, dopasowany przestrzennie do jej charakteru.

Program Rewitalizacji gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 z perspektywą do 2030 roku

WSKAŹNIKI PRZESTRZENNE						WSKAŹNIKI GOSPODARCZE	
Nr obszaru	Nazwa obszaru	9	10	11	12	Liczba wskaźników odbiegających od norm: OBSZARY KRYZYSU PRZESTRZENNEGO	13
		Stan przestrzenny istniejących miejsc usług społecznych [wartość – patrz Tabela 21]	Obiekty w ewidencji lub rejestrze zabytków [liczba obiektów obecnych w badanym obszarze będących w złym stanie technicznym]	Obecność uciążliwości komunikacyjnych (obecność drogi krajowej nr 62 i/lub obszaru ograniczonego użytkowania dla portu lotniczego Warszawa Modlin i/lub magistrali kolejowej E-65 Wwa-Gdańsk [TAK-1/2/3, NIE-0])	Obecność przestrzeni generujących największe zagrożenia dla ruchu pieszego i samochodowego [liczba wypadków i kolizji drogowych w przeliczeniu procentowym na populację badanego obszaru]		Aktywne podmioty gospodarcze [udział % liczby podmiotów w populacji badanego obszaru]
I	Błędowo	5	0	0	0,45%	1	6,73%
II	Błędówko	0	0	0	0,00%	0	4,30%
III	Brody, Brody Parcele	6	1	2	1,81%	4	0,43%
IV	Bronisławka	0	0	1	0,00%	1	2,94%
V	Cegielnia Kosewo	1	0	0	0,00%	0	3,17%
VI	Czarnowo	3	1	2	0,29%	3	5,23%
VII	Falbogi Borowe	0	0	0	0,00%	0	5,26%
VIII	Golawice Pierwsze	7	7	1	0,00%	3	7,23%
IX	Golawice Drugie	2	0	0	0,00%	0	1,00%
X	Kikoły	1	1	1	0,00%	2	4,98%
XI	Kosewko	0	0	0	0,34%	0	8,19%
XII	Kosewo	6	1	1	0,00%	3	2,19%
XIII	Nowy Modlin	5	1	2	0,29%	3	4,69%
XIV	Nowe Orzechowo	2	0	1	0,00%	1	3,39%
XV	Stare Orzechowo	7	0	1	0,00%	2	4,26%
XVI	Pomiechowo	3	1	1	0,00%	3	3,62%
XVII	Pomiechówek	7	1	1	5,66%	4	27,70%
XVIII	Pomocnia	0	1	0	0,00%	1	3,92%
XIX	Stanisławowo	7	1	3	0,00%	3	11,59%
XX	Szczypiorno	6	1	0	0,00%	2	3,77%
XXI	Śniadówko	0	0	0	0,00%	0	3,67%
XXII	Wola Błędowska	0	2	0	0,00%	1	0,00%
XXIII	Wójtostwo	0	0	1	0,00%	1	2,61%
XXIV	Wólka Kikołska	4	0	0	0,00%	1	5,43%
XXV	Wymysły	5	0	0	0,00%	1	7,82%
XXVI	Zapiecki	0	0	0	0,00%	0	1,05%
Gmina Pomiechówek					1,17%		6,5%

Tabela 22. Analiza zjawisk przestrzennych oraz gospodarczych badanych obszarów w gminie Pomiechówek. Źródło: opracowanie własne.

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Wyznaczenie Obszaru Zdegradowanego

Te obszary, w których analiza wykazała występowanie minimum jednego stanu kryzysowego natury przestrzennej lub gospodarczej, a które należą do grona 16 obszarów objętych kryzysem społecznym, zaliczono finalnie do Obszaru Zdegradowanego (Tabela 23).

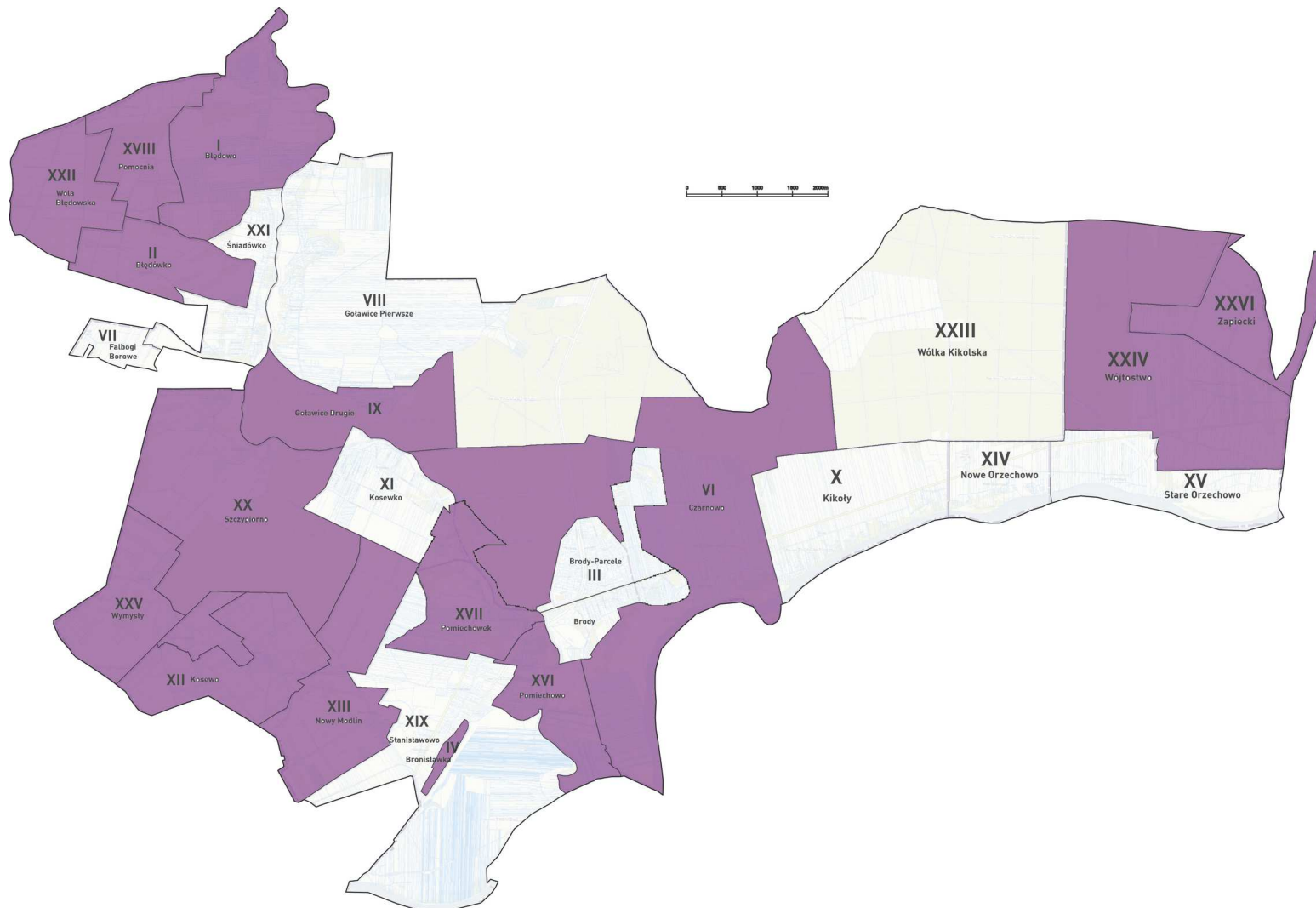
OKREŚLENIE OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH		
Obszary o min. 1 wskaźniku wskazującym sytuację kryzysu przestrzennego lub gospodarczego (oznaczenie kolorem; w nawiasie podano liczbę wskaźników kryzysowych)	Obszary o kumulacji wskaźników kryzysu społecznego (oznaczenie kolorem)	OBSZAR ZDEGRADOWANY [OZ]
Błędowo [1]	Błędowo	OZ
Błędówko [1]	Błędówko	OZ
Brody, Brody Parcele [5]	Brody, Brody Parcele	
Bronisławka [2]	Bronisławka	OZ
Cegielnia Kosewo [1]	Cegielnia Kosewo	OZ
Czarnowo [4]	Czarnowo	OZ
Falbogi Borowe [1]	Falbogi Borowe	
Goławice Pierwsze [3]	Goławice Pierwsze	
Goławice Drugie [1]	Goławice Drugie	OZ
Kikoły [3]	Kikoły	
Kosewko [0]	Kosewko	
Kosewo [4]	Kosewo	OZ
Nowy Modlin [4]	Nowy Modlin	OZ
Nowe Orzechowo [2]	Nowe Orzechowo	
Stare Orzechowo [3]	Stare Orzechowo	
Pomiechowo [4]	Pomiechowo	OZ
Pomiechówek [4]	Pomiechówek	OZ
Pomocnia [2]	Pomocnia	OZ
Stanisławowo [3]	Stanisławowo	
Szczypiorno [3]	Szczypiorno	OZ
Śniadówko [1]	Śniadówko	
Woła Błędowska [2]	Woła Błędowska	OZ
Wójtostwo [2]	Wójtostwo	OZ
Wólka Kikolska [2]	Wólka Kikolska	
Wymysły [1]	Wymysły	OZ
Zapiecki [1]	Zapiecki	OZ

Tabela 23. Finalne wyznaczenie Obszaru Zdegradowanego w gminie Pomiechówek. W pierwszej kolumnie na zielono oznaczono obszary sołectw, w których występuje minimum jeden kryzys natury przestrzenno-społecznej, przestrzennej lub gospodarczej (cyfry w nawiasie przedstawiają liczbę wskaźników poniżej średniej gminy). W kolumnie środkowej na czerwono oznaczono obszary występowania kumulacji negatywnych zjawisk społecznych. W ostatniej kolumnie oznaczono obszary sołectw określonych sumarycznie jako OBSZAR ZDEGRADOWANY (OZ). Źródło: opracowanie własne.

Obszar Zdegradowany gminy Pomiechówek obejmuje zatem teren 16 sołectw (Ilustracja 7), tj.:

1. Błędowo	9. Pomiechowo
2. Błędówko	10. Pomiechówek
3. Bronisławka	11. Pomocnia
4. Cegielnia-Kosewo	12. Szczypiorno
5. Czarnowo	13. Wójtostwo
6. Goławice Drugie	14. Wólka Kikolska
7. Kosewo	15. Wymysły
8. Nowy Modlin	16. Zapiecki

W czterech z określonych jako Obszar Zdegradowany sołectwach występuje tylko 1 czynnik kryzysowy inny niż społeczny. We wszystkich z nich jednak wystąpiła kumulacja negatywnych zjawisk społecznych, zatem możliwe było wyznaczenie ich jako Obszar Zdegradowany. W Błędowie i Wymysłach ten jeden dodatkowy czynnik jest o tyle istotny, że dotyczy stanu przestrzenno występujących na terenie sołectwa miejsc dystrybucji usług społecznych i integracji społecznej (patrz Tabela 22). Zauważyć także można, że w trzech sołectwach, tj. Goławice Pierwsze, Stare Orzechowo oraz Pomiechowo – pomimo dużej kumulacji negatywnych zjawisk przestrzenno-gospodarczych brak jest występowania tam kumulacji kryzysu natury społecznej. Niemniej jednak istotnym było odnotowanie tych zależności dla przyszłego planowania przemian i projektów rewitalizacji.

Ilustracja 7: Granice Obszaru Zdegradowanego gminy Pomiechówek. Źródło: opracowanie własne.

4.2.4 Analiza pogłębiona. Wyznaczenie Obszaru Rewitalizacji

W ramach analizy pogłębionej szczegółowym badaniom poddano Obszar Zdegradowany oraz obszary mogące na niego bezpośrednio oddziaływać. Obszarami oddziałującymi na Obszar Zdegradowany są te sołectwa, na których terenie znajdują się ośrodki oświaty (Goławice Pierwsze, Stare Orzechowo), a nie należące do Obszaru Zdegradowanego.

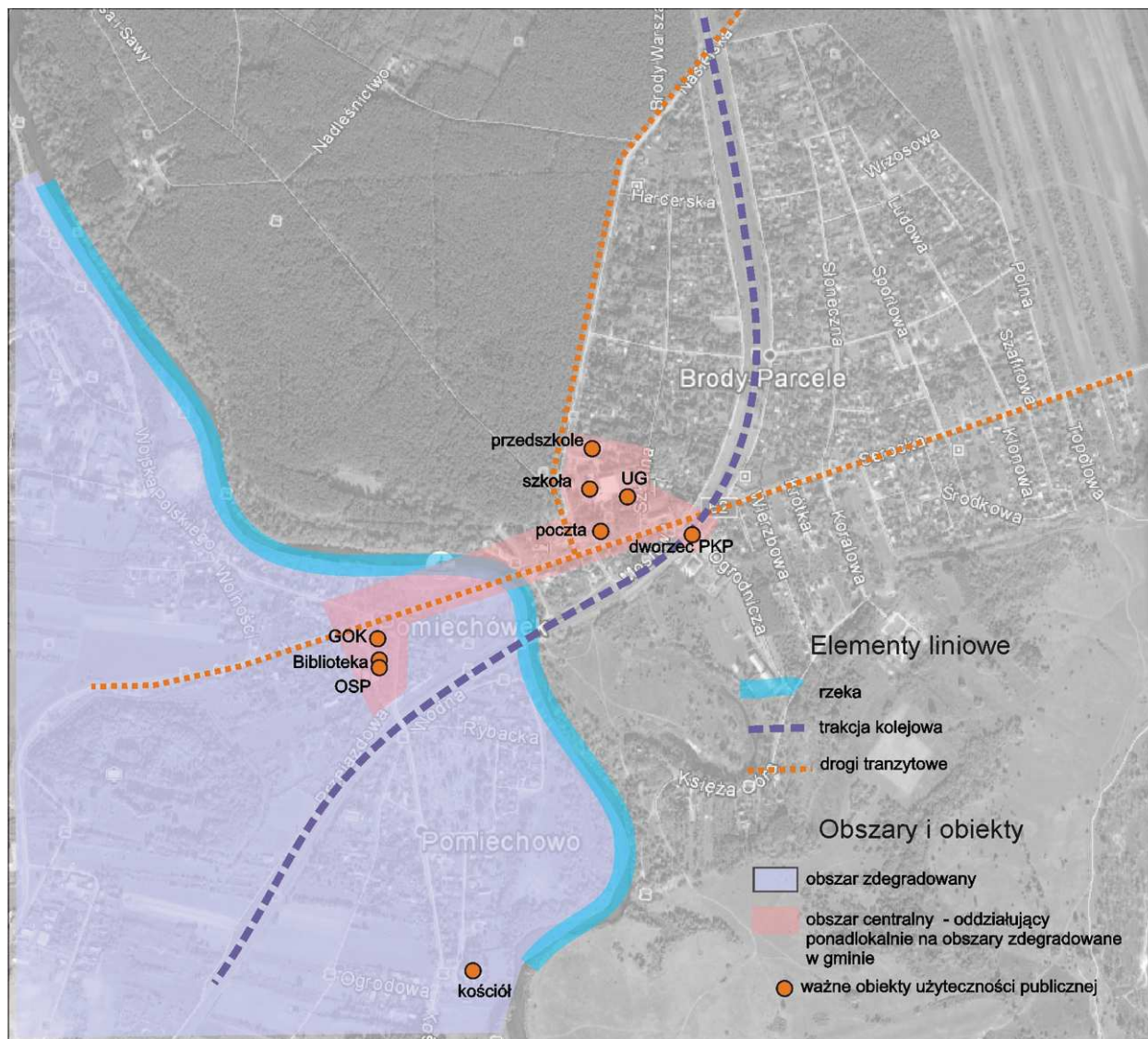
Analizie zostały poddane także obszary cenne przyrodniczo oraz tereny mogące pełnić funkcje rekreacyjne dla mieszkańców Obszaru Zdegradowanego. Wyznaczenie miejsc pod rekreację w strategicznych lokalizacjach ma na celu wykorzystanie potencjału przyrodniczego i turystycznego, zwiększenie oferty i rozwój infrastruktury turystycznej na obszarach zdegradowanych, ułatwienie dostępności, kanalizowanie ruchu turystycznego oraz – dzięki tym działaniom – prowadzenie do zwiększenia aktywności i konkurencyjności gospodarczej na obszarach zdegradowanych w gminie.

Badania wykonano na podstawie trzech głównych form gromadzenia danych, tj.:

- A) prowadzenia **szczegółowej analizy przestrzennej** Obszaru Zdegradowanego. W okresie czerwiec – wrzesień 2016 odbyły się kilkukrotne wyjazdy terenowe, podczas których robiono szczegółową dokumentację fotograficzną wraz z inwentaryzacją obiektów społeczno-twórczych, takich jak przykładowo świetlice wiejskie. Zidentyfikowano obiekty i obszary współtworzące lub mające potencjał współtworzenia Lokalnych Centrów Integracji Społecznej, które stanowią główny trzon Obszaru Rewitalizacji. Analizę tę wykonano równoległe z diagnozą wstępną wskaźnikową obszarów sołectw (patrz: Rozdz. 4.2.3). Jej wyniki podsumowano w podrozdziale 4.2.4.1;
- B) gromadzenia i analizy danych i szczegółowych informacji pozyskanych w Urzędzie Gminy odnośnie obszarów gminy podlegających największym kryzysom, a także obszarów i obiektów stanowiących dla władz samorządowych potencjał społeczno twórczy i gospodarczy. Analiza pozwoliła na rozszerzenie lub uściślenie obiektów i miejsc tworzących Obszar Rewitalizacji. Jej wyniki podsumowano w podrozdziale 4.2.4.1 (dane pozyskane z Urzędu Gminy stanowiły uzupełnienie listy wykonanej po pierwszej części A. analizy);
- C) przeprowadzenia ankiety potencjalnych inicjatyw lokalnych istotnych dla mieszkańców oraz wywiadów z organizacjami pozarządowymi oraz mieszkańcami gminy. Wyniki uzyskane w ramach części partycypacyjnej badania zostały przedstawione w Załączniku 1²⁸ do PR. Pozyskane dane umożliwiły doprecyzowanie granic Obszaru Rewitalizacji, a także – a tak naprawdę przede wszystkim – wyłoniły obszerny zestaw infrastrukturalno-społecznych potrzeb mieszkańców i lokalnych organizacji pozarządowych, zebrany we wnioski i propozycje projektów do ich ujęcia w PR.

Oprócz analiz szczegółowych obiektów, które wynikły w toku ich identyfikacji i weryfikacji potrzeb rewitalizacyjnych, analizie kompozycyjnej oraz potencjału funkcji publicznych poddano centrum gminy, na które składa się część obszarów sołectwa Brody/Brody-Parcele, Pomiechówek i Pomiechowo (Ilustracja 8). Z racji rangi tej przestrzeni, stanowiącej najistotniejszy obszar centralizacji usług, teren o najwyższym potencjale społeczno-twórczym, musiał on podlegać dodatkowo, ujętemu całościowo badaniu stanu zagospodarowania. Badanie miało na celu określenie barier rozwoju przestrzennego występującego w terenie, co z kolei pozwoliło na stworzenie wytycznych do planowanych przekształceń obszaru.

28 Patrz: część 3 i 4 konsultacji społecznych w Załączniku 1.

Ilustracja 8: Analiza kompozycyjna ważnych elementów liniowych i potencjału funkcji publicznych centrum Pomiechówka w oddziaływaniu na inne obszary zdegradowane. Źródło: opracowanie własne.

4.2.4.1. Wyznaczenie obiektów i obszarów istotnych z punktu widzenia rozwoju Lokalnych Centrów Integracji Społecznej do ujęcia w Obszarze Rewitalizacji

Identyfikacja obiektów współtworzących Lokalne Centra Integracji Społecznej

Pośród typologii obiektów i obszarów zidentyfikowanych jako współtworzące lub mające potencjał współtworzenia Lokalnych Centrów Integracji Społecznej były:

- ośrodki oświaty,
- obiekty użyteczności publicznej,
- kluby wiejskie i świetlice w sołectwach,
- tereny rekreacyjne,
- obiekty sakralne.

Ich charakterystyka oraz identyfikacja konkretnych obiektów została ujęta w Tabeli 24.

Analiza stanu technicznego, zagospodarowania terenu, występowania barier przestrzennych, stanu infrastruktury doprowadzającej, stanu oświetlenia, stanu aktualnej aktywności społecznej obiektów i terenów stanowiących Lokalne Centra Aktywności Społecznej w postaci wszystkich wyżej wymienionych obiektów wraz z towarzyszącą infrastrukturą przestrzenną były przedmiotem szczegółowej analizy dokonanej w rozdziale 4.2.3. Analiza ta wskazuje słabe punkty obiektów. Pozwoliła na sformułowanie zadań projektowych zmierzających do wzrostu atrakcyjności obiektów i przestrzeni zarówno pod względem fizycznym, jak i społecznym.

typ obiektu/ obszaru	funkcje	zidentyfikowane obiekty na terenie OZ i w obszarach mogących bezpośrednio oddziaływać na OZ
ośrodki oświaty*	miejsca społecznotwórcze, integrujące dzieci z wielu sołectw oraz ich rodziców, miejsca organizacji ważnych wydarzeń gminnych	<p>Obiekty na terenie OZ: BRAK</p> <p>Obiekty w obszarach mogących bezpośrednio oddziaływać na OZ: Szkoła Podstawowa im Gen. Wiktora Thommee w Brodach Parcelach – poza OZ (sołectwo Brody/ Brody-Parcele) Gimnazjum im. Sławoja Felicjana Składkowskiego – poza OZ (sołectwo Brody/ Brody Parcele) Publiczne Przedszkole "Pod dębami" – poza OZ (sołectwo Brody/ Brody-Parcele) Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. gen. W. Sikorskiego – poza OZ (sołectwo Brody/ Brody-Parcele) Szkoła Podstawowa im. Janusza Kusocińskiego w Goławicach Pierwszych – poza OZ (sołectwo Goławice Pierwsze) Szkoła Podstawowa im. Wandy Chotomskiej w Starym Orzechowie – poza OZ (sołectwo Stare Orzechowo) Przedszkole w Starym Orzechowie – poza OZ (sołectwo Stare Orzechowo)</p>
obiekty użyteczności publicznej	miejsca interakcji społecznej	<p>Obiekty na terenie OZ: Gminny Ośrodek Kultury oraz Biblioteka Publiczna w Pomiechówku (OZ Pomiechówek) Remiza Ochotniczej Straży Pożarnej w Pomiechówku (OZ Pomiechówek) Filia Biblioteki Publicznej w Kosewie (OZ Kosewo) Centrum Integracji Społecznej w Brodach Parcelach – poza OZ (sołectwo Brody/ Brody-Parcele)</p> <p>Obiekty w obszarach mogących bezpośrednio oddziaływać na OZ: Urząd Gminy Pomiechówek – poza OZ (sołectwo Brody/ Brody-Parcele) Urząd Pocztowy w Pomiechówku – poza OZ (sołectwo Brody/ Brody-Parcele) Dworzec kolejowy – poza OZ (sołectwo Brody/ Brody-Parcele) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brodach/ Brodach-Parcele – poza OZ (sołectwo Brody/ Brody-Parcele) Remiza Ochotniczej Straży Pożarnej w Goławicach Pierwszych – poza OZ (sołectwo Goławice Pierwsza)</p>
kluby i świetlice	miejsca społecznotwórcze, miejsca spotkań i wydarzeń	<p>Obiekty na terenie OZ: Świetlica w Błędowie (OZ Błędowo) Klub wiejski i świetlica w Szczypiornie (OZ Szczypiorno) Klub wiejski w Kosewie (OZ Kosewo) Świetlica w Nowym Modlinie (OZ Nowy Modlin)</p>

obszary rekreacyjne*	miejsca wypoczynku, aktywności sportowej, działań gospodarczych związanych z turystyką i rekreacją	<p>Obiekty na terenie OZ:</p> <p>boisko, plac zabaw - działka ze świetlicą w Błędowie (OZ Błędowo)</p> <p>boiska, plac zabaw na działce gminnej w Kosewie (OZ Kosewo)</p> <p>boisko, plac zabaw - działka ze świetlicą w Nowym Modlinie (OZ Nowy Modlin)</p> <p>plac zabaw w Pomiechówku (OZ Pomiechówek)</p> <p>boisko, plac zabaw przy przy klubie wiejskim i świetlicy w Szczypiornie (OZ Szczypiorno)</p> <p>Obiekty w obszarach mogących bezpośrednio oddziaływać na OZ:</p> <p>altana, boisko, mini skatepark, plac zabaw na działce gminnej w Wymysłach (OZ Wymysły)</p> <p>boisko, park, place zabaw, przedszkole, szkoła – poza OZ (sołectwo Brody/ Brody-Parcele)</p> <p>boiska, plac zabaw przy SP w Goławicach Pierwszych – poza OZ (sołectwo Goławice Pierwsze)</p> <p>boisko, plac zabaw przy SP w Starym Orzechowie – poza OZ (sołectwo Stare Orzechowo)</p>
obiekty sakralne	miejsca kulturowe i społecznotwórcze, miejsca obchodów świąt	<p>Obiekty na terenie OZ:</p> <p>Kościół św. Anny w Pomiechowie (OZ Pomiechowo)</p> <p>Obiekty w obszarach mogących bezpośrednio oddziaływać na OZ:</p> <p>Kaplica w Starym Orzechowie (poza OZ, Stare Orzechowo)</p>

Tabela 24. Identyfikacja obiektów współtworzących Lokalne Centra Integracji Społecznej; * wymieniono wszystkie ośrodki oświaty zlokalizowane w gminie Pomiechówek, z racji ich potencjału społeczno-twórczego; ** uwzględniono jedynie obszary rekreacyjne, w których zidentyfikowano akumulację kryzysu przestrzenno-społecznego lokalnych centrów integracji społecznej (patrz: diagnoza wstępna, Tab. 21). Źródło: opracowanie własne.

Identyfikacja obiektów o szczególnych wartościach przyrodniczych lub kulturowych

Pośród typologii obiektów i obszarów o szczególnych wartościach przyrodniczych lub kulturowych wziętych pod uwagę do włączenia w Obszar Rewitalizacji (m.in. ze względu na dane o tych obszarach i możliwościach ich rozwoju pozyskane w Urzędzie Gminy) znalazły się obiekty forteczne (forty należące do Twierdzy Modlin) oraz fragmenty terenów nadrzecznych (nad Wkrą) oraz jezior.

Ich syntetyczna charakterystyka oraz identyfikacja konkretnych obiektów/ obszarów została ujęta w Tabeli 25. Stanowiąc tkankę zabytkową w gminie forty zostały objęte dodatkową analizą. Jej wyniki przedstawiono w Tabeli 26. Także wyznaczone do zagospodarowania tereny cenne przyrodniczo ujęto dodatkową analizą, której wyniki przedstawiono w Tabeli 27.

Typ obiektu/ obszaru	funkcje	zidentyfikowane obiekty na terenie OZ
forty*	miejsca o szczególnych walorach kulturowych i przyrodniczych i wewnętrznym potencjale przestrzenno-turystycznym	Fort III w Pomiechówku (OZ Pomiechówek) Fort II w Kosewie (OZ Kosewo)
jeziora i tereny nadrzeczne*	miejsca o szczególnych walorach przyrodniczych i wewnętrznym potencjale przestrzenno-turystycznym	Jezioro Pomocnia (OZ Błędowo) Stawy w Kosewie (OZ Kosewo) Teren nad rzeką Wkrą (OZ Pomiechówek) Teren nad rzeką Wkrą (OZ Szczypiorno) Teren nad rzeką Wkrą (OZ Pomiechowo)

Tabela 25. Identyfikacja obiektów i obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych lub kulturowych, ujętych w granicach Obszaru Zdegradowanego, a których rozwój przestrzenny przyczynić się może do rozwoju społeczno-gospodarczego gminy; * wymieniono obiekty wyznaczone do objęcia Programem Rewitalizacji przez Urząd Gminy. Źródło: opracowanie własne.

Nazwa obiektu/ obszaru	fort III	fort II
Lokalizacja	OZ Pomiechówek	OZ Kosewo
Ogólny stan techniczny zabudowy	zły – do całkowitej rewitalizacji	zły – do całkowitej rewitalizacji
Ogólny stan techniczny zagospodarowania terenu	liczne zadrzewienia cenne przyrodniczo – do zachowania Brak zagospodarowania	zagospodarowanie – brak czytelności przestrzennej – do adaptacji
stan aktualnego funkcjonowania obiektu (potrzeba redefiniowania miejsca)	brak funkcjonowania – potrzeba stworzenia funkcji	obiekt częściowo funkcjonujący – potrzeba redefiniowania funkcji

Tabela 26. Stan obiektów fortecznych wyznaczonych do ujęcia w PR. Źródło: opracowanie własne.

Nazwa obiektu/ obszaru	Jezioro Pomocnia	Stawy w Kosewie	Teren nad rzeką Wkrą	Teren nad rzeką Wkrą	Teren nad rzeką Wkrą
Lokalizacja	OZ Błędowo	OZ Kosewo	OZ Pomiechówek	OZ Pomiechowo	OZ Szczypiorno
ogólny stan zagospodarowania terenu	teren cenny przyrodniczo, sąsiadujący z kompleksem leśnym i rozproszoną zabudową jednorodziną, obecność ośrodka wędkarskiego (Przystań Wędkarska Pomocnia)	łąki, nieużytki, teren zalewowy rzeki Wkry – brak zagospodarowania	obszar - od mostu w Pomiechówku do dawnego boiska; obecność plaży kajakowej przy moście - zagospodarowanie do uzupełnienia	obszar od cmentarza w Pomiechowie, łąki terenów zalewowych rzeki Wkry, linia brzegowa wzdłuż ulicy Wiślanej - brak zagospodarowania	łąki i legi terenów zalewowych rzeki Wkry – brak zagospodarowania
stan aktualnego funkcjonowania przestrzeni w odniesieniu do zapotrzebowań lokalnych społeczności	brak obiektów i wyposażenia zaspokajającego potrzeby rekreacyjne	obiekt wykorzystywany do spontanicznego ruchu rekreacyjnego; brak obiektów i wyposażenia zaspokajającego potrzeby rekreacyjne	niekompletność obiektów i wyposażenia zaspokajającego potrzeby rekreacyjne i turystyczne powodujący konieczność rozbudowy infrastruktury	brak obiektów i wyposażenia zaspokajającego potrzeby rekreacyjne	brak obiektów i wyposażenia zaspokajającego potrzeby rekreacyjne

Tabela 27. Stan terenów cennych przyrodniczo wyznaczonych do ujęcia w PR; * uwaga! obszar znajduje się poza Rezerwatem Przyrody Dolina Wkry oraz poza obszarem Natura 2000 Dolina Wkry. Źródło: opracowanie własne.

Identyfikacja obiektów zamieszkiwania zbiorowego w Obszarze Zdegradowanym od ujęcia w Obszarze Rewitalizacji

Pod względem tkanki mieszkalnej Obszarem Rewitalizacji objęto jedynie osiedla i wspólnoty zamieszkiwania zbiorowego. Na terenie sołectw w Obszarze Zdegradowanym zostały poddane analizie tereny osiedli zamieszkiwania zbiorowego (listę zawarto w Tabeli 28). Osiedla poddano także analizie pod względem stanu obiektów i przestrzeni, estetyki przestrzeni wspólnej oraz wyposażenia. Stan badanych osiedli przedstawiono w Tabeli 29.

Typ obiektu	funkcje	zidentyfikowane obiekty na terenie OZ
osiedla, budynki	obiekty zamieszkiwania zbiorowego	Spółdzielnia mieszkaniowa "NOWY MODLIN" w Nowym Modlinie (OZ Nowy Modlin) Teren wspólnoty mieszkaniowej POM w Nowym Modlinie (OZ Nowy Modlin) Wielorodzinny budynek komunalny (OZ Kosewo) Wielorodzinny budynek komunalny (OZ Wójtostwo)

Tabela 28. Identyfikacja osiedli i budynków zamieszkiwania zbiorowego istniejących na Obszarze Zdegradowanym do ich ujęcia w granicach Obszaru Rewitalizacji. Źródło: opracowanie własne.

Nazwa osiedla	Spółdzielnia mieszkaniowa "NOWY MODLIN" w Nowym Modlinie	Tereny wspólnoty mieszkaniowej POM (4 obiekty)	Wielorodzinny budynek komunalny w Wójtostwie	Wielorodzinny budynek komunalny w Kosewie
Lokalizacja	OZ Nowy Modlin	OZ Nowy Modlin	OZ, Wójtostwo	OZ Kosewo
Ogólny stan techniczny zabudowy	stan średni - obiekty do termomodernizacji, wymiany okien	stan średni - do modernizacji	zły - do kompleksowej przebudowy lub wyburzenia	zły - do kompleksowej przebudowy lub wyburzenia
Ogólny stan techniczny zagospodarowania terenu	stan zły - do odnowy elementy zagospodarowania (plac zabaw, chodniki, zieleń itd.)	stan zły- do przebudowy, dużo barier przestrzennych, budynków tymczasowych i garaży w złym stanie technicznym	brak zagospodarowania wokół budynku	brak zagospodarowania wokół budynku
stan wyposażenia przestrzeni publicznej osiedla	stan zły - wyposażenie do wymiany lub uzupełnienia	stan zły - brak wyposażenia	stan bardzo zły - szczątkowe wyposażenie	stan bardzo zły - szczątkowe wyposażenie

Tabela 29. Stan osiedli i budynków zamieszkiwania zbiorowego. Źródło: opracowanie własne.

Osiedle "NOWY MODLIN" w Nowym Modlinie. Źródło: opracowanie własne.

Osiedle wspólnot mieszkaniowych "POM" w Nowym Modlinie. Źródło: opracowanie własne.

Budynek komunalny i stan zagospod. terenu przy budynku komunalnym w Kosewie. Źródło: opracowanie własne.

Identyfikacja obszarów potencjalnie stanowiących teren rozwoju inicjatyw gospodarczych

Na terenie sołectw w Obszarze Zdegradowanym Urząd Gminy wyznaczył obszary do ich potencjalnego rozwoju w ramach prywatnych inicjatyw gospodarczych. Identyfikacja obiektów została przedstawiona w Tabeli 30.

Typ obiektu/ obszarów	funkcje	zidentyfikowane obiekty na terenie OZ i w obszarach mogących bezpośrednio oddziaływać na OZ
obszar potencjału gospodarczego	potencjalna lokalizacja podmiotów gospodarczych	<p>Obiekty na terenie OZ: teren dawnej hurtowni książek Wkra (OZ Nowy Modlin) ulica Kilińskiego i Kupiecka (OZ Pomiechówek) działka prywatna przy polach golfowych (OZ Błędowo)</p> <p>Obiekty w obszarach mogących bezpośrednio oddziaływać na OZ: Centrum Pomiechówka – poza OZ (sołectwo Brody/ Brody-Parcele)</p>

Tabela 30. Lista obszarów występujących na terenie. Źródło: opracowanie własne.

Dane uzyskane powyższymi metodami zostały uzupełnione informacjami pozyskanymi w ramach prowadzenia partycypacji społecznej (jej wyniki przedstawiono w Załączniku 1 Programu Rewitalizacji). Wspólnie posłużyły się do ograniczenia Obszaru Zdegradowanego do Obszaru Rewitalizacji. Dodatkowym istotnym czynnikiem, który wzięto pod uwagę w określaniu zakresu OR był fakt konieczności ograniczenia (pod względem przestrzennym) Lokalnych Centrów Integracji Społecznej do działek gminnych oraz przestrzeni publicznej w postaci dróg i ulic doprowadzających do tych działek jako przestrzeni wprowadzającej wymagającej dostosowania do działań społecznych. Wynikało to między innymi ze względu na ochronę danych wrażliwych. Na terenach wiejskich o zabudowie zagrodowej ze względu na ochronę danych osobowych oraz ochronę informacji, które mogłyby ujawniać problemy społeczne indywidualnych mieszkańców w obszary rewitalizacji nie ujęto obszarów prywatnych posesji. Niemniej jednak nie świadczy to o tym, że zadania ujęte w PR nie będą służyć mieszkańcom Obszaru Zdegradowanego.

Wynikiem analizy pogłębionej jest wyznaczenie **Obszaru Rewitalizacji (OR) składającego się z 9 podobszarów**. Analiza pogłębiona wykazała także takie tereny, które bezpośrednio sąsiadują z Obszarami Zdegradowanymi, a zadania na nich prowadzone będą adresowane do ich mieszkańców. Realizacja wszystkich działań prowadzonych na obszarach przyległych do Obszarów Rewitalizacji przyczyni się do osiągnięcia celów przewidzianych w PR gminy Pomiechówek w Obszarze Rewitalizacji. W opisie kolejnych przedsięwzięć i projektów zostały załączone uzasadnienia dotyczące każdego z nich.

Lista podobszarów współtworzących Obszar Rewitalizacji (OR) wraz z listą obiektów i przestrzeni współtworzących na ich obszarze Lokalne Centra Integracji Społecznej (LCIS) została ujęta w Tabeli 31. Ilustracja 9. przedstawia schemat obszarowy zakresu Obszaru Rewitalizacji.

PODOBSZAR REWITALIZACJI (numer i nazwa)	Lista obiektów/ obszarów współtworzących Lokalne Centra Integracji Społecznej	znaczenie obszarów w procesach rewitalizacji - lokalne - ponadlokalne
OR.I Błędowo	boisko, plac zabaw, świetlica	lokalne
OR.II Goławice Drugie * dodatkowo teren przyległy do tego OR w Goławicach Pierwszych, w którym realizowane będą projekty rewitalizacyjne	boisko, plac zabaw, świetlica, altana Szkoła Podstawowa, boiska, plac zabaw	lokalne ponadlokalne
OR.III Kosewo	filia biblioteki, boiska, plac zabaw	lokalne
OR.IV Nowy Modlin	altana, boisko, place zabaw, świetlica	lokalne
OR.V Pomiechowo	Kościół św. Anny, plac przedkościelny, świetlica	ponadlokalne
OR.VI Pomiechówek	biblioteka, Gminny Ośrodek Kultury, plac zabaw, fort III	ponadlokalne
OR.VII Szczypiorno	boisko, klub wiejski, plac zabaw, świetlica	lokalne
OR.VIII Wójtostwo * dodatkowo teren przyległy do tego OR w Starym Orzechowie, w którym realizowane będą projekty rewitalizacyjne	brak obiektów Szkoła Podstawowa, kaplica, boisko, plac zabaw	lokalne ponadlokalne
OR.IX Wymysły	altana, boisko, mini skatepark, plac zabaw	lokalne

Tabela 31. Lista podobszarów tworzących Obszar Rewitalizacji (OR) i obszarów poza nim wraz z listą obiektów współtworzących Lokalne Centra Integracji Społecznej w tych podobszarach oraz znaczenie podobszarów. Źródło: opracowanie własne.

Powierzchnia całkowita Gminy wynosi 1022,5ha. Liczba ludności to 8752 osób. (źródło danych: opracowanie własne na podstawie Urzędu gminy Pomiechówek (dane związane z liczbą mieszkańców – stan na 30.06.2016] oraz Studium).

Powierzchnia Obszaru Rewitalizacji:

122,534 ha = 1,198 % < 20%

Liczba ludności:

523 osób = 5,97% < 30%

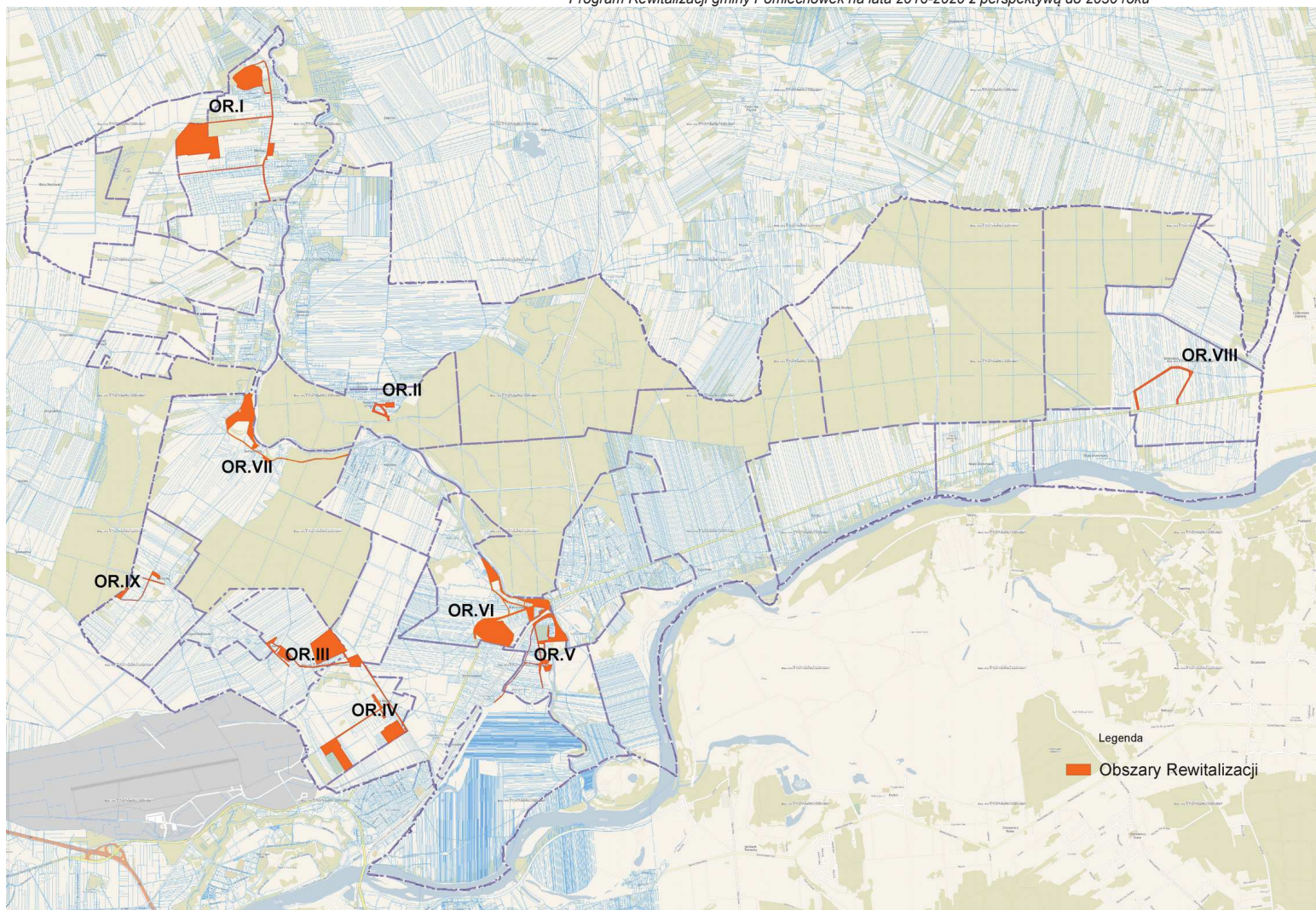
Siedem sołectw spośród obszarów zaliczonych do Obszaru Zdegradowanego nie zostały ujęte w **Obszarze Rewitalizacji**. Są to sołectwa: Błędówko, Bronisławka, Cegielnia-Kosewo, Czarnowo, Pomocnia, Wola Błędowska oraz Zapiecki. Analiza szczegółowa obszarów ww. sołectw wskazała, iż nie spełniają one wymogów do objęcia ich Obszarem Rewitalizacji:

- brak obszarów mogących pełnić funkcje Lokalnych Centrów Integracji Społecznej, na których występuje akumulacja kryzysu przestrzenno-społecznego;
- brak ośrodków oświaty i edukacji;
- brak obiektów sakralnych;
- brak ośrodków zamieszkania zbiorowego;
- brak obiektów o szczególnych wartościach przyrodniczych lub kulturowych wyznaczonych do objęcia Programem Rewitalizacji przez Urząd Gminy.

W projektach rewitalizacji na wybranych obszarach rewitalizacji należy uwzględnić udział społeczności lokalnej z sąsiednich sołectw będących obszarami zdegradowanymi i nie objętymi obszarami rewitalizacji.

Zauważyć można, że PR gminy Pomiechówek nie zakłada koncentracji Obszaru Rewitalizacji do obszarów centralnych gminy czy też wybiórczo potraktowanych terenów, tylko kompleksowo odwołuje się do potrzeby wielowątkowego rozwoju Lokalnych Centrów Integracji Społecznej w wytyczonym Obszarze Rewitalizacji. Atutem takiego potraktowania obszaru opracowania zadań rewitalizacyjnych jest możliwość skierowania zadań odpowiadających na konkretne potrzeby społecznych lokalności. Koncentracja przedsięwzięć jest tu rozumiana nie poprzez centralizację lub nadmierne skupienie zadań w jednym obszarze, ale przez bardzo staranne wyznaczenie miejsc, obiektów, przestrzeni, których zagospodarowanie albo ożywienie przyniesie oczekiwane rezultaty – czyli wielowątkową rewitalizację społeczno-gospodarczą oraz przestrzenną gminy. Dodatkowo – stwierdza się, że aby doprowadzić do wyrównania poziomu aktywności społecznej i równego traktowania przestrzenno-społeczno-gospodarczego Obszaru Zdegradowanego nie można ograniczyć się do na przykład wyznaczenia jednego czy dwóch podobszarów rewitalizacji, bo może spowodować to pogłębienie się nierówności. Taki tok myślenia wynika także z faktu braku diametralnych różnic w koncentracji negatywnych zjawisk społecznych w konkretnych miejscach w Obszarze Zdegradowanym gminy.

Decentralizacja lokalnych aktywności społecznych nie zakłóca jednoczesnego dążenia do zachowania głównych, centralnych funkcji gromadzących całą społeczność pomiechowską, a w tym społeczności narażone na wykluczenie, na obszarze sołectw Pomiechówek i Brody/ Brody-Parcele. Całość założenia umożliwia stworzenie kompleksowego programu przedsięwzięć.

Ilustracja 9: Schemat obrazujący lokalizację Obszaru Rewitalizacji (OR) w gminie Pomiechówek i wyznaczonych w jego ramach podobszarów (OR.I – OR.IX). Źródło: opracowanie własne.